

Důvodová zpráva

Úmluva ze dne 13. ledna 2000 o mezinárodní ochraně dospělých osob

Paul Lagarde

Úmluva a doporučení přijaté zvláštní komisí diplomatického charakteru

Vydala
Haagská konference o mezinárodním právu soukromém
Stálý úřad
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nizozemsko

Telefon: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-mail: secretariat@hcch.net
Internetové stránky: www.hcch.net

© Haagská konference o mezinárodním právu soukromém 2017

Všechna práva vyhrazena. Bez písemného souhlasu držitele autorských práv nesmí být žádná část této publikace reprodukována, uložena v systému pro vyhledávání informací ani žádným způsobem a žádnými prostředky, včetně kopírování nebo nahrávání, šířena.

Díky velkorysosti Evropské komise (GR pro spravedlnost) byla důvodová zpráva k *Haagské úmluvě z roku 2000 o ochraně dospělých osob*, vypracovaná profesorem Paulem Lagardem a zrevidovaná v roce 2016, přeložena do všech úředních jazyků Evropské unie, s výjimkou angličtiny, francouzštiny, španělštiny a němčiny. Francouzské a anglické znění revidoval Paul Lagarde a Stálý úřad, zatímco španělské a německé znění budou zrevidována v blízké budoucnosti. Původní španělský překlad nerevidované důvodové zprávy laskavě poskytlo Ministerstvo zahraničních věcí Španělska a německý překlad laskavě poskytlo Spolkové ministerstvo spravedlnosti a Spolkové ministerstvo zahraničních věcí Spolkové republiky Německa. Poznámka: německý překlad nebyl koordinován mezi rakouskými, německými a švýcarskými orgány. Překlady této publikace do jiných jazyků (s výjimkou španělštiny) nebyly revidovány Stálým úřadem Haagské konference o mezinárodním právu soukromém.

Oficiální znění této publikace v angličtině a francouzštině jsou k dispozici na internetových stránkách Haagské konference o mezinárodním právu soukromém (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-66996-5

Vytištěno v Belgii

Předmluva

1 Obsah této brožury vychází z publikace Řízení zvláštní komise diplomatického charakteru ze září–října 1999, Ochrana dospělých osob (*Proceedings of the Special Commission with a diplomatic character of September – October 1999, Protection of Adults*).

Tato posledně jmenovaná publikace obsahuje (kromě dále uvedených stránek) předběžné dokumenty, zprávy a shrnutí diskusí týkajících se činnosti zvláštní komise diplomatického charakteru z roku 1999. Její úplné vydání si lze objednat prostřednictvím knihkupectví nebo přímo od Stálého úřadu Haagské konference o mezinárodním právu soukromém, Churchillplein, 6b, 2517 JW Den Haag, Nizozemsko (e-mail: secretariat@hcch.net, fax: +31 703604867).

2 Důvodová zpráva profesora Paula Lagarda slouží jako komentář k úmluvě přijaté zvláštní komisí diplomatického charakteru uvedené v závěrečném aktu ze dne 2. října 1999.

3 Úmluva je datována dne 13. ledna 2000, jelikož ji toho dne podepsal první stát – Nizozemsko.

4 Toto revidované znění důvodové zprávy obsahuje dodatečné informace v odstavci 146 týkající se potvrzení plné moci k zastupování.

5 Haagská konference o mezinárodním právu soukromém má vlastní internetové stránky (www.hcch.net) poskytující informace o Haagské konferenci a Haagských úmluvách.

V Haagu, duben 2017

Osnova

ÚMLUVA.....	19
Doporučení přijaté zvláštní komisí diplomatického charakteru k ochraně dospělých osob	23
POTVRZENÍ.....	25
OPATŘENÍ NA OCHRANU TÝKAJÍCÍ SE DOSPĚLÉ OSOBY.....	28
INFORMACE OHLEDNĚ OPATŘENÍ NA OCHRANU TÝKAJÍCÍ SE DOSPĚLÉ OSOBY	30
DŮVODOVÁ ZPRÁVA	33

Úmluva

ÚMLUVA O MEZINÁRODNÍ OCHRANĚ DOSPĚLÝCH OSOB

(Uzavřena dne 13. ledna 2000)

Signatářské státy této Úmluvy, uvažující o potřebě zajistit v mezinárodních situacích ochranu dospělých osob, které z důvodu postižení nebo nedostatečně vyvinutých schopností nedokáží chránit své zájmy; přejíce si předcházet rozporům mezi svými právními systémy týkajícími se pravomoci soudů, použitelného práva, uznávání a výkonu opatření na ochranu dospělých osob; uvědomující si význam mezinárodní spolupráce pro ochranu dospělých osob; potvrzující, že zájem dospělého a respektování jeho důstojnosti a samostatnosti musejí být brány v úvahu v první řadě, se dohodly na následujícím:

KAPITOLA I - PŘEDMĚT ÚMLUVY

Článek 1

1. Tato Úmluva se vztahuje na ochranu dospělých osob v mezinárodních situacích, které z důvodu postižení nebo nedostatečně vyvinutých schopností nedokáží chránit své zájmy.
2. Její cíle jsou:
 - a) určit stát, jehož orgány mají pravomoc přijímat opatření na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku;
 - b) určit, jakého práva mají tyto orgány při výkonu své pravomoci používat;
 - c) stanovit právo použitelné pro právní zastoupení dospělé osoby;
 - d) zajistit uznávání a výkon těchto opatření na ochranu ve všech smluvních státech;
 - e) zajistit mezi orgány smluvních států spolupráci nezbytnou k dosažení cílů této Úmluvy.

Článek 2

1. Pro účely této Úmluvy se za dospělou považuje osoba, jež dosáhla 18 let věku.
2. Úmluva se rovněž vztahuje na opatření týkající se dospělé osoby, jež v době, kdy byla taková opatření přijata, ještě nedosáhla 18 let věku.

Článek 3

Opatření uvedená v článku 1 se mohou týkat zejména:

- a) rozhodnutí o zbavení způsobilosti k právním úkonům nebo o omezení způsobilosti k právním úkonům, zavedení ochranného režimu;
- b) umístění dospělé osoby pod ochranu soudního nebo správního orgánu;
- c) opatrovnictví, poručnictví a obdobných institutů;
- d) jmenování a funkcí osoby nebo orgánu majících na starosti dospělou osobu nebo její majetek, zastupujících dospělou osobu nebo poskytujících takové dospělé osobě pomoc;
- e) umístění dospělé osoby do zařízení nebo jiného místa, kde je možno zajistit ochranu dospělé osoby;
- f) správy a ochrany majetku dospělé osoby nebo dispozice s ním;
- g) oprávnění ke konkrétnímu zásahu na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku.

Článek 4

- i. Úmluva se nevztahuje na:
 - a) výživné;
 - b) uzavření, prohlášení za neplatné a rozvod manželství nebo obdobného svazku, rovněž se nevztahuje na soudní rozluky;
 - c) majetkové režimy vztahující se k manželství či obdobným svazkům;
 - d) svěřenství nebo dědictví;
 - e) sociální zabezpečení;
 - f) veřejná opatření všeobecné povahy v záležitostech týkajících se zdravotnictví;
 - g) opatření přijímaná vůči určité osobě v důsledku trestných činů spáchaných touto osobou;
 - h) rozhodnutí o právu na azyl a imigraci;
 - i) opatření související výlučně s veřejnou bezpečností.
2. Vynětí podle odstavce 1 se nevztahuje na určení osoby, která je oprávněna jednat v těchto věcech jako právní zástupce dospělé osoby.

KAPITOLA II - PRAVOMOC

Článek 5

1. Soudní nebo správní orgány smluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby mají pravomoc přijímat opatření na ochranu této dospělé osoby nebo jejího majetku.
2. V případě změny obvyklého bydliště dospělé osoby do jiného smluvního státu, mají pravomoc orgány státu nového obvyklého bydliště dospělé osoby.

Článek 6

1. Vůči dospělým osobám, které jsou uprchlíky, a dospělým osobám, jež byly v důsledku nepokojů v jejich státě vysídleny, vykonávají pravomoci podle článku 5 odst. 1 orgány smluvního státu, na jehož území se tyto dospělé osoby v důsledku jejich vysídlení nacházejí.
2. Ustanovení předchozího odstavce se rovněž vztahuje na dospělé osoby, jejichž obvyklé bydliště nelze zjistit.

Článek 7

1. S výjimkou dospělých osob, které jsou uprchlíky, nebo dospělých osob, jež byly v důsledku nepokojů ve státě, jehož jsou státními občany, vysídleny, mají orgány smluvního státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, pravomoc přijímat opatření na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku, jestliže se domnívají, že mají lepší předpoklady pro posouzení zájmů této dospělé osoby, a pokud o tom předem informují orgány mající pravomoc podle článku 5 nebo článku 6 odst. 2.
2. Tato pravomoc se neuplatní, pokud orgány mající pravomoc podle článku 5, článku 6 odst. 2, nebo podle článku 8 informovaly orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, že přijaly opatření, jež si situace vyžadovala, nebo se rozhodly, že není třeba přijímat žádná opatření, nebo že u těchto orgánů probíhá příslušné řízení.

3. Opatření přijatá podle odstavce 1 pozбудou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článku 5, článku 6 odst. 2, nebo článku 8 přijmou opatření, jež si určitá situace vyžaduje, nebo se rozhodnou, že není třeba přijímat žádná opatření. O tom budou tyto orgány informovat orgány, jež přijaly opatření v souladu s odstavcem 1.

Článek 8

1. Jestliže se orgány smluvního státu mající pravomoc podle článku 5 nebo článku 6 domnívají, že je to v zájmu dospělé osoby, mohou ze svého vlastního podnětu nebo na žádost orgánu jiného smluvního státu, požádat orgán jednoho ze států uvedených v odstavci 2, aby přijal opatření na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku. Žádost se může týkat všech nebo jen některých aspektů takové ochrany.

2. Smluvní státy, jejichž orgány mohou být požádány v souladu s předchozím odstavcem, jsou následující:

- a) stát, jehož je dospělá osoba státním občanem;
- b) stát předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby;
- c) stát, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby;
- d) stát, jehož orgány si písemnou formou zvolila dospělá osoba, aby přijaly opatření na její ochranu;
- e) stát obvyklého bydliště osoby blízké dospělé osobě, jež je ochotna zajistit ochranu této dospělé osoby;
- f) stát, na jehož území se nachází dospělá osoba, pokud jde o ochranu této dospělé osoby.

3. Pokud orgán určený podle předchozích odstavců nebude souhlasit s tím, aby na něj byla pravomoc delegována, mají nadále pravomoc orgány smluvního státu určeného podle článku 5 nebo článku 6.

Článek 9

Orgány smluvního státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby, mají pravomoc přijímat opatření týkající se ochrany tohoto majetku v rozsahu, v jakém jsou taková opatření slučitelná s opatřeními přijatými orgány majícími pravomoc podle článků 5 až 8.

Článek 10

1. Ve všech naléhavých případech orgány smluvního státu, na jehož území se nachází dospělá osoba nebo majetek patřící této dospělé osobě, mají pravomoc přijmout nezbytná opatření na ochranu.

2. Opatření přijatá podle předchozího odstavce ohledně dospělé osoby s obvyklým bydlištěm ve smluvním státě pozбудou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článků 5 až 9 přijmou opatření, která situace vyžaduje.

3. Opatření přijatá podle odstavce 1 ohledně dospělé osoby s obvyklým bydlištěm v nesmluvním státě pozбудou účinnosti v každém smluvním státě, jakmile jsou opatření, která situace vyžadovala a jež byla přijata orgány jiného státu, v dotyčném smluvním státě uznána.

4. Orgány, jež přijaly opatření podle odstavce 1, budou, pokud to bude možné, informovat o přijatých opatřeních orgány smluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby.

Článek 11

1. Ve výjimečných případech mají orgány smluvního státu, na jehož území se nachází dospělá osoba, pravomoc přijímat dočasná opatření na ochranu této dospělé osoby, která mají územní účinnost omezenou na dotyčný stát, pokud jsou tato opatření slučitelná s opatřeními již přijatými orgány, které mají pravomoc podle článků 5 až 8, a pokud o nich byly předem informovány orgány mající pravomoc podle článku 5.

2. Opatření přijatá podle předchozího odstavce ohledně dospělé osoby s obvyklým bydlištěm ve smluvním státě pozbudou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článků 5 až 8 přijaly rozhodnutí ohledně opatření na ochranu, která situace vyžaduje.

Článek 12

S výjimkou uvedenou v článku 7 odst. 3, opatření přijatá podle článků 5 až 9 zůstanou v platnosti ve svém rozsahu, i když v důsledku změny okolností odpadl důvod, který založil pravomoc, dokud orgány mající pravomoc podle Úmluvy nezměnily, nenahradily nebo nezrušily taková opatření.

KAPITOLA III - POUŽITELNÉ PRÁVO

Článek 13

1. Při výkonu pravomoci podle ustanovení kapitoly II použijí orgány smluvních států své vlastní právo.

2. Pokud to však ochrana dospělé osoby nebo jejího majetku vyžaduje, mohou výjimečně použít nebo přihlédnout k právu jiného státu, k němuž má daná situace podstatný vztah.

Článek 14

Pokud se opatření přijatá v jednom smluvním státě provádí v jiném smluvním státě, podmínky jeho provádění se řídí právem tohoto jiného státu.

Článek 15

1. Existence, rozsah, změna a zánik plné moci k zastupování udělené dospělou osobou, buď na základě smlouvy nebo jednostranným úkonem, jež má být uplatněna v případě, že tato dospělá osoba nebude schopna chránit své zájmy, se řídí právem státu obvyklého bydliště dospělé osoby v době sepsání smlouvy nebo provedení úkonu, pokud nebyl v písemné formě výslovně zvolen jeden z právních řádů uvedených v odstavci 2.

2. Státy, jejichž právní řád lze zvolit, jsou:

- a) stát, jehož je dospělá osoba státním občanem;
- b) stát předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby;
- c) ve vztahu k majetku dospělé osoby stát, v němž se nachází tento majetek.

3. Způsob výkonu plné moci k zastupování se řídí právem státu, v němž se tato plná moc vykonává.

Článek 16

Pokud není plná moc k zastupování uvedená v článku 15 vykonávána způsobem, který by dostatečně zajistil ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku, může být tato plná moc zrušena nebo změněna na základě opatření přijatých orgánem majícím pravomoc podle této Úmluvy. Bude-li taková plná moc k zastupování zrušena nebo změněna, je třeba přihlídnout v co možná největším rozsahu k právu určenému podle článku 15.

Článek 17

1. Platnost právního úkonu mezi třetí stranou a jinou osobou, která je oprávněna jednat jako zástupce dospělé osoby podle práva státu, ve kterém byl úkon učiněn, nemůže být popřena a třetí strana nemůže nést odpovědnost pouze z důvodu, že jiná osoba nebyla oprávněna jednat jako zástupce dospělé osoby podle práva, na které odkazují ustanovení této kapitoly, ledaže by třetí strana věděla nebo musela vědět, že se způsobilost k takovému úkonu řídí podle tohoto posledně uvedeného práva.

2. Ustanovení předchozího odstavce se použije pouze tehdy, jestliže úkon byl učiněn mezi osobami nacházejícími se na území stejného státu.

Článek 18

Ustanovení této kapitoly se použijí, i když právo, na které odkazují, je právem nesmluvního státu.

Článek 19

V této kapitole pojem "právo" znamená právo platné ve státě, s výjimkou jeho kolizních norem.

Článek 20

Tato kapitola nebrání použití takových ustanovení právních předpisů, která se ve státě, v němž má být chráněna dospělá osoba, musí použít vždy, bez ohledu na to, které právo by bylo jinak použitelné.

Článek 21

Použití práva, na které odkazují ustanovení této kapitoly, může být odmítnuto pouze tehdy, pokud by jeho použití bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem.

KAPITOLA IV - UZNÁNÍ A VÝKON

Článek 22

1. Opatření přijatá orgány jednoho smluvního státu budou uznána ve všech ostatních smluvních státech.
2. Uznání však může být odmítnuto:
 - a) jestliže opatření bylo přijato orgánem, jehož pravomoc se nezakládá nebo není v souladu s některým z důvodů uvedených v kapitole II;
 - b) jestliže opatření bylo přijato, s výjimkou naléhavého případu, v soudním nebo správním řízení, aniž by dospělá osoba dostala příležitost být slyšena, čímž byly porušeny základní zásady řízení dožádaného státu;
 - c) jestliže toto uznání je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožádaného státu nebo je v rozporu s ustanoveními právních předpisů státu, jež se musí použít vždy, bez ohledu na to, které právo by bylo jinak použitelné;
 - d) jestliže opatření je neslučitelné s pozdějším opatřením přijatým v nesmluvním státě, který by měl jinak pravomoc podle článků 5 až 9, pokud toto pozdější opatření splňuje požadavky pro uznání v dožádaném státě;
 - e) jestliže nebyl dodržen postup podle článku 33.

Článek 23

Aniž by byla dotčena ustanovení článku 22 odst. 1, zainteresovaná osoba může požadovat na příslušných orgánech smluvního státu, aby rozhodly o uznání nebo neuznání opatření přijatého v jiném smluvním státě. Postup se řídí právem dožádaného státu.

Článek 24

Orgán dožádaného státu je vázán skutkovými zjištěními, na jejichž základě orgán státu, v němž bylo opatření přijato, založil svou pravomoc.

Článek 25

1. Jestliže opatření přijatá v jednom smluvním státě a tam vykonatelná vyžadují výkon v jiném smluvním státě, budou na návrh zainteresované strany prohlášena za vykonatelná nebo budou registrována pro účely výkonu v tomto jiném státě podle jeho procesních předpisů.
2. Každý smluvní stát použije k prohlášení vykonatelnosti nebo registrace jednoduchého a rychlého řízení.
3. Prohlášení vykonatelnosti nebo registrace může být zamítnuto pouze z důvodů uvedených v článku 22 odst. 2.

Článek 26

Kromě přezkumu, který je nutný při postupu podle předchozích článků, nelze věcně přezkoumávat přijaté opatření.

Článek 27

Opatření přijatá v jednom smluvním státě, která byla prohlášena za vykonatelná nebo registrovaná pro účely výkonu v jiném smluvním státě, budou vykonána v tomto jiném státě tak, jako by byla přijata orgány tohoto státu. Výkon se řídí právem dožádaného státu v rozsahu stanoveném tímto právem.

KAPITOLA V - SPOLUPRÁCE

Článek 28

1. Každý smluvní stát určí ústřední orgán, který pověří plněním úkolů uložených Úmluvou.
2. Federální státy, státy s více než jedním právním systémem nebo státy mající autonomní územní jednotky mohou ustanovit více než jeden ústřední orgán a specifikovat územní nebo personální rozsah jejich funkcí. Stát, který ustanoví více než jeden ústřední orgán, určí jeden z nich jako ústřední orgán, kterému budou zasílána veškerá sdělení k postoupení příslušným ústředním orgánům v tomto státě.

Článek 29

1. Ústřední orgány budou vzájemně spolupracovat a zajišťovat spolupráci mezi příslušnými orgány svých států za účelem dosažení cílů této Úmluvy.
2. V souvislosti s aplikací této Úmluvy přijmou příslušné kroky k tomu, aby byly zajištěny informace týkající se zákonů a služeb dostupných v jejich státech v oblasti ochrany dospělých osob.

Článek 30

Ústřední orgán smluvního státu, buď přímo nebo prostřednictvím státních nebo jiných orgánů, přijme vhodná opatření k:

- a) usnadnění vzájemného styku mezi příslušnými orgány v situacích, na které se vztahuje tato Úmluva, a to veškerými prostředky;
- b) poskytnutí pomoci, na žádost příslušného orgánu jiného smluvního státu, při zjišťování pobytu dospělé osoby, která se na území tohoto státu zřejmě nachází a potřebuje ochranu na území dožádaného státu.

Článek 31

Příslušné orgány smluvního státu mohou podporovat, buď přímo nebo prostřednictvím jiných orgánů, použití mediace, konciliace a obdobných prostředků pro dosažení smírných řešení na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku v situacích, na které se vztahuje tato Úmluva.

Článek 32

1. Pokud se zvažuje opatření na ochranu, mohou orgány příslušné podle této Úmluvy, jestliže to vyžaduje situace dospělé osoby, požádat kterýkoliv orgán v jiném smluvním státě, který má k dispozici informace relevantní pro ochranu této dospělé osoby, aby tyto informace sdělil.
2. Každý smluvní stát může prohlásit, že dožádání podle odstavce 1 se doručují jeho orgánům pouze prostřednictvím jeho ústředního orgánu.
3. Příslušné orgány smluvního státu mohou žádat orgány jiného smluvního státu o pomoc při provádění opatření na ochranu přijatých podle této Úmluvy.

Článek 33

1. Jestliže orgán mající pravomoc podle článků 5 až 8 uvažuje o umístění dospělé osoby v zařízení nebo na jiném místě, kde je možno poskytnout ochranu, a jestliže se má takové umístění uskutečnit v jiném smluvním státě, musí to nejprve projednat s ústředním orgánem anebo s jiným příslušným orgánem tohoto jiného smluvního státu. Za tím účelem zašle zprávu o dospělé osobě spolu s důvody pro navrhované umístění.
2. Rozhodnutí o umístění nemůže být v dožadujícím státě vydáno, jestliže ústřední orgán nebo jiný příslušný orgán dožádaného státu sdělí v přiměřeném čase svůj nesouhlas.

Článek 34

V případě, že je dospělá osoba vystavena vážnému nebezpečí, jsou-li příslušné orgány smluvního státu, v němž byla přijata nebo se uvažuje o opatřeních na ochranu této dospělé osoby, informovány, že dospělá osoba změnila bydliště anebo že se tato dospělá osoba nachází v jiném státě, musí informovat orgány tohoto jiného státu o vzniklém nebezpečí a o přijatých nebo zvažovaných opatřeních.

Článek 35

Orgán nebude požadovat nebo postupovat žádné informace podle této kapitoly, pokud by to podle jeho názoru mohlo způsobit, že by dospělá osoba nebo její majetek byly vystaveny nebezpečí, anebo že by to představovalo vážné ohrožení osobní svobody nebo života rodinného příslušníka této dospělé osoby.

Článek 36

1. Aniž by to omezovalo možnost uložit přiměřené poplatky za obstarání služeb, ústřední a jiné státní orgány smluvních států nesou vlastní náklady vzniklé při postupu podle ustanovení této kapitoly.
2. Kterýkoliv smluvní stát může uzavřít dohody s jedním nebo s více smluvními státy týkající se rozdělení nákladů.

Článek 37

Kterýkoliv smluvní stát může uzavřít dohody s jedním nebo s více smluvními státy za účelem usnadnění postupu podle této kapitoly při jejich vzájemných stycích. Státy, jež takovou dohodu uzavřou, zašlou její kopii depozitáři Úmluvy.

KAPITOLA VI - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 38

1. Orgány smluvního státu, ve kterém bylo přijato opatření na ochranu nebo potvrzena plná moc k zastupování, mohou vystavit osobě pověřené ochranou dospělé osoby nebo jejího majetku, na její žádost potvrzení s uvedením rozsahu, v němž může tato osoba jednat, a jí příslušející pravomoci.
2. Platí domněnka, že rozsah oprávnění i pravomocí uvedených v potvrzení příslušejí této osobě od data uvedeného v potvrzení, pokud není prokázán opak.
3. Každý smluvní stát určí orgány příslušné k vystavení tohoto potvrzení.

Článek 39

Osobní údaje shromážděné nebo postoupené podle této Úmluvy mohou být použity pouze pro ty účely, pro něž byly shromážděny nebo postoupeny.

Článek 40

Orgány, jimž byly informace postoupeny, zajistí, že s nimi bude nakládáno jako s důvěrnými, v souladu s právními předpisy svého státu.

Článek 41

Veškeré doklady zaslané nebo vydané podle této Úmluvy budou osvobozeny od legalizace nebo jiných obdobných formalit.

Článek 42

Každý smluvní stát stanoví orgány, kterým budou zasílány žádosti podle článku 8 a článku 33.

Článek 43

1. Určení orgánů uvedených v článku 28 a v článku 42 budou sdělena Stálému úřadu Haagské konference mezinárodního práva soukromého, a to nejpozději v den uložení ratifikační listiny, přijetí nebo schválení Úmluvy nebo přistoupení k Úmluvě. Veškeré případné změny musí být rovněž sděleny tomuto Stálému úřadu.
2. Prohlášení podle článku 32 odst. 2 bude předáno depozitáři Úmluvy.

Článek 44

Smluvní stát, v němž platí různé právní systémy nebo soubory právních předpisů pro ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku, nebude povinen použít pravidel Úmluvy v případech kolizí mezi těmito různými systémy nebo soubory právních předpisů.

Článek 45

Ve vztahu ke státu, ve kterém platí v různých územních celcích dva nebo více právních systémů nebo souborů právních předpisů pro záležitosti upravené touto Úmluvou:

- a) každý odkaz na obvyklé bydliště v tomto státě bude znamenat odkaz na obvyklé bydliště v územním celku;
- b) každý odkaz na přítomnost dospělé osoby v tomto státě bude znamenat odkaz na přítomnost v územním celku;
- c) každý odkaz na místo, kde se nachází majetek dospělé osoby v tomto státě, bude znamenat odkaz na místo, kde se majetek dospělé osoby nachází v územním celku;
- d) každý odkaz na stát, jehož je dospělá osoba státním občanem, bude znamenat odkaz na územní celek stanovený zákonem tohoto státu anebo, při neexistenci příslušných předpisů, na územní celek, ke kterému má dospělá osoba nejtěsnější vztah;
- e) každý odkaz na stát, jehož orgány si zvolila dospělá osoba, bude znamenat:
 - odkaz na územní celek, pokud si dospělá osoba zvolila orgány tohoto územního celku;
 - odkaz na územní celek, ke kterému má dospělá osoba nejtěsnější vztah, pokud si dospělá osoba zvolila orgány tohoto státu bez uvedení konkrétního územního celku v rámci tohoto státu;
- f) každý odkaz na právo státu, k němuž má situace významný vztah, bude znamenat odkaz na právo územního celku, k němuž má situace takový vztah;
- g) každý odkaz na právo, řízení nebo orgán státu, ve kterém bylo přijato opatření, bude znamenat odkaz na právo či řízení platné v územním celku nebo odkaz na orgán územního celku, ve kterém bylo takové opatření přijato;
- h) každý odkaz na právo, řízení nebo orgán dožádaného státu bude znamenat odkaz na právo či řízení platné v územním celku nebo odkaz na orgán územního celku, v němž se požaduje uznání nebo výkon;
- i) každý odkaz na stát, ve kterém má být provedeno opatření na ochranu, bude znamenat odkaz na územní celek, v němž má být toto opatření provedeno;
- j) každý odkaz na orgány státu, které mají jiné postavení než ústřední orgány, bude znamenat odkaz na orgány oprávněné jednat v rámci příslušného územního celku.

Článek 46

Pro určení rozhodného práva podle kapitoly III, ve vztahu ke státu, který se skládá ze dvou nebo více územních celků, z nichž každý má svůj vlastní právní systém nebo vlastní soubor právních předpisů pro záležitosti upravené touto Úmluvou, platí následující pravidla:

- a) existují-li v takovém státě platné předpisy určující, právo kterého územního celku se má použít, použije se právo tohoto územního celku;
- b) při neexistenci takových předpisů se použije právo příslušného územního celku, jak je stanoveno v článku 45.

Článek 47

Pro účely určení rozhodného práva podle kapitoly III, ve vztahu ke státu, který má dva nebo více právních systémů nebo souborů právních předpisů platných pro různé kategorie osob ohledně záležitostí upravených touto Úmluvou, platí tato pravidla:

- a) existují-li v takovém státě platné předpisy určující, které právo se použije, použije se toto právo;
- b) při neexistenci takových předpisů se použije právní systém nebo soubor právních předpisů, k nimž má dospělá osoba nejtěsnější vztah.

Článek 48

Ve vztahu mezi smluvními státy tato Úmluva nahrazuje "Úmluvu o zákazu a podobných opatřeních", jež byla podepsána dne 17. července 1905 v Haagu.

Článek 49

1. Tato Úmluva nenahrazuje jiné mezinárodní smlouvy, jejichž stranami jsou smluvní státy, a jež obsahují ustanovení o záležitostech upravených touto Úmluvou, pokud smluvní státy neučiní opačné prohlášení ohledně takové smlouvy.
2. Tato Úmluva nebrání tomu, aby jeden nebo více smluvních států uzavřely dohody, které by ve vztahu k dospělým osobám majícím obvyklé bydliště v některém ze států, jež jsou smluvními stranami takových dohod, obsahovaly ustanovení o záležitostech upravených touto Úmluvou.
3. Dohody, které budou uzavřeny jedním nebo více smluvními státy o záležitostech upravených touto Úmluvou, nemají vliv na použití ustanovení této Úmluvy ve vztahu těchto států k jiným smluvním státům.
4. Předchozí odstavce se rovněž vztahují na jednotné právní předpisy, které jsou založeny na zvláštních vazbách regionálního nebo jiného charakteru mezi dotyčnými státy.

Článek 50

1. Úmluva se na opatření bude vztahovat pouze tehdy, jestliže tato opatření byla v určitém státě přijata poté, co Úmluva vstoupila pro tento stát v platnost.
2. Úmluva se použije pro uznání a výkon opatření přijatých po jejím vstupu v platnost mezi státem, v němž byla opatření přijata, a státem dožádaným.
3. Úmluva se bude vztahovat od okamžiku vstupu v platnost v určitém smluvním státě na plné moci k zastupování, jež byly předtím uděleny v souladu a za podmínek stanovených v článku 15.

Článek 51

1. Sdělení zasílaná ústřednímu orgánu nebo jinému orgánu smluvního státu musí být v původním jazyce a musí být opatřena překladem do úředního jazyka nebo jednoho z úředních jazyků tohoto jiného státu nebo, pokud to není možné, překladem do francouzštiny nebo angličtiny.
2. Smluvní stát však může výhradou podle článku 56 vyloučit použití buď francouzštiny nebo angličtiny, nikoli však obou jazyků.

Článek 52

Generální tajemník Haagské konference mezinárodního práva soukromého bude pravidelně svolávat Zvláštní komisi, aby posoudila provádění Úmluvy v praxi.

KAPITOLA VII - ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 53

1. Úmluva bude otevřena k podpisu státům, které byly členy Haagské konference mezinárodního práva soukromého dne 2. října 1999.
2. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení; listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení budou uloženy u Ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království, depozitáře Úmluvy.

Článek 54

1. Kterýkoliv jiný stát může přistoupit k Úmluvě poté, co tato vstoupí v platnost podle článku 57 odst. 1.
2. Listina o přístupu bude uložena u depozitáře.
3. Tento přístup bude platný pouze ve vztahu mezi přistupujícím státem a těmi smluvními státy, které nevznesly výhradu k přistoupení státu do šesti měsíců po obdržení notifikace uvedené v článku 59 písm. b). Tato výhrada může být vznesena rovněž státy v době, kdy ratifikují, přijímají nebo schvalují Úmluvu po přístupu. Všechny tyto výhrady budou notifikovány depozitáři.

Článek 55

1. Pokud má stát dva nebo více územních celků, v nichž platí různé právní systémy v záležitostech upravených touto Úmluvou, může při podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu prohlásit, že se Úmluva vztahuje na všechny jeho územní celky, nebo jen na jeden či více z nich, a může toto prohlášení kdykoliv měnit podáním jiného prohlášení.
2. Všechna tato prohlášení budou notifikována depozitáři a musí v nich být výslovně stanoveny územní celky, na které se Úmluva vztahuje.
3. Pokud stát neučiní žádné prohlášení podle tohoto článku, Úmluva se bude vztahovat na všechny územní celky tohoto státu.

Článek 56

1. Každý stát může nejpozději při ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, nebo při prohlášení podle článku 55, učinit výhradu podle článku 51 odst. 2. Jiné výhrady nejsou přípustné.
2. Každý stát může kdykoliv odvolat výhradu, kterou učinil. Toto odvolání musí být oznámeno deponitáři.
3. Účinnost výhrady zaniká prvním dnem třetího kalendářního měsíce po oznámení uvedeném v předchozím odstavci.

Článek 57

1. Úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců po uložení třetí listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení podle článku 53.
2. Dále pak Úmluva vstoupí v platnost:
 - a) pro každý stát, který ji dodatečně ratifikuje, přijme nebo schválí, prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců po uložení listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu;
 - b) pro každý přistupující stát prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců po uplynutí šestiměsíčního období uvedeného v článku 54 odst. 3;
 - c) pro územní celek, na který se Úmluva vztahuje podle článku 55, prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců po notifikaci uvedené v tomto článku.

Článek 58

1. Členský stát Úmluvy ji může vypovědět písemnou notifikací zaslanou deponitáři. Vypovězení se může týkat také jen určitých územních celků, na které se Úmluva vztahovala.
2. Vypovězení se stane účinným prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí dvanácti měsíců po obdržení notifikace deponitářem. Pokud je v notifikaci uvedena delší lhůta pro účinnost vypovězení, vypovězení se stane účinným po uplynutí této delší lhůty.

Článek 59

Depozitář bude notifikovat členským státům Haagské konference mezinárodního práva soukromého a státům, které přistoupily podle článku 54, následující:

- a) podpisy, ratifikace, přijetí a schválení uvedená v článku 53;
- b) přístupy a námitky vznesené k přístupům uvedené v článku 54;
- c) den, kdy Úmluva vstoupí v platnost podle článku 57;
- d) prohlášení uvedená v článku 32 odst. 2 a v článku 55;
- e) dohody uvedené v článku 37;
- f) výhradu uvedenou v článku 51 odst. 2 a odvolání uvedené v článku 56 odst. 2;
- g) oznámení uvedená v článku 58.

Na důkaz čehož podepsaní, řádně k tomu zmocnění, podepsali tuto Úmluvu.

Dáno v Haagu dne 13. ledna 2000 v anglickém a francouzském jazyce, oba texty jsou rovnocenně autentické, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivech vlády Nizozemského království a jehož ověřená kopie bude zaslána diplomatickou cestou každému z členských států Haagské konference mezinárodního práva soukromého.

**Doporučení přijaté zvláštní komisí
diplomatického charakteru k ochraně dospělých osob**

Zvláštní komise doporučuje stranám Úmluvy o mezinárodní ochraně dospělých osob,
aby pro uplatňování úmluvy používaly níže uvedené vzory formulářů.

POTVRZENÍ

Článek 38 Úmluvy o mezinárodní ochraně dospělých osob
podepsané v Haagu dne [...]

A. - Níže podepsaný orgán:

Země:

Stát – provincie (v relevantních případech):

Název orgánu vystavujícího potvrzení:

.....

Adresa:

.....

.....

Tel.: Fax: E-mail:

potvrzuje, že:

 bylo přijato opatření na ochranu byla potvrzena platnost plné moci k zastupování

orgánem:

.....

dne:

B. – Dotčená dospělá osoba

Příjmení:..... Jméno (jména):

Datum a místo narození:

Země obvyklého bydliště:

Adresa:

.....

.....

C. - Držitel potvrzení:

Příjmení:..... Jméno(jména):

Datum a místo narození:

Adresa:

.....

.....

Tel.: Fax: E-mail:

D. - Pravomoci držitele potvrzení:

1. - Držitel potvrzení jedná v rozsahu oprávnění:
na základě tohoto zákona:

2. - Pravomoci příslušející držiteli potvrzení:

a) se týkají dotčené dospělé osoby a jsou:

neomezené

omezené na tyto kategorie úkonů:

.....
.....
.....

omezené na tyto úkony:

.....
.....
.....

podléhají schválení:

b) se týkají majetku dospělé osoby a jsou:

neomezené

omezené na tyto kategorie úkonů:

.....
.....
.....

omezené na:

movitý majetek

nemovitý majetek

níže uvedený majetek:

.....
.....
.....

podléhají schválení:

.....

Platnost pravomocí příslušejících držiteli potvrzení:

skončí dne:

je zachována až do jejich změny nebo odnětí.

E. - Pravomoci, které i nadále přísluší dospělé osobě:

a) pokud jde o její osobu:

.....
.....
.....

b) pokud jde o její majetek:

.....
.....
.....

K tomuto potvrzení se přikládá:

- kopie příslušného rozhodnutí nebo plné moci k zastupování
- úplný seznam pravomocí držitele potvrzení a pravomocí, které i nadále přísluší dospělé osobě:

v:

 češtině angličtině

Platí domněnka, že rozsah oprávnění i pravomocí uvedených v tomto potvrzení přísluší této osobě od data v něm uvedeného, pokud není prokázán opak.

Pro další informace se prosím obraťte na orgán, který potvrzení vystavil.

Datováno dne v

Podpis

Razítko

OPATŘENÍ NA OCHRANU TÝKAJÍCÍ SE DOSPĚLÉ OSOBY

Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob
podepsaná v Haagu dne [...]

1 - Čl. 8 odst. 1 úmluvy:

Níže podepsaný orgán:

.....
.....

má tu čest sdělit dále uvedenému orgánu:

.....
.....

- že ze svého vlastního podnětu
 že na žádost dále uvedeného orgánu:

.....
.....

žádá o přijetí opatření na ochranu:

- týkajících se dotčené dospělé osoby:

Příjmení:Jméno (jména):.....

Datum a místo narození:

.....
.....

Adresa:

.....
.....

- týkajících majetku dotčené dospělé osoby
 týkajících se níže uvedeného majetku dotčené dospělé osoby:

.....
.....

podle čl. 8 odst. 2,

písm.

a, b, c, d, e, f

úmluvy

V

dne

Podpis

Razítko

2. - Čl. 8 odst. 3 úmluvy:

Níže podepsaný orgán:

.....
.....

má tu čest odpovědět na výše uvedenou žádost, a sice takto:

- souhlasí, aby na něj byla delegována pravomoc
- nesouhlasí, aby na něj byla delegována pravomoc.

V

dne

Podpis

Razítko

INFORMACE OHLEDNĚ OPATŘENÍ NA OCHRANU TÝKAJÍCÍ SE DOSPĚLÉ OSOBY

Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob,
podepsaná v Haagu dne [...]

Níže podepsaný orgán:

.....
.....

má tu čest sdělit:

.....
.....

že dále uvedený orgán:

.....
.....

1. - v souladu s článkem 7 úmluvy

- zvažuje opatření na ochranu
 - týkající se dotčené dospělé osoby (čl. 7 odst. 1)
 - týkající se majetku dospělé osoby (čl. 7 odst. 1)
- přijal opatření na ochranu (čl. 7 odst. 2, čl. 7 odst. 3)
- rozhodl, že není třeba přijímat žádná opatření (čl. 7 odst. 2, čl. 7 odst. 3)
- uvedl, že u něj probíhá příslušné řízení týkající se ochrany dané dospělé osoby (čl. 7 odst. 2);

2. - v souladu s článkem 10 úmluvy

- přijal naléhavá opatření (čl. 10 odst. 1)
- přijal opatření na ochranu (čl. 10 odst. 2)

3. - v souladu s článkem 11 úmluvy

- zvažuje opatření na ochranu dospělé osoby (čl. 11 odst. 1)
- přijal rozhodnutí ohledně opatření na ochranu, která situace vyžaduje, (čl. 11 odst. 2);

pokud jde o dále uvedenou dospělou osobu:

Příjmení: Jméno (jména):

Datum a místo narození:

Adresa:

Kopie příslušných rozhodnutí jsou přiloženy:

- Ano Ne

Pro další informace se prosím obraťte na:

- níže podepsaný orgán:
- orgán, který přijal rozhodnutí

V

dne

Podpis

Razítko

Důvodová zpráva

Důvodová zpráva vyhotovená Paulem LAGARDEM

Obsah

OBECNÝ RÁMEC, HLAVNÍ ZAMĚŘENÍ A STRUKTURA ÚMLUVY	40
<i>Historie</i>	40
<i>Hlavní zaměření úmluvy</i>	41
KOMENTÁŘ K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKŮM ÚMLUVY	43
<i>Název úmluvy a preambule</i>	43
KAPITOLA I – PŘEDMĚT ÚMLUVY	43
Článek 1 (cíle úmluvy)	43
Odstavec 1.....	43
Odstavec 2	44
<i>Písmeno a)</i>	44
<i>Písmena b) a c)</i>	45
<i>Písmena d) a e)</i>	45
Článek 2 (definice „dospělé osoby“)	45
Článek 3 (výčet opatření na ochranu)	46
<i>Písmeno a)</i>	47
<i>Písmeno b)</i>	47
<i>Písmeno c)</i>	47
<i>Písmeno d)</i>	47
<i>Písmeno e)</i>	47
<i>Písmeno f)</i>	48
<i>Písmeno g)</i>	48
Článek 4 (záležitosti vyňaté z oblasti působnosti úmluvy)	48
Odstavec 1.....	49
<i>Písmeno a) (výživné)</i>	49
<i>Písmeno b) (manželství)</i>	49
<i>Písmeno c) (majetkové poměry v manželství)</i>	50
<i>Písmeno d) (svěření nebo dědictví)</i>	50
<i>Písmeno e) (sociální zabezpečení)</i>	51
<i>Písmeno f) (zdravotnictví)</i>	51
<i>Písmeno g) (opatření spojená s trestnými činy)</i>	52
<i>Písmeno h) (azyl a imigrace)</i>	53
<i>Písmeno i) (veřejná bezpečnost)</i>	53
Odstavec 2	54
KAPITOLA II – PRAVOMOC	54
Článek 5 (pravomoc orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby)	55
Odstavec 1.....	55
Odstavec 2	55

Článek 6 (dospělé osoby, které jsou uprchlíky, byly vysídleny nebo nemají obvyklé bydliště)	56
Odstavec 1	56
Odstavec 2	56
Článek 7 (alternativní podpůrná pravomoc orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem).....	57
Odstavec 1	57
Odstavec 2	58
Odstavec 3.....	59
Článek 8 (přenesení pravomoci na vhodné fórum).....	59
Odstavec 1.....	60
Odstavec 2	60
Odstavec 3.....	62
Článek 9 (pravomoc orgánů státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby)	62
Článek 10 (pravomoc v naléhavých případech)	62
Odstavec 1.....	63
Odstavec 2	63
Odstavec 3.....	64
Odstavec 4	64
Článek 11 (dočasná opatření na ochranu osoby, která mají omezenou územní účinnost)	65
Odstavec 1.....	65
Odstavec 2	66
Článek 12 (zachování platnosti opatření v případě změny okolností)	66
Závěrečné poznámky.....	67
KAPITOLA III – POUŽITELNÉ PRÁVO	68
Článek 13 (právo použitelné na opatření ochrany)	68
Odstavec 1.....	68
Odstavec 2	68
Článek 14 (podmínky provádění opatření).....	69
Článek 15 (pověření v případě nezpůsobilosti)	70
Odstavec 1.....	70
Odstavec 2	72
Odstavec 3.....	73
Článek 16 (zrušení nebo změna plné moci)	74
Článek 17 (ochrana třetích stran).....	74
Článek 18 (všeobecná povaha kolizních norem).....	75
Článek 19 (vyloučení zpětného a dalšího odkazu).....	75
Článek 20 (nutně použitelné normy).....	76
Článek 21 (veřejný pořádek).....	76
KAPITOLA IV – UZNÁNÍ A VÝKON.....	76
Článek 22 (uznání a důvody odmítnutí uznání).....	77
Odstavec 1.....	77

Odstavec 2	77
<i>Písmeno a)</i>	77
<i>Písmeno b)</i>	78
<i>Písmeno c)</i>	78
<i>Písmeno d)</i>	78
<i>Písmeno e)</i>	78
Článek 23 (preventivní úkon za účelem uznání nebo neuznání)	79
Článek 24 (skutková zjištění související s pravomocí)	79
Článek 25 (prohlášení vykonatelnosti)	79
Článek 26 (zákaz přezkumu opodstatněnosti)	80
Článek 27 (výkon)	80
KAPITOLA V – SPOLUPRÁCE	81
Článek 28 (zřízení ústředního orgánu)	81
Článek 29 (obecná povinnost spolupráce)	81
Článek 30 (vzájemný styk, zjišťování pobytu)	81
Článek 31 (mediace)	82
Článek 32 (žádosti o konkrétní informace a pomoc s ohledem na konkrétní dospělou osobu)	82
Odstavec 1.....	82
Odstavec 2	83
Odstavec 3.....	83
Článek 33 (přeshraniční umístění)	83
Článek 34 (dospělá osoba vystavená vážnému nebezpečí)	84
Článek 35 (informace vytvářející riziko pro dospělou osobu)	84
Článek 36 (náklady)	84
Článek 37 (dohody mezi smluvními státy)	85
KAPITOLA VI – VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ	85
Článek 38 (mezinárodní potvrzení)	85
Článek 39 (ochrana osobních údajů)	86
Článek 40 (důvěrnost informací)	87
Článek 41 (osvobození od legalizace)	87
Článek 42 (určení orgánů)	87
Článek 43 (sdělení určení a prohlášení)	87
Články 44–47 (federální doložky)	87
Článek 44 (nepoužitelnost úmluvy v případě vnitrostátních kolizí)	88
Článek 45 (kolize mezi územními celky, obecná pravidla)	88
Článek 46 (kolize mezi územními celky, zvláštní pravidla týkající se rozhodného práva)	89
Článek 47 (kolize z hlediska osob, rozhodné právo)	89
Článek 48 (nahrazení úmluvy ze dne 17. července 1905)	90
Článek 49 (kolize s jinými úmluvami)	90
Odstavec 1.....	90
Odstavec 2	91
Odstavec 3.....	91
Odstavec 4	92

Článek 50 (časová působnost úmluvy).....	92
Článek 51 (jazyk sdělení).....	92
Článek 52 (sledování úmluvy).....	93
KAPITOLA VII – ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	93
Články 53–55 (závěrečná ustanovení)	93

- 1 Na počátku Úmluvy o mezinárodní ochraně dospělých osob stálo rozhodnutí, které dne 29. května 1993 přijaly státy zastoupené na sedmnáctém zasedání Haagské konference o mezinárodním právu soukromém, a to

„zařadit na pořad jednání osmnáctého zasedání revizi Úmluvy ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých, a případné rozšíření oblasti působnosti nové úmluvy na ochranu nezpůsobilých dospělých osob“¹.

Na osmnáctém zasedání konference byla splněna polovina tohoto programu, a to vypracování *Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí*, nebyl však dostatek času na podrobný přezkum situace dospělých osob. Po konstatování, že po přijetí úmluvy, která se posléze stala úmluvou ze dne 19. října 1996, by měla následovat práce na úmluvě o ochraně dospělých osob, byla za tímto účelem zřízena zvláštní komise, jelikož se usuzovalo, „že k přijetí úmluvy o ochraně dospělých osob by pravděpodobně vedlo jedno či více následných zasedání zvláštní komise“, a bylo rozhodnuto, že „návrh úmluvy vypracovaný zvláštní komisí diplomatického charakteru bude včleněn do závěrečného aktu, jenž bude předložen k podpisu delegátům, kteří jsou účastníky této komise“².

- 2 Na základě tohoto rozhodnutí zřídil Stálý úřad Haagské konference zvláštní komisi, jejíž práci připravila pracovní skupina, která zasedala v Haagu ve dnech od 14. do 16. dubna 1997 a které předsedal profesor Struycken, předseda nizozemského stálého vládního výboru pro kodifikaci mezinárodního práva soukromého. Tato skupina se předem dohodla na tom, že malý redakční výbor zasedající v Haagu ve dnech 13. a 14. června 1997 vypracuje první rámcový text, jenž bude základem pro práci zvláštní komise. Zvláštní komise zasedala v Haagu ve dnech od 3. do 12. září 1997. Tato komise vypracovala návrh úmluvy, který spolu s průvodní zprávou³ sloužil jako základ pro diskusi na jednání zvláštní diplomatické komise v Haagu ve dnech od 20. září do 2. října 1999. Kromě delegátů z 30 členských států konference se jednání účastnili i pozorovatelé ze šesti dalších států, dvou mezivládních organizací a tří nevládních organizací.

Na začátku prvního zasedání jmenovala diplomatická komise svým předsedou pana Erica Cliveho, delegáta Spojeného království, a místopředsedy pana Andrease Buchera, švýcarského delegáta, paní Glorii F. DeHartovou, delegátku USA, a pana Kurta Siehra, delegáta Německa, kteří tyto funkce zastávali již ve zvláštní komisi, jakož i Jeho Excelenci pana Antonia Boggiana, delegáta Argentiny, a Jeho Excelenci pana Hua, delegáta Čínské lidové republiky. Zpravodajem byl také potvrzen pan P. Lagarde, delegát Francie. Během zasedání byl zřízen redakční výbor, jehož předsedou se stal pan Kurt Siehr, německý delegát⁴, skupina pro přezkum federálních doložek, jejíž předsedkyní se stala paní Alegría Borrásová, delegátka Španělska⁵, a skupina pro vypracování vzorových formulářů, jejíž předsedkyní byla jmenována paní Marie-Odile Baurová,

¹ Závěrečný akt ze sedmnáctého zasedání, část B, 1.

² Závěrečný akt z osmnáctého zasedání, část B, 2.

³ Předběžný návrh a zpráva pana Paula Lagarda tvoří předběžný dokument č. 2 z června 1998 určený zvláštní diplomatické komisi.

⁴ Kromě předsedy, zpravodaje a členů Stálého úřadu byly členy této komise paní G.F. DeHartová (USA), pánové A. Bucher (Švýcarsko), S. Danielsen (Dánsko) a P. Lortie (Kanada), přičemž posledně uvedený nahradil paní Louise Lussierovou, která zastupovala ve zvláštní komisi Kanadu.

⁵ V této komisi byly zastoupeny rovněž delegace USA, Kanady, Austrálie, Mexika a Německa.

delegátka Francie. Práci diplomatické komise významně usnadnily důležité předběžné dokumenty, které již odborníkům zvláštní komise z roku 1997 poskytl sekretariát konference⁶.

Tato zpráva se týká *Úmluvy o mezinárodní ochraně dospělých osob*, kterou členské státy účastníci se plenárního zasedání dne 2. října 1999 přijaly jednomyslně.

OBECNÝ RÁMEC, HLAVNÍ ZAMĚŘENÍ A STRUKTURA ÚMLUVY

Historie

- 3 Ačkoliv práce Haagské konference o mezinárodním právu soukromém s ohledem na ochranu dospělých osob není řádově stejná jako její výsledky, pokud jde o ochranu ohrožených dětí, není nicméně zanedbatelná a dotyčná záležitost byla opakovaně předmětem zájmu. Před první světovou válkou přijalo čtvrté zasedání úmluvu podepsanou dne 17. července 1905 *concernant l'interdiction et les mesures de protection analogues*, která dosud platí mezi Itálií, Polskem, Portugalskem a Rumunskem. V meziválečném období vypracovalo šesté zasedání v roce 1928 určité návrhy za účelem jejího doplnění⁷. Pozoruhodná studie pana Bernarda Dutoita, tehdejšího tajemníka Stálého úřadu, z roku 1967 (pozn. pod čarou č. 7) vedla k obnovenému zájmu konference o toto téma, jež se pak v roce 1979 mezi třináctým a čtrnáctým zasedáním stalo předmětem dotazníku, který byl rozeslán členskými státy. Odpovědi⁸ v té době nenaznačovaly častý výskyt praktických problémů týkajících se ochrany dospělých osob v mezinárodním řádu a na zasedání zvláštní komise v únoru 1980 za účelem přezkumu budoucího programu konference nebyla tato záležitost ponechána.

Od té doby se délka lidského života v rozvinutých státech neustále prodlužuje, což je doprovázeno odpovídajícím nárůstem nemocí spojených se stářím. Generální tajemník konference zaznamenal prognózy Ekonomické a sociální rady, podle nichž se počet osob starších šedesáti let zvýší z 600 milionů v roce 2001 na 1,2 miliardy v roce 2025 a počet osob ve věku osmdesáti a více let, jenž nyní činí 50 milionů, vzroste do roku 2025 na 137 milionů. Uvědomění si těchto problémů již některé státy vedlo k úplnému přehodnocení vnitrostátních systémů ochrany dospělých osob, které trpí postižením nebo nedostatečně vyvinutými schopnostmi⁹. Přirozené změny ve složení obyvatelstva v moderních dějinách, a zejména poměrně vysoký počet osob přicházejících do důchodového věku, které se rozhodly strávit poslední část svého života v mírnějším

⁶ Dokument *Note on the protection of incapacitated adults*, který vyhotovil pan Adair Dyer v září 1996 (předběžný dokument č. 14 pro osmnácté zasedání); dokument *Les majeurs protégés en droit international privé et la pratique notariale*, který vyhotovila paní Mariel Revillardová pro pracovní skupinu; zpráva skupiny specialistů Rady Evropy týkající se nezpůsobilých a jiných zranitelných dospělých osob, kterou na žádost Rady Evropy vyhotovil pan Eric Clive, 21. ledna 1997; návrh švýcarské delegace předložený v závěru osmnáctého zasedání, který téměř doslovně převáděl ustanovení úmluvy ze dne 19. října 1996 na dospělé osoby.

⁷ *Actes*, 1928, s. 421, cit. DUTOIT, *La protection des incapables majeurs en droit international privé*, *Revue critique de droit international privé*, 1967.465, s. 500–501.

⁸ *Acts and Documents of the Fourteenth Session (1980)*, Tome I, *Miscellaneous matters*, s. 114–147.

⁹ Viz konkrétně v Německu *Betreuungsgesetz* ze dne 12. září 1990, který vstoupil v platnost dne 1. ledna 1992. Řecký delegát zmínil řecký zákon z roku 1996. Viz rovněž doporučení Rady Evropy č. R(99)4 ze dne 26. února 1999 ohledně zásad právní ochrany nezpůsobilých dospělých osob.

podněbí, vedly k tomu, že se aplikující odborníci, a zejména notáři začali více zajímat o existenci jistých pravidel mezinárodního práva soukromého. Jelikož dotyčné osoby často disponují určitým majetkem, objevují se v notářské praxi v souvislosti mezinárodním právem soukromým problémy, pokud jde o správu nebo prodej majetku náležejícího těmto osobám nebo nakládání s dědictvím, které jim připadne.

Výskyt určitých nedávných kodifikací zvláštních pravidel mezinárodního práva soukromého¹⁰ umožnil naplánovat, z důvodu obav o mezinárodní shodu, sjednání mezinárodní úmluvy o mezinárodním právu soukromém s ohledem na tuto otázku. Možnost zaobírat se znovu touto myšlenkou a zahájit práci poskytlo rozhodnutí, které bylo přijato na sedmnáctém zasedání v roce 1993 a které se týkalo revize *Úmluvy ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých*. Jelikož problémy spolu přinejmenším na technické úrovni souvisejí, bylo vhodné požádat vládní odborníky, aby přezkoumali, zda by řešení, která by byla přijatelná s ohledem na ochranu dětí, nebylo možno použít s potřebnými úpravami i na ochranu dospělých osob.

Hlavní zaměření úmluvy

- 4 Úmluva sleduje obecnou strukturu úmluvy ze dne 19. října 1996 a v mnoha aspektech přijímá stejná řešení. To nepřekvapuje, jelikož obě úmluvy v zásadě sjednávali stejní vládní odborníci, jejichž konkrétním úkolem bylo (jak již bylo zmíněno) uvážit, zda by bylo možno řešení přijatá úmluvou z roku 1996 rozšířit i na ochranu dospělých osob.

Nejdůležitější diskuse v zásadě probíhaly na straně jedné mezi odborníky, kteří trvali na specifičnosti problematiky mezinárodní ochrany dospělých osob a kteří si nepřáli být vázáni vzorem úmluvy o ochraně dětí, a na straně druhé mezi těmi, kteří byli přesvědčeni o doplňkovosti obou úmluv a domnívali se, že pouze výjimečně je třeba se od úmluvy z roku 1996 odchýlit. Oblastí, v níž byla debata mezi těmito dvěma přístupy nejživější, byla oblast pravomoci orgánů. Kompromis, k němuž zvláštní komise v tomto bodě dospěla, diplomatická komise znovu neposuzovala.

- 5 Stejně jako úmluva z roku 1996 obsahuje i tato úmluva těchto sedm kapitol: Předmět úmluvy; Pravomoc; Použitelné právo; Uznání a výkon; Spolupráce; Všeobecná ustanovení; Závěrečná ustanovení.

Kapitola I (články 1–4) stanoví cíle úmluvy a osoby, na něž se úmluva vztahuje, podává sice příkladný, avšak poměrně úplný výčet opatření na ochranu, která spadají do oblasti působnosti úmluvy, a taxativně uvádí záležitosti, jež jsou z oblasti působnosti úmluvy vyňaty.

Kapitola II o pravomoci (články 5–12) se od předlohy z roku 1996 mírně odchyluje. Zmíněná předloha se vyznačovala přáním zabránit v zásadě jakékoli konkurenci mezi orgány jednotlivých států při přijímání opatření na ochranu dítěte nebo jeho majetku a soustředit pravomoc ve prospěch orgánů státu obvyklého bydliště dítěte. Někteří delegáti by tento systém rádi rozšířili i na dospělé osoby. Zde je však tato záležitost méně omezující. Ačkoliv je nepochybně žádoucí, aby ochranu dospělé osoby zajišťovaly orgány

¹⁰ Např. švýcarský zákon ze dne 18. prosince 1987, jehož § 85 odst. 2 rozšiřuje Haagskou úmluvu ze dne 5. října 1961 analogicky na dospělé osoby. Viz rovněž občanský zákoník Québecu ze dne 18. prosince 1991, čl. 3085, který právní režim u plnoletých osob v zásadě podrobuje právu jejich bydliště, a tuniský zákon ze dne 27. listopadu 1998, čl. 41, jenž podrobuje opatrovnictví osoby nezpůsobilé k právním úkonům právu státu, jehož je tato osoba státním občanem.

státu obvyklého bydliště, je třeba mít na paměti rovněž to, že v případě dospělé osoby nedochází na rozdíl od dítěte, jehož se týká spor rodičů, ve většině případů k rozepřím mezi dvěma osobami usilujícími o výkon ochrany. Je rovněž vhodné nebránit příliš dobré vůli určité osoby, která je připravena ujmout se této povinnosti. Nemá-li tato osoba bydliště ve stejném státě jako dospělá osoba, která má být chráněna, zdá se být přiměřené umožnit této osobě, aby se obracela na orgány co nejbližší svému bydlišti, a neomezovat ji v tom, že příslušné kroky je třeba učinit ve státě obvyklého bydliště dotyčné dospělé osoby (který může být značně daleko). Rovněž se zdůrazňovalo, že by výlučná pravomoc orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby mohla ohrozit její osobní svobodu, zejména v případě, kdy si toto obvyklé bydliště nezvolila sama. Tato úvaha svědčí ve prospěch připuštění alternativní pravomoci, a to přinejmenším pravomoci orgánů státu, jehož je dotyčná dospělá osoba státním občanem.

Kapitola II zohledňuje kompromis, k němuž zvláštní komise dospěla. Zatímco článek 5 zachovává hlavní pravomoc orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby, článek 7 přiznává alternativní, ačkoli podřízenou pravomoc orgánům státu, jehož je dospělá osoba státním občanem. Rovněž článek 8 umožňuje orgánům státu obvyklého bydliště dospělé osoby požádat v zájmu dospělé osoby orgány ostatních států, aby přijaly opatření na její ochranu. Článek 9 přiznává alternativní podpůrnou pravomoc orgánům státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby. Články 10 a 11 opakují články 11 a 12 úmluvy o ochraně dětí v naléhavých případech a u řady dočasných opatření s omezenou územní účinností.

Kapitola III o použitelném právu (články 13–21) přejímá zásadu úmluvy z roku 1996, podle níž použije každý orgán, který přijímá opatření na ochranu, své vlastní právo (článek 13). Tato kapitola obdobně stanoví právo použitelné na plnou moc k zastupování udělenou dospělou osobou, jež má být uplatněna v případě, že tato osoba nebude schopna chránit své zájmy (článek 15).

Kapitola IV (články 22–27) sleduje velmi přesně předlohu úmluvy z roku 1996 a upravuje podrobně uznání a výkon opatření na ochranu, která byla přijata v jednom smluvním státě, ve druhém smluvním státě. Tato kapitola rozlišuje jednoznačně mezi uznáním, prohlášením vykonatelnosti nebo registrací pro účely výkonu a vlastním výkonem.

Kapitola V (články 28–37) zavádí mechanismus spolupráce mezi smluvními státy, který rovněž velmi přesně sleduje příslušnou kapitolu úmluvy z roku 1996. Tento mechanismus je podle příkladu řady jiných Haagských úmluv založen na zřízení ústředního orgánu v každém smluvním státě (článek 28), jehož povinnosti a pravomoci jsou stanoveny v následujících člancích.

Kapitola VI (články 38–52) obsahuje všeobecná ustanovení, která mají usnadnit provádění a sledování úmluvy, jakož i chránit důvěrnost údajů a informací shromážděných v souladu s touto úmluvou. Upřesňuje také její časovou působnost (článek 50), snaží se zabránit kolizím mezi úmluvami (články 48 a 49) a převádí články 46 až 49 úmluvy o ochraně dětí, které se zabývají jejím uplatňováním s ohledem na státy s různými právními systémy (tzv. federální doložky, články 44–47).

Kapitola VII (články 53–59) obsahuje obvyklá ustanovení o protokolu související s podpisem úmluvy, jejím vstupem v platnost, přistoupením k úmluvě a jejím vypovězením.

KOMENTÁŘ K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKŮM ÚMLUVY

Název úmluvy a preambule

- 6 Název „Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob“ byl upřednostněn před mnohem delším názvem úmluvy o ochraně dětí. Jelikož u dospělých nehrozila záměna této úmluvy s předchozí úmluvou, existovaly všechny předpoklady pro to, aby úmluva měla stručný, výstižný název, který lze snadno citovat.
- 7 Poměrně stručná preambule zdůrazňuje význam mezinárodní spolupráce pro ochranu dospělých osob a skutečnosti, že je třeba brát v úvahu v první řadě zájem dospělého a respektování jeho důstojnosti a samostatnosti. Komise neskrývala skutečnost, že zájem dospělé osoby může být někdy v rozporu s její samostatností, tím, že zmiňuje oboje, však naznačuje snahu o dosažení rovnováhy mezi oběma aspekty.

Komise zamítla návrh některých delegací, aby se v preambuli odkazovalo na jiné mezinárodní nástroje, zejména pakty OSN o občanských a politických právech a o hospodářských, kulturních a sociálních právech. Tento postoj neznamená, že by se význam těchto nástrojů podceňoval. Základní práva dospělých osob, které potřebují ochranu, byla ve skutečnosti vždy v centru pozornosti komise, konkrétní ustanovení zmíněných nástrojů se však diskusích neobjevila.

KAPITOLA I – PŘEDMĚT ÚMLUVY

Článek 1 (cíle úmluvy)¹¹

Odstavec 1

- 8 Tento odstavec, jenž v úmluvě z roku 1996 nemá obdobu, na začátku uvádí, že cílem úmluvy je *ochrana* určitých dospělých osob. Tato myšlenka týkající se ochrany slouží jako vodítko a měřítko pro vymezení oblasti působnosti úmluvy. Jak uvidíme v souvislosti s článkem 4, znamená to, že opatření přijaté orgánem určitého státu spadá či nespadá do oblasti působnosti úmluvy v závislosti na tom, zda je či není zaměřeno na ochranu dospělých osob.
- 9 Odstavec 1 vymezuje dospělé osoby, na něž se úmluva vztahuje. Jedná se přirozeně o dospělé osoby, které potřebují ochranu, aby však byla tato potřeba jasnější, komise se v tomto odstavci záměrně vyhnula použití právních pojmů, jako je „nezpůsobilá strana“, jež mají v závislosti na dotyčném právním řádu různé významy. Pokládalo se tudíž za vhodnější zachování věcného popisu dospělé osoby, která potřebuje ochranu.

Znění obsahuje dva faktické prvky. Prvním z nich je „postižení nebo nedostatečně vyvinuté schopnosti“ dospělé osoby. Úmluva se proto nevztahuje na ochranu dospělých osob, které jsou oběťmi vnějšího násilí, například týraných manželek. Ochrana těchto obětí ve skutečnosti spadá do policejních opatření, v běžném netechnickém smyslu tohoto pojmu, a nikoli do právních opatření na ochranu. Dospělými osobami, jež má úmluva chránit, jsou osoby fyzicky nebo duševně nezpůsobilé, s „nedostatečně“

¹¹ Názvy uvedené kurzívou za každým článkem přidal zpravodaj v zájmu lepší čtivosti zprávy, ve znění úmluvy se však neobjevují.

vyvinutými schopnostmi, jakož i (obvykle starší) osoby, jejichž schopnosti jsou rovněž zhoršeny, zejména osoby s Alzheimerovou chorobou. Ačkoli to komise nechtěla v textu výslovně uvést, aby se vyhnula zbytečné těžkopádnosti, uznala, že toto postižení nebo nedostatečnost mohou být trvalé nebo dočasné, a proto z něj vyplývá potřeba opatření na ochranu.

Byla nadnesena otázka, zda tyto pojmy zahrnují případy marnotratnosti, jež v některých právních řádech mohou být důvodem nezpůsobilosti k právním úkonům. Komise se domnívala, že marnotratnost jako taková do oblasti působnosti úmluvy nespadá. Ve spojení s jinými činiteli však může naznačovat zhoršení schopností dospělé osoby, což vyžaduje opatření na ochranu ve smyslu úmluvy.

- 10** Postižení nebo nedostatečně vyvinuté schopnosti dospělých osob musí být takové, že tyto osoby „nedokáží chránit své zájmy“. Druhý prvek v definici je nutno vykládat široce. Znění zohledňuje nejen majetkové zájmy dospělé osoby, které její fyzický nebo duševní stav může bránit v náležitém spravování jejího majetku, nýbrž obecněji i její osobní a zdravotní zájmy. Pokud dospělá osoba vážně zanedbává osobní nebo majetkové zájmy příbuzných, za něž zodpovídá, může to rovněž prozrazovat zhoršení jejích schopností.

Komise zamítla návrh Spojeného království, aby bylo objasněno, že nezpůsobilost dospělé osoby může nepříznivě ovlivnit její duševní schopnosti nebo schopnost komunikovat¹². Soud by neměl být vázán povahou nezpůsobilosti a prvním kritériem je nutně potřeba ochrany vyplývající z této nezpůsobilosti.

Na základě návrhu delegací Číny, Itálie a Spojeného království (pracovní dokument č. 95) se komise snažila ve znění článku 1 stejně jako v preambuli stanovit, že se úmluva použije v „mezinárodních situacích“. Tak tomu bude v případě, kdy se dotýká situace týká více než jednoho státu. Požadavek, aby se jednalo o mezinárodní situaci, by neměl státu s různými právními systémy bránit v uplatňování pravidel úmluvy na čistě vnitrostátní kolize právních norem, jelikož to je přípustné podle článku 44 (viz níže bod 154).

Odstavec 2

- 11** Tento odstavec popisuje cíle úmluvy a představuje určitou formu jejího obsahu. Je prakticky totožný s příslušným článkem v úmluvě z roku 1996 a vyžaduje stejné připomínky.

Písmeno a)

- 12** Úmluva určuje stát, jehož orgány mají pravomoc (nikoli však samotné příslušné orgány), což mohou být soudní nebo správní orgány a tyto orgány se mohou na území dotyčného státu nacházet na tom či onom místě. Pokud jde o kompetenční spory, lze uvést, že úmluva stanoví mezinárodní pravomoc, nikoli však vnitrostátní pravomoc.

Úmluva v prvním odstavci objasňuje, že se zabývá ochranou dospělé osoby *a majetku* této osoby. Toto objasnění je u dospělé osoby ještě důležitější než u dítěte, jelikož nedobrá zdravotní stav dospělé osoby obvykle přetrvává ve věku, kdy disponuje určitým majetkem, který nelze ponechat bez správy.

¹² Pracovní dokument č. 1, zápis č. 1, bod 23 [viz *Proceedings of the Special Commission with a diplomatic character (1999)*, s. 224 (dále jen „řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999)“)].

Písmena b) a c)

- 13 Tato dvě písmena avizují ustanovení kapitoly III o použitelném právu. Zmíněním stanovení práva použitelného pro právní zastoupení dospělé osoby v prvním článku úmluva dokládá, že příslušné pravidlo (článek 13) bude představovat kolizní normu, a nikoli pouhé pravidlo uznávání.

Písmena d) a e)

- 14 Tato dvě písmena jsou jasná a nevyžadují vysvětlení. Avizují kapitolu IV (Uznání a výkon) a kapitolu V (Spolupráce) úmluvy.

Článek 2 (definice „dospělé osoby“)

- 15 Podle definice v čl. 2 odst. 1 se za dospělou považuje „osoba, jež dosáhla 18 let věku“.

Tato dolní hranice se přirozeně shoduje s horní hranicí pro použitelnost úmluvy o ochraně dětí. Neměly by se proto vyskytnout problémy spojené s vymezením hranice mezi oblastí působnosti těchto dvou úmluv, pokud jde o dotyčné osoby. Ačkoli v určitém smluvním státě mohou být například některá opatření na ochranu dospělých osob přijímána od 16 let věku, jak bylo uvedeno v případě Skotska, měla by se v případě, jsou-li tato opatření zvažována s ohledem na nezletilou osobu mladší 18 let, použít úmluva z roku 1996 (a nikoli úmluva o „ochraně dospělých osob“)¹³.

Odstavec 2 se zabývá mírně odlišným případem, kdy příslušné orgány přijaly na základě úmluvy z roku 1996 opatření na ochranu nezpůsobilého dítěte, přičemž se předpokládá, že tato opatření zůstanou zachována poté, co dítě dosáhne zletilosti¹⁴, nebo že nabudou účinnosti od jeho zletilosti¹⁵. Hlavním záměrem odstavce 2 je zajistit, aby za tato opatření odpovídala úmluva „o ochraně dospělých osob“, jakmile nezletilá osoba dosáhne 18 let věku. Toto ustanovení je důležité. Umožňuje předejít přerušení kontinuity mezi oběma úmluvami. Pokud by nebylo přijato, nebylo by možné v ostatních smluvních státech uznat opatření, jež byla přijata v době, kdy bylo dítě nezletilé, podle úmluvy z roku 1996 na základě zmíněné úmluvy, která není použitelná na osoby starší 18 let, ani by nemohla být uznána podle úmluvy „o ochraně dospělých osob“, jelikož byla přijata v době, kdy dotyčná osoba byla mladší 18 let. V důsledku ustanovení čl. 2 odst. 2 se poté, co dítě dosáhne 18 let věku, použije na uznání těchto dřívějších opatření¹⁶ a rovněž jejich provádění v ostatních smluvních státech nová úmluva a tato samozřejmě rovněž určí, které orgány jsou příslušné pro zrušení nebo změnu těchto opatření v případě potřeby.

¹³ Komise zamítla změnu, kterou navrhovalo Spojené království (pracovní dokument č. 2), a sice považovat v tomto případě nezletilou osobu za plnoletou ve smyslu úmluvy.

¹⁴ Např. „*minorité prolongée*“ v článku 487a belgického občanského zákoníku.

¹⁵ Např. „*tutelle anticipée*“ v čl. 494 odst. 2 francouzského občanského zákoníku.

¹⁶ Skutečnost, že pravidla týkající se pravomoci orgánů nejsou v obou úmluvách totožná, může znamenat, že opatření přijaté příslušným orgánem podle úmluvy z roku 1996 (např. rozvodovým soudem), která mají platit i poté, co dítě dosáhne zletilosti, nelze uznat podle úmluvy „o ochraně dospělých osob“ (viz bod 119 týkající se čl. 22 odst. 2) písm. a)).

- 16 Na druhém konci života se lze ptát, zda se může nová úmluva použít po úmrtí chráněné dospělé osoby. Odpověď je v zásadě záporná. Úmluvu proto nelze použít například k zajištění uznání plné moci k zastupování dospělé osoby po její smrti. Po úmrtí dospělé osoby však mohou být případně použita některá ustanovení úmluvy, souvisí-li to s úkony či opatřeními přijatými během života dotyčné dospělé osoby, jako je uspořádání pohřbu nebo zrušení existujících smluv, kupříkladu nájmu bytu či domu.
- 17 Podle vzoru úmluvy o ochraně dětí neobsahuje nová úmluva dispozice omezující geograficky osoby, na něž se bude vztahovat. Výsledkem je skutečnost, že se územní působnost u jednotlivých ustanovení liší. Pokud jedno z jejich pravidel svěřuje pravomoc orgánům státu obvyklého bydliště dospělé osoby, vztahuje se na všechny dospělé osoby, které mají obvyklé bydliště ve smluvním státě¹⁷. Jestliže určité pravidlo úmluvy svěřuje pravomoc orgánům státu bydliště dospělé osoby, vztahuje se na všechny dospělé osoby s bydlištěm v daném smluvním státě. Pokud určité pravidlo úmluvy stanoví kolizní normu zabývající se zastupováním dospělé osoby, představuje toto pravidlo (není-li stanoveno jinak) obecnou kolizní normu (stejně jako ve všech nedávných Haagských úmluvách o volbě práva), která se vztahuje na všechny dospělé osoby bez ohledu na jejich státní občanství a bydliště. (viz níže body 46, 53 a 82).

Článek 3 (výčet opatření na ochranu)

- 18 Stejně jako článek 3 úmluvy o ochraně dětí obsahuje i tento článek výčet záležitostí, jichž se mohou týkat opatření na ochranu dospělých osob. Komise tento seznam v případě potřeby upravila s ohledem na situaci dospělých osob, přičemž sledovala co nejpřesněji předchozí návrh, aby se zabránilo argumentům *a contrario*. Jelikož se opatření na ochranu v jednotlivých právních systémech liší, může být výčet uvedený v tomto článku pouze příkladný. Pokouší se však pokrýt velmi širokou oblast působnosti a některé tyto prvky se mohou překrývat, což má malý význam, jelikož všechny podléhají stejnému souboru pravidel. Je například poněkud zbytečné ptát se, zda určitý institut, například německý pojem *Betreuung*, představuje „ochranný režim“ ve smyslu písmena a), „obdobný institut“ ve smyslu písmena c) nebo „konkrétní zásah“ ve smyslu písmena g), jelikož se každopádně jedná o opatření na ochranu ve smyslu úmluvy.

Je rovněž možné, že některá z uvedených opatření nemusí být v jednom či druhém právním systému známa. To neznamená, že jsou k dispozici každému orgánu, který má pravomoc podle úmluvy, nýbrž jednoduše to, že je tento orgán může přijmout, jsou-li stanovena v právu použitelném podle úmluvy, a že v tomto případě spadají do oblasti působnosti úmluvy.

- 19 Je třeba rovněž uvést, že se text týká ochrany dospělých osob pouze tehdy, pokud to vede či vedlo k opatřením na ochranu. Do oblasti působnosti úmluvy nespadá platnost nástrojů, které použije osoba, jejíž schopnosti jsou sice zhoršeny, žádné opatření na ochranu se jí však netýká. Tato platnost se ve skutečnosti nachází na hranici mezi oprávněním a souhlasem, a tudíž v souladu s právními kategoriemi mezi osobním stavem a právními úkony, jež nemá budoucí úmluva upravovat.

¹⁷ S výhradou obvyklého bydliště ve smluvním státě v případě, že úmluva uděluje pravomoc orgánům státu, jehož je dospělá osoba státním občanem; viz níže bod 59 týkající se čl. 7 odst. 1.

Písmeno a)

- 20 V některých právních systémech (dosud poměrně početných) určuje míru nezpůsobilosti k právním úkonům úroveň nedostatečnosti nebo zhoršení schopnosti dospělé osoby, a tudíž druh ochranného režimu, jenž se bude na dotyčnou osobu vztahovat (zbavení způsobilosti k právním úkonům, opatrovnictví, poručnictví atd.). Rozhodnutí o zařazení dospělé osoby do jedné z těchto kategorií představuje opatření na ochranu ve smyslu úmluvy.

„Ochranný režim“, na nějž toto písmeno odkazuje, může být obecný, nebo se může týkat pouze určitých úkonů dospělé osoby či pouze jedné oblasti její činnosti, a nezpůsobilost dospělé osoby může být pouze částečná. Znění výslovně nezmiňuje zrušení zbavení způsobilosti, komise však měla jednoznačně v úmyslu toto do úmluvy zahrnout a taktéž uložit smluvním státům povinnost toto zrušení uznat.

Písmeno b)

- 21 Ochrana dospělé osoby nezahrnuje nutně prohlášení její nezpůsobilosti. Dospělá osoba může i nadále kontrolovat své záležitosti a spravovat je bez pomoci třetí strany, je však umístěna „pod ochranu soudního nebo správního orgánu“, který může v případě potřeby například zrušit nebo zajistit zrušení určitých úkonů, jež dotyčná osoba učinila v minulosti. To je předmětem zejména francouzského institutu „*placement sous sauvegarde de justice*“¹⁸.

Písmeno c)

- 22 Opatření na ochranu mohou znamenat opatrovnictví, poručnictví nebo jiné obdobné instituty. Zde se jedná o ochranné režimy, které jsou zavedeny v případě, že dospělá osoba musí být s ohledem na svůj stav zastoupena trvale, nebo v souvislosti s úkony v občanském životě potřebuje jednoduše pomoc, dohled a radu.

Písmeno d)

- 23 Použité pojmy jsou velmi obecné. „Osobou nebo orgánem majícím na starosti dospělou osobu nebo její majetek, zastupujícím dospělou osobu nebo poskytujícím takové dospělé osobě pomoc“ může být opatrovník, poručník nebo *Betreuer*, může se však jednat o opatrovníka spravujícího pouze jmění v případech, kdy se nepokládalo za nutné plné opatrovnictví¹⁹, nebo o procesního opatrovníka, který byl dotyčné dospělé osobě přidělen, aby jí zastupoval ve sporu týkajícím se střetu zájmů s právním zástupcem, či dokonce o dům s pečovatelskou službou nebo domov důchodců, který v případě nepřítomnosti právního zástupce přijímá lékařská rozhodnutí, atd.

Písmeno e)

- 24 Výraz „umístění dospělé osoby do zařízení nebo jiného místa, kde je možno zajistit ochranu dospělé osoby“, je velmi obecný a může zahrnovat případ, kdy je toto opatření nařízeno bez souhlasu dotyčné osoby či dokonce proti její vůli, jakož i dobrovolné umístění bez omezení osobní svobody dotyčné osoby. Některé delegace si přály toto ustanovení vyškrtnout z toho důvodu, že o umístění často rozhodují sociální nebo zdravotní aspekty či dokonce aspekty veřejného pořádku, což by nemělo do oblasti

¹⁸ Článek 491 a následující články francouzského občanského zákoníku.

¹⁹ Viz např. článek 499 francouzského občanského zákoníku.

působnosti úmluvy spadat. Naprostá většina²⁰ však rozhodla o zachování tohoto ustanovení, a to jednak z toho důvodu, že v oblasti ochrany je obtížné rozlišovat mezi veřejným a soukromým právem, a druhá kvůli symetrii s úmluvou o ochraně dětí. Existují však záruky, které zajišťují, aby k umístění nedošlo proti vůli orgánů státu umístění (viz níže článek 33, bod 138).

Písmeno f)

- 25 Toto ustanovení má pro dospělé osoby velký praktický význam. Opatření na ochranu mohou zahrnovat „správu a ochranu majetku dospělé osoby nebo dispozice s ním“. Tato velmi obecná formulace zahrnuje všechny úkony týkající se majetku, zejména prodej nemovitostí, správu cenných papírů, investice, uspořádání dědictví a nakládání s dědictvím, které přechází na dospělou osobu.

Písmeno g)

- 26 Toto písmeno předpokládá situaci, kdy je ochrana omezena na „oprávnění ke konkrétnímu zásahu“, jako je například chirurgický zákrok nebo prodej majetku.
- 27 Ze seznamu opatření na ochranu vyškrtla komise opatření uvedené v čl. 3 písm. f) úmluvy z roku 1996 (dohled státního orgánu na péči o osobu osobou, která má dotyčnou osobu v péči), jelikož nebylo možno uvést přesvědčivý konkrétní příklad jeho užitečnosti pro dospělé osoby.
- 28 Byl vznesen dotaz, zda by seznam ochranných opatření neměl být doplněn o ustanovení, v němž se uvádí, že by se za opatření ve smyslu úmluvy mělo považovat i rozhodnutí o nepřijetí opatření na ochranu²¹. Komise se nedomnívala, že by zavedení tohoto ustanovení do znění úmluvy bylo účelné, akceptovala však jeho důsledek, a to povinnost smluvních států uznat toto záporné rozhodnutí přijaté příslušným orgánem jednoho z nich²².

Článek 4 (záležitosti vyňaté z oblasti působnosti úmluvy)

- 29 V tomto článku je uveden výčet určitých záležitostí nebo otázek, jež jsou z oblasti působnosti úmluvy vyňaty. Na rozdíl od článku 3, který obsahuje příslovce „zejména“, je tento výčet taxativní. Do oblasti působnosti úmluvy spadá jakékoli opatření zaměřené na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku, které není v článku 4 vyloučeno.
- 30 Opět je třeba zdůraznit, že se opatření týká výslovně ochrany dospělé osoby, v opačném případě by do oblasti úmluvy nespádalo, jak je zbytečné uvádět. Do oblasti působnosti úmluvy proto samozřejmě nespádá například jakákoli záležitost týkající se státního občanství dospělé osoby nebo stejně tak přiznání náhrady škody dospělé osobě na základě režimu občanskoprávní odpovědnosti, s výjimkou určení osoby, která je oprávněna vybrat přiznané částky a v případě potřeby je použít. Současně se zdá, že by z oblasti působnosti úmluvy mělo být vyloučeno to, co se někdy nazývá „*capacité délictuelle*“ nezpůsobilé dospělé osoby, tj. její schopnost nést občanskoprávní

²⁰ Jedenácti hlasy ku dvěma, přičemž osm členů se zdrželo hlasování, viz zápis č. 1, bod 66 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 227].

²¹ V této souvislosti viz pracovní dokument japonské delegace č. 84.

²² Viz např. čl. 7 odst. 3.

odpovědnost za jednání mající za následek škodu, a tato záležitost by měla spadat do režimu odpovědnosti. To se netýká opatření na ochranu dospělé osoby, která se dopustí protiprávního jednání.

- 31 Výjimky stanovené v článku 4 mají různé důvody. Některé mají co do činění se skutečností, že vyňatá záležitost je již upravena jinými úmluvami nebo že by pravidla úmluvy (zejména v zásadě nerozlišování mezi *fórem a právem*) nebyla vhodná. Pokud jde o ostatní výjimky, které se dotýkají veřejného práva, nejevilo se jako možné uložit ve věcech týkajících se základních zájmů (trestní právo, přistěhovalectví) smluvním státním v úmluvě omezení jejich pravomoci.

Odstavec 1

Písmeno a) (výživné)

- 32 Právo použitelné na vyživovací povinnosti (podporu), jakož i uznání a výkon rozhodnutí v této souvislosti upravují dvě Haagské úmluvy ze dne 2. října 1973. Převzetí pravomoci s ohledem na vyživovací povinnosti a rovněž uznání a výkon mezi státy Evropské unie a Evropského sdružení volného obchodu mimoto upravují Bruselská úmluva a Luganská úmluva. V těchto věcech by proto nová úmluva byla buď zbytečná, nebo by byla zdrojem kolize úmluv. Vynětí výživného bylo proto nezbytné.

Písmeno b) (manželství)

- 33 Vynětí manželství je odůvodněno přáním zabránit kolizi s *Úmluvou ze dne 14. března 1978 o uzavírání a uznávání platnosti manželství*. Ustanovení čl. 11 odst. 4 této úmluvy smluvnímu státu umožňuje neuznat platnost manželství v případě, že podle jeho práva nebyl jeden z manželů duševně způsobilý souhlasit s uzavřením manželství. Zahrnutí manželství do nové úmluvy by takovému státu uložilo povinnost uznat platnost tohoto manželství, pokud bylo uzavřeno na základě ochranného opatření, které je v souladu s touto úmluvou, což by bylo v rozporu s úmluvou z roku 1978.

Úmluva zachází s „obdobnými svazky“ za účelem jejich vynětí z oblasti působnosti stejně jako s manželstvím. Ačkoli tyto svazky nejsou vyjmenovány, tímto výrazem je třeba rozumět oficiálně uznané formy svazku, heterosexuální i homosexuální, jako je registrované partnerství v právních předpisech severovýchodních států a Nizozemska nebo občanský pakt solidarity („*pacte civil de solidarité*“ – „PACS“), který byl zaveden ve francouzském právu²³.

- 34 Vynětí se týká uzavření svazku, jeho prohlášení za neplatný nebo rozpadu svazku a v případě samotného manželství soudní rozluky. Úmluva se proto nevztahuje na otázku, zda duševně nezpůsobilá osoba může či nemůže uzavřít manželství, ani na to, zda může být nezpůsobilost jednoho manželů, která vznikla či byla zjištěna pozdě, důvodem pro prohlášení manželství za neplatné nebo pro rozvod manželství.
- 35 Úmluva se na druhou stranu použije na důsledky manželství a obdobných svazků. Komise zamítla všechny návrhy usilující o jejich vyloučení. Zdálo se, že by ve skutečnosti měla být do úmluvy zahrnuta veškerá pravidla upravující vztahy mezi partnery, a zejména zastoupení mezi partnery nezávisle na použitelném režimu majetkových poměrů v manželství, *pokud je jejich účelem ochrana nemocného partnera*. V opačném případě vynětí vyplývá z čl. 1 odst. 1. Proto povolení, jež si jeden z partnerů může vyžádat u soudu za účelem zastupování druhého partnera, který není schopen

²³ Zákon č. 99-944 ze dne 15. listopadu 1999.

uvést své přání (článek 219 francouzského občanského zákoníku), je ochranné opatření ve smyslu úmluvy, jelikož je zaměřeno na nemocného partnera. Povolení, které zdravý partner od soudu požaduje s tím, aby mohl sám uzavřít transakci, u níž by jinak byla nezbytná asistence jeho partnera (článek 217 francouzského občanského zákoníku), slouží na druhou stranu zájmům zdravého partnera nebo rodiny, nikoli zájmu nemocného partnera. Do oblasti působnosti úmluvy, jak je vymezena v čl. 1 odst. 1, tudíž nespadá. Obdobně pravidla týkající se přidělení rodinného bydlení nemají chránit nezpůsobilého partnera, a jsou tudíž v zásadě z oblasti působnosti úmluvy vyloučena. Rozhodnutí, v němž soud v konkrétním případě využije dotyčná pravidla za účelem ochrany tohoto partnera, by se však mělo považovat za opatření na ochranu ve smyslu úmluvy.

Písmeno c) (majetkové poměry v manželství)

- 36 Vynětí majetkových poměrů v manželství se zdálo být samozřejmé vzhledem k existenci *Úmluvy ze dne 14. března 1978 o rozhodném právu pro majetkové poměry v manželství*²⁴. V zájmu jednotnosti je toto rozšířeno i na „obdobné svazky“.

Zahrnutí důsledků manželství do úmluvy a vyloučení úpravy majetkových poměrů v manželství povede k problému s kvalifikací, který je znám z právních systémů, v nichž tyto dvě kategorie podléhají různým hraničním určovatelům. Zde se však problém s kvalifikací jeví jako velmi omezený, jelikož pravidla zastupování mezi partnery, na něž se vztahuje stejný režim majetkových poměrů v manželství, jsou teoreticky zaměřena na fungování režimu, zatímco lze předpokládat, že pravidla týkající se ochrany nemocného partnera spadají do důsledků manželství.

Písmeno d) (svěření nebo dědictví)

- 37 Vynětí svěření je pochopitelné vzhledem k obavě, že by úmluva neměla zasahovat do úpravy vlastnictví a obecněji do kategorií majetkových práv. Otázkami mezinárodního práva soukromého týkajícími se svěření se již mimoto zabývá zvláštní úmluva²⁵.

Vynětí je nutno chápat restriktivně a je omezeno na pravidla týkající se fungování svěření. Abychom uvedli konkrétní příklad, vynětí svěření povede k tomu, že v případě, že svěřenský správce zemře a zakládací listina trustu nestanoví jeho náhradníka, nelze určení jiného svěřenského správce soudním orgánem považovat za opatření na ochranu spadající do oblasti působnosti úmluvy²⁶. Naopak určení zástupce dospělé osoby, která je oprávněna přijímat od svěřenského správce výnosy z trustu nebo převzít jménem dospělé osoby majetek trustu v případě jeho likvidace, do oblasti působnosti úmluvy spadá, jelikož se jedná o opatření na ochranu dospělé osoby. Úmluva o trustu mimoto obsahuje výjimku s ohledem na imperativní ustanovení práva určeného podle kolizních norem fóra ve vztahu k ochraně nezletilých a nezpůsobilých stran²⁷.

- 38 Z úmluvy o ochraně dětí je převzato rovněž úplné vynětí dědictví, aby se zamezilo možné kolizi s *Haagskou úmluvou ze dne 1. srpna 1989 o právu použitelném na dědění majetku zesnulých osob*.

²⁴ Bez ohledu na skutečnost, že způsobilost manželů k právním úkonům je z oblasti působnosti této úmluvy vyňata (čl. 1 odst. 2, bod 3).

²⁵ *Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání*.

²⁶ V čl. 8 písm. a) úmluvy o trustu je do oblasti působnosti práva rozhodného pro trust zahrnuto „ustanovení, odstoupení a odvolání svěřenských správců, způsobilost jednat jako svěřenský správce a postoupení funkce svěřenského správce“.

²⁷ Čl. 15 písm. a).

To například znamená, že pokud právo upravující dědictví stanoví, že dospělý dědic může dědictví přijmout, nebo se jej vzdát, či uzavřít dědickou smlouvu pouze prostřednictvím určitých opatření na ochranu, úmluva se na tato opatření na ochranu nebude vztahovat. Nanejvýš lze připustit, že pokud právo upravující dědictví umožňuje zásah právního zástupce dospělého dědice, byl by tento zástupce určen podle pravidel úmluvy.

Písmeno e) (sociální zabezpečení)

- 39 Vynětí sociálního zabezpečení vysvětluje skutečnost, že dávky vyplácejí orgány, jejichž určení závisí na přesných hraničních určovatelných, a to s přihlédnutím k místu výkonu práce nebo obvyklému bydlišti osob se sociálním pojištěním, což nutně neodpovídá pravidlům úmluvy. Do oblasti působnosti úmluvy na druhou stranu spadá určení zástupce dospělé osoby, který je oprávněn pobírat dávky sociálního zabezpečení, kromě případů, kdy předpisy o sociálním zabezpečení obsahují zvláštní pravidla.

Komise nepřijala návrh delegací Dánska, Finska, Norska a Švédska, aby se k vynětí sociálního zabezpečení připojilo i vynětí sociálních služeb²⁸, jednoznačně vysloveným záměrem však bylo to, že pojem sociální zabezpečení ve smyslu tohoto ustanovení je nutno vykládat v obecném smyslu a že jde nad rámec toho, co v právu jednotlivého smluvního státu spadá do sociálního zabezpečení *stricto sensu*.

Bylo možno uznat, že by z oblasti působnosti úmluvy měly být vyloučeny rovněž peněžité dávky, které mají nahradit nedostatek prostředků, nebo dokonce určité věcné dávky sociálního zabezpečení. To znamená, že se kterýkoli stát může rozhodnout, že je na svém území bude podle svých vlastních pravidel poskytovat každé nezpůsobilé dospělé osobě, která se nachází na jeho území, aniž by byl vázán pravidly příslušnosti obsaženými v úmluvě a aniž by měly ostatní smluvní státy povinnost tato rozhodnutí uznat a případně převzít odpovědnost za jejich provedení.

Písmeno f) (zdravotnictví)

- 40 Z oblasti působnosti úmluvy není školství a zdravotnictví vyňato zcela, nýbrž pouze veřejná opatření obecné povahy, například opatření, která stanoví jako povinné očkování. Rozhodnutími, která do oblasti působnosti úmluvy spadají, jsou například umístění konkrétní dospělé osoby do určitého pečovatelského zařízení nebo rozhodnutí o tom, že se má podrobit chirurgickému zákroku.
- 41 Komise dospěla k tomuto řešení, které již přijala zvláštní komise, po velmi zdoluhavých diskusích o vhodnosti úplného *vyloučení záležitostí týkajících se zdravotnictví a zdraví* z oblasti působnosti úmluvy. Ve snaze dospět k řešení přijatelnému pro co největší počet delegací byla dokonce zřízena zvláštní pracovní skupina, které předsedal pan Nygh, delegát Austrálie.

Členové, kteří podporovali vynětí záležitostí týkajících se zdravotnictví, předložili níže uvedené argumenty. Někteří se obávali, že pokud by byly tyto záležitosti zahrnuty, existovala by povinnost uznat či dokonce provést jednotlivá lékařská rozhodnutí proti svému přesvědčení, například opatření nařizující potrat či sterilizaci nezpůsobilých dospělých osob. Jiní se obávali, že by se zdravotnický systém mohl zdrhnout, pokud by zdravotničtí pracovníci museli před stanovením průběhu léčby nebo provedením zákroku i v nenaléhavých případech získat potřebné povolení od příslušných orgánů jiného smluvního státu, s rizikem, že ponesou odpovědnost. Odpůrci vynětí na druhou

²⁸ Pracovní dokument č. II, zápis č. 2, body 40–49 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 230].

stranu tvrdili, že pokud by byly záležitosti týkající se zdravotnictví z úmluvy odstraněny, neplnila by úmluva v podstatě svůj účel spočívající v ochraně nemocných a starších osob a byla by omezena na majetek dospělé osoby.

Během těchto zdlouhavých diskusí zvažovala komise alternativy vynětí, například přijetí zvláštních pravidel příslušnosti pro záležitosti týkající se zdravotnictví, přičemž nejradikálnější alternativa by znamenala předkládání záležitostí týkajících se souhlasu a povolení v této oblasti orgánům a právnímu systému státu, v němž dotyčný zdravotnický pracovník působí.

- 42 Poslední den jednání komise konečně našla řešení přijatelné pro všechny delegace²⁹. Všechny návrhy na úplné či částečné vynětí záležitostí týkajících se zdravotnictví a zdraví nebo jejich podrobení zvláštnímu režimu příslušnosti odložila. Komise se domnívala, že zatímco samotné zdravotnické úkony, které spadají do oblasti lékařské vědy a oblasti činnosti zdravotnických pracovníků, kteří nejsou orgány ve smyslu úmluvy, do oblasti působnosti úmluvy nespádají, aniž by toto bylo nutno v textu výslovně uvést, právní otázky týkající se zastupování dospělé osoby v souvislosti s těmito zdravotnickými úkony (povolení nebo určení právního zástupce či zástupce *ad hoc*) jsou na druhou stranu v úmluvě zahrnuty a musejí podléhat jejím obecným pravidlům, aniž by se na ně vztahovala pravidla vynětí. Z tohoto důvodu není v úmluvě kromě čl. 4 odst. 1 písm. f) odkaz na záležitosti týkající se zdravotnictví nebo zdraví uveden. Pravidla příslušnosti, která se budou v oblasti zdravotnictví uplatňovat nejčastěji (články 10 a 11), aniž by to vedlo k nečinnosti zdravotnického systému, budou uvedena níže. Ustanovení článku 20 o nutně použitelných normách a článku 22 o neuznání opatření, které je v rozporu s veřejným pořádkem dožádaného státu nebo v rozporu s nutně použitelnými ustanoveními právních předpisů dožádaného státu, odstraňují obavy států, které původně chtěly záležitosti týkající se zdravotnictví z oblasti působnosti úmluvy vyjmout.

Písmeno g) (opatření spojená s trestnými činy)

- 43 Úmluva by se měla zabývat ochranou dospělých osob, a nikoli trestními sankcemi. Dělicí čáru však lze obtížně stanovit. Komise upustila od myšlenky rozlišovat mezi opatřeními represivní povahy a opatřeními výchovné povahy. Toto rozlišování by způsobilo složité problémy s kvalifikací. V případě trestně postižitelného jednání (jako je vražda, znásilnění, napadení smrtící zbraní) by bylo nežádoucí, aby mohl stát místa, ve kterém k násilí došlo, uplatňovat svou represivní pravomoc podle svých obecných předpisů, nemohl by však v případě, že by to pokládal za vhodnější, přijmout opatření týkající se umístění do specializovaného ústavu nebo nařídít sociálně-zdravotnická opatření³⁰, jelikož by podle úmluvy neměl pravomoc přijmout opatření na ochranu dospělých osob. Vynětí opatření přijatých v důsledku trestných činů, jichž se dopustí osoba, která potřebuje ochranu, z oblasti působnosti úmluvy je projevem přání komise neomezovat nijak možnost smluvních států reagovat na tyto trestné činy prostřednictvím opatření, která pokládají za vhodná, ať už se jedná o represivní nebo výchovná opatření.

Výraz „opatření přijímaná vůči určité osobě v důsledku trestných činů spáchaných touto osobou“ odkazuje pouze na opatření vyplývající z činů, kterých se dopustí osoba vyžadující ochranu, a související s touto osobou, a nikoli na opatření přijatá v důsledku trestných činů, kterých se dopustí třetí strany a jež případně odůvodňují zvláštní opatření na ochranu dospělých osob, na něž se tato úmluva vztahuje.

²⁹ Pracovní dokument č. 114, který předložilo dvacet delegací.

³⁰ Podle některých nedávných právních předpisů s cílem zabránit v případě pedofilie opakovanému páchání trestných činů.

Použitím slova „osoba“ namísto pojmu „dospělý“ má ustanovení písmena g) zajistit kontinuitu s úmluvou o ochraně dětí. Ustanovení písmena g) se použije v případech, kdy čin spáchala osoba vyžadující ochranu v době, kdy byla dosud nezletilá, tj. v případech, je-li opatření přijato poté, co pachatel trestného činu dosáhl 18 let věku.

Aby bylo možno použít vynětí opatření podle písmena g), je nezbytné a dostačující, aby byl čin spáchaný osobou, která potřebuje ochranu, trestným činem podle trestního práva, pokud by jej spáchala jakákoli osoba. Znění v konkrétním případě nevyžaduje, aby osoba, která čin spáchala, byla trestně stíhána. Před tímto trestním stíháním ji může chránit její demence.

Písmeno h) (azyl a imigrace)

- 44 Toto ustanovení článku 4 vyjímá z oblasti působnosti úmluvy „rozhodnutí o právu na azyl a imigraci“, jelikož se jedná o rozhodnutí, která jsou odvozena ze svrchované pravomoci států. Vyňata jsou pouze rozhodnutí v těchto věcech, jinými slovy udělení azylu nebo povolení k pobytu. Ochrana a zastupování dospělých osob žádajících o azyl nebo povolení k pobytu do oblasti působnosti úmluvy na druhou stranu spadají. Návrh delegace USA (pracovní dokument č. 12) na výslovné vynětí rozhodnutí týkajících se státního občanství z oblasti působnosti úmluvy byl stažen na základě připomínky, že toto vynětí je samozřejmé, jelikož dotyčná rozhodnutí nepředstavují opatření na ochranu.

Písmeno i) (veřejná bezpečnost)

- 45 Tato výjimka, která je ve vztahu k úmluvě z roku 1996 i k předběžnému návrhu úmluvy, který vypracovala zvláštní komise, nová, se týká zbavení osobní svobody dospělých osob, které jsou kvůli své duševní poruše nebezpečné pro třetí strany.

Některé delegace si přály vyjmout z oblasti působnosti úmluvy všechna opatření týkající se nuceného umístění do psychiatrické léčebny s cílem zamezit problémům ve fázi uznání a výkonu³¹. Bylo však obtížné sladit toto vynětí opatření ve smyslu úmluvy s odkazem na umístění uvedené v čl. 3 písm. e) (viz výše bod 24). Z tohoto důvodu dotyčné delegace své návrhy pozměnily v tom smyslu, aby vyňata byla pouze opatření týkající se nuceného umístění nebezpečných dospělých osob³². Myšlenkou bylo to, že umístění, které má být vyňato, je nařízeno v zájmu veřejné bezpečnosti, nesouvisí s účelem úmluvy a nejedná se o opatření nařízené za účelem ochrany dospělé osoby. Jelikož však dospělá osoba trpící psychiatrickým onemocněním může být nebezpečná i sama sobě a potřebuje internaci v zájmu své ochrany, jevílo se jako rozumnější neodkazovat v tomto bodě na umístění, nýbrž pouze na veřejnou bezpečnost³³. Znění, které bylo nakonec přijato, rozsah vynětí značně omezuje. Vyňata jsou toliko „opatření související výlučně s veřejnou bezpečností“³⁴. Opatření týkající se nuceného umístění, které bylo nařízeno jak v zájmu veřejné bezpečnosti, tak i v zájmu dospělé osoby, je proto do oblasti působnosti úmluvy zahrnuto.

³¹ Viz pracovní dokumenty č. 4, 11 a 13 a velmi těsné hlasování o pracovním dokumentu č. 13 (zápis č. 2, bod 103 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 234]).

³² Pracovní dokument č. 60.

³³ Pracovní dokument č. 52 a jeho přijetí, zápis č. 8, bod 58 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 278].

³⁴ Pracovní dokument č. 86 a jeho přijetí, zápis č. 15, bod 50 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 325].

Odstavec 2

- 46 Tento odstavec má vynětí omezit na to, co je nezbytně nutné, jinými slovy na to, co přímo spadá do oblasti působnosti předpisů vztahujících se na vyňaté záležitosti, nikoli však na obecná opatření na ochranu, která je třeba přijmout, ačkoli se týkají těchto záležitostí. Vynětí podle odst. 1 písm. a) proto znamená, že nárok dospělé osoby na výživné do oblasti působnosti nespadá, z odstavce 2 je však zřejmé, že se úmluva použije na určení osoby, která se jménem dospělé osoby dostaví k řízení. Obdobně je otázka týkající se toho, zda musí nezpůsobilá dospělá osoba získat souhlas svého právního zástupce s uzavřením manželství, z oblasti působnosti úmluvy ustanovením odst. 1 písm. b) vyňata, ustanovení právního zástupce, který má kromě jiných funkcí případně také schválit manželství, však do oblasti úmluvy spadá. Nebo opět, ačkoli státní občanství samo o sobě do oblasti úmluvy nespadá, aniž by bylo zapotřebí výslovné vynětí³⁵, a úmluva se tudíž nevztahuje na otázku, zda musí být dospělé osobě poskytnuta pomoc nebo zda musí být zastoupena při podávání žádosti o udělení státního občanství, určení osoby, která je zmocněna této osobě napomáhat nebo ji zastupovat, představuje opatření spadající do oblasti působnosti úmluvy. Článek 4 má obecně vyloučit z oblasti úmluvy otázky, které podle mezinárodního práva soukromého dožádaného orgánu spadají do vyňaté kategorie, například majetkové poměry v manželství nebo dědictví, pokud však v této souvislosti vyvstane problém související se zastupováním, například za účelem uzavření manželské smlouvy nebo dědické smlouvy, musí se použít úmluva.

Znění odstavce 2 zaručuje použití úmluvy ve vyňatých záležitostech pouze tehdy, jednali se o „určení osoby, která je oprávněna jednat v těchto věcech jako právní zástupce dospělé osoby“. A pravomoci tohoto zástupce zpravidla spadají do právních předpisů upravujících vyňatou záležitost. Pokud například právo použitelné na dědictví, které připadlo dospělé osobě, zakazuje, aby zástupce této osoby pouze a prostě přijal dědictví, které jí připadlo³⁶, musí se na omezení pravomocí zástupce použít toto právo, a nikoli právo, které by bylo podle úmluvy použitelné na určení tohoto zástupce.

KAPITOLA II – PRAVOMOC

- 47 Tato kapitola je výsledkem spojení dvou přístupů, které delegace během jednání zvláštní komise rozdělily.

Podle prvního přístupu bylo v zájmu ochrany dospělé osoby a s cílem poskytnout dostupné fórum několika osobám, které jsou ochotny se o tuto osobu starat, vhodné stanovit systém alternativní pravomoci doplněný ustanoveními o litispendenci, aby se vyloučily kompetenční spory, které by se mohly vyskytnout. Orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby by proto byly postaveny na roveň s orgány státu, jehož je tato osoba státním občanem, což by v případě potřeby bylo posíleno další vazbou (existence majetku, existence předchozího bydliště dospělé osoby, bydliště osob, které jsou ochotny se o dotyčnou osobu starat), a případně s orgány předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby, což by bylo posíleno týmiž prvky. Orgánům státu, na jehož území se nachází majetek dotyčné dospělé osoby, by byla mimoto udělena pravomoc přijímat opatření týkající se ochrany tohoto majetku.

³⁵ Viz výše, bod 44 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 325].

³⁶ Viz např. článek 461 a 495 francouzského občanského zákoníku.

Druhý přístup podporoval zachování pravomoci orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby jako hlavní zásady stejně jako v úmluvě z roku 1996 a podmínění pravomoci jiného orgánu jejich souhlasem, a to bez ohledu na to, zda těmito orgány jsou orgány státu předchozího obvyklého bydliště, nebo státu, jehož je dospělá osoba občanem, nebo státu, na jehož území se nachází majetek, nebo státu obvyklého bydliště příbuzných. Rovněž se navrhovalo upřednostnit pravomoc výslovně určenou samotnou dospělou osobou, a pokud k takovému určení nedojde, pravomoc orgánů obvyklého bydliště nebo pravomoc jimi schválenou.

- 48 Zvláštní komisi se podařilo tento rozpor překonat a diplomatická komise zachovala obecnou strukturu znění, k němuž zvláštní komise dospěla. Hlavní pravomoc je přidělena orgánům státu obvyklého bydliště dospělé osoby (článek 5), uznává se však i alternativní (ačkoliv podpůrná) pravomoc orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem (článek 7), a řada doplňkových pravomocí, které jsou však podmíněny souhlasem orgánů státu obvyklého bydliště (článek 8). Uznává se i pravomoc orgánů státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby, pokud jde o přijímání opatření týkající se ochrany tohoto majetku (článek 9), a pravomoc státu, na jehož území se nachází dospělá osoba (články 10 a 11) nebo majetek patřící této dospělé osobě (článek 10), pokud jde o přijímání nezbytných opatření (článek 10) nebo dočasných opatření, která mají omezenou územní účinnost, na ochranu dospělé osoby (článek 11).

Článek 5 (pravomoc orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby)

Odstavec 1

- 49 Tento odstavec opakuje slovo od slova první odstavec článku 5 úmluvy o ochraně dětí. Hlavní pravomoc orgánů smluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby nezpůsobovala žádné potíže a byla jednomyslně schválena. Nebyla uvedena definice obvyklého bydliště, která by navzdory důležitým právním důsledkům, které jsou s ní spojeny, měla zůstat faktickým pojmem. Nevýhodou stanovení kvantitativní nebo kvalitativní definice obvyklého bydliště v jedné úmluvě by bylo zpochybnění výkladu tohoto pojmu v četných jiných úmluvách, v nichž se používá.

Odstavec 2

- 50 Opět v souladu s úmluvou o ochraně dětí komise jednomyslně souhlasila s tím, že v případě změny obvyklého bydliště dospělé osoby do jiného smluvního státu přechází pravomoc na orgány státu nového obvyklého bydliště. Otázka zachování platnosti opatření přijatých v prvním státě je upravena v článku 12 (viz níže).

Změna obvyklého bydliště znamená jak ztrátu předchozího obvyklého bydliště, tak i získání nového obvyklého bydliště. Může se stát, že mezi těmito dvěma prvky uplyne určitá doba, k získání nového obvyklého bydliště však může dojít i okamžitě na základě jednoduché hypotézy týkající se přestěhování dotyčné dospělé osoby, pokud k tomu došlo z dlouhodobého hlediska, nebo s konečnou platností. Pak se jedná o otázku skutkových okolností, kterou musí posoudit orgány, jež mají přijmout rozhodnutí.

- 51 Komise neprojednávala znovu některé otázky související se změnou obvyklého bydliště, o nichž se podrobně diskutovalo během jednání o úmluvě o ochraně dětí. Přijala tudíž implicitně řešení, k nimž se tehdy dospělo. Dojde-li proto ke změně obvyklého bydliště dospělé osoby z jednoho státu do druhého v době, kdy orgány státu prvního obvyklého

bydliště vyřizují žádost o opatření na ochranu, je nutno zamítnout *perpetuatio fori* v tom smyslu, že změna obvyklého bydliště *ipso facto* zbavuje orgány předchozího obvyklého bydliště jejich pravomoci a ukládá jim povinnost odmítnout její výkon³⁷.

- 52 Článek 5 předpokládá, že dospělá osoba má obvyklé bydliště ve smluvním státě. V případě změny obvyklého bydliště ze smluvního státu do nesmluvního státu přestává být článek 5 od okamžiku změny bydliště použitelný a podle vnitrostátního procesního práva nic nebrání zachování pravomoci orgánu smluvního státu prvního obvyklého bydliště, jemuž byla věc předložena, ačkoli ostatní smluvní státy nemají podle úmluvy povinnost uznat opatření, která tento orgán případně přijal³⁸.

Článek 6 (dospělé osoby, které jsou uprchlíky, byly vysídleny nebo nemají obvyklé bydliště)

- 53 Tento článek přesně reprodukuje článek 6 úmluvy o ochraně dětí, a vyžaduje tudíž tytéž podmínky.

Odstavec 1

- 54 Dospělé osoby zvažované v tomto odstavci kromě naléhavých případů často potřebují, aby byla jejich ochrana zajištěna dlouhodobě. Mohou být například vedeny k podání žádosti o azyl nebo prodeji majetku, který vlastní ve státě, na jehož území se nacházejí. Je proto nutné zajistit jejich ochranu a obvyklá pravomoc přiznaná úmluvou orgánům státu jejich obvyklého bydliště je zde neúčinná, jelikož tyto dospělé osoby přerušily *ex hypothesi* veškeré vazby se státem svého předchozího obvyklého bydliště a nejistota jejich pobytu ve státě, na jehož území se dočasně nacházejí jako uprchlíci, neumožňuje mít za to, že zde získaly obvyklé bydliště. Nejjednodušším řešením bylo proto stejně jako v případě dětí přiznat v těchto případech orgánům státu, na jehož území se tyto dospělé osoby nacházejí, obecnou pravomoc, jež je obvykle přidělena orgánům státu jejich obvyklého bydliště.

Odstavec 2

- 55 Tento odstavec rozšiřuje řešení podle odstavce 1 „na dospělé osoby, jejichž obvyklé bydliště nelze zjistit“. Pravomoc v nutných případech má pak soud v místě, kde se daná dospělá osoba nachází. Tato pravomoc skončí, jakmile bylo zjištěno, kde má dotyčná dospělá osoba obvyklé bydliště. Nachází-li se toto obvyklé bydliště na území smluvního státu, mají i nadále pravomoc orgány tohoto státu. Nachází-li se obvyklé bydliště v nesmluvním státě, nemají již orgány státu, na jehož území se tato dospělá osoba nachází, jinou než omezenou pravomoc, kterou jim přiznávají články 10 a 11 (viz níže a rovněž bod 89).

Situaci, na niž se tento text vztahuje, je nutno pečlivě odlišit od změny obvyklého bydliště podle čl. 5 odst. 2. V případě změny obvyklého bydliště z jednoho státu do druhého si orgány dřívějšího obvyklého bydliště ponechávají pravomoc do doby, dokud dotyčná dospělá osoba nezíská obvyklé bydliště ve státě, do něhož se přestěhovala. Ustanovení čl. 6 odst. 2 by se nemělo používat k udělení okamžité obecné pravomoci orgánům posledně uvedeného státu na základě toho, že dospělá osoba pozbyla své předchozí obvyklé bydliště, aniž by dosud získala nové. Tento nesprávný výklad by byl obzvláště nebezpečný v případě, kdy o přemístění dospělé osoby bylo rozhodnuto bez

37 Viz důvodová zpráva k úmluvě o ochraně dětí, bod 42.

38 Přijaté řešení u úmluvy o ochraně dětí. Viz odkazy, výše uvedená zpráva, pozn. pod čarou 30.

jejího souhlasu. Ve skutečnosti by to orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby před jejím přestěhováním připravilo o možnost zajistit její návrat z důvodu prvenství uznaného v čl. 7 odst. 2 a 3, pokud jde o pravomoc a opatření přijatá orgány státu, do něhož se dospělá osoba přestěhovala. Před použitím čl. 6 odst. 2 je proto zapotřebí přiměřená čekací doba, aby bylo zajištěno, že předchozí obvyklé bydliště, které je známo, bylo s konečnou platností opuštěno.

Článek 7 (alternativní podpůrná pravomoc orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem)

- 56 Tento článek je prvním a hlavním prvkem výše popsaného kompromisu mezi zastánci alternativní pravomoci, která není hierarchická, a zastánci pravomoci zcela podřízené orgánům státu obvyklého bydliště dospělé osoby³⁹. Odstavec 1 stanoví zásadu alternativní pravomoci orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, a stanoví její podmínky. Odstavce 2 a 3 vymezují její podpůrný charakter.

Odstavec 1

- 57 Orgány, jimž tento odstavec přiznává pravomoc, jsou orgány „smluvního státu, jehož je dospělá osoba státním občanem“. Tato formulace prokazuje, že má-li dospělá osoba několik státních občanství, bude pravomoc alternativně udělena orgánům všech států, jichž je státním občanem.

Pravomoc státu občanství (nebo některého ze států občanství) je stanovena, aniž by byl zapotřebí doplňkový hraniční určovatel, jako je předchozí bydliště dospělé osoby, bydliště příbuzných nebo existence majetku, a aniž by bylo třeba vyžádat si povolení orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby. Jedná se jednoznačně o případ alternativní pravomoci.

Tato pravomoc je obecná stejně jako pravomoc orgánů státu obvyklého bydliště a může zahrnovat opatření na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku.

- 58 Tato pravomoc je však vyloučena u „dospělých osob, které jsou uprchlíky, nebo dospělých osob, jež byly v důsledku nepokojů ve státě, jehož jsou státními občany, vysídleny“. Orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, by ve skutečnosti neměly nejlepší předpoklady pro výkon ochrany nad dospělou osobou, která byla nucena tento stát opustit, ať už z důvodu toho, že se stala nebo mohla stát obětí pronásledování (v případě uprchlíka), nebo kvůli nepokojům panujícím v tomto státě. V případě více státních občanství je nutno znění vykládat v tom smyslu, že pravomoc stanovenou v článku 7 mohou vykonávat orgány jiného státu občanství dospělé osoby než je stát, který musela opustit.
- 59 Ačkoliv to není výslovně uvedeno, znění vychází z předpokladu, že dospělá osoba má obvyklé bydliště ve smluvním státě. Není-li tomu tak, nic nebrání smluvnímu státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, aby přijal podle svého vnitrostátního práva opatření na ochranu dospělé osoby. Jelikož však článek 7 vyžaduje, aby orgány státu občanství informovaly orgány státu obvyklého bydliště, nutně smluvního státu⁴⁰, nebo

³⁹ Viz výše, úvod ke kapitole II.

⁴⁰ Ustanovení čl. 7 odst. 1 odkazuje na orgány mající pravomoc podle článku 5 nebo čl. 6 odst. 2, což jsou tudíž orgány smluvních států.

orgány, které zaujímají jejich místo, ponechává mimo pozornost případ, kdy má dospělá osoba obvyklé bydliště nebo se nachází (v situaci podle čl. 6 odst. 1) v nesmluvním státě. Ostatní smluvní státy nejsou v tomto případě povinny uznat opatření přijatá orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem.

- 60 Kromě požadavku na předchozí informování orgánů majících pravomoc podle článku 5 nebo čl. 6 odst. 2⁴¹ si orgány státu občanství mohou svou pravomoc ponechat pouze tehdy, „jestliže se domnívají, že mají lepší předpoklady pro posouzení zájmů dospělé osoby“. Při tomto posouzení mohou vzít v úvahu existenci jiných hraničních určovatелů, například uvedených výše v bodě 57. Tato pozitivní podmínka pro výkon pravomoci ze strany orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, představuje současně pružný prvek, který těmto orgánům umožňuje odmítnout pravomoc, jestliže se domnívají, že orgány státu obvyklého bydliště nebo orgány jakéhokoli jiného státu, které orgány státu obvyklého bydliště na základě článku 8 (viz níže) požádaly o výkon pravomoci k ochraně, mají lepší předpoklady pro posouzení těchto zájmů.

Odstavec 2

- 61 Tento odstavec (stejně jako další odstavec) naznačuje podpůrný charakter pravomoci orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem.

Výkonu této pravomoci mohou bránit tři okolnosti: pokud podle článku 5, čl. 6 odst. 2 nebo článku 8⁴² přijaly příslušné orgány veškerá opatření, jež si situace vyžadovala, nebo se rozhodly, že není třeba přijímat žádná opatření, nebo že u těchto orgánů probíhá příslušné řízení. Je-li tomu tak, musí orgány státu občanství odmítnout pravomoc, a pokud zahájily řízení jako první, musí dokonce věc uzavřít, pakliže zjistí, že u jednoho z uvedených orgánů bylo zahájeno řízení.

Co se týká konkrétně poslední okolnosti, text nezmiňuje, že řízení u orgánů majících pravomoc podle článku 5 nebo čl. 6 odst. 2 musí „mít stejný účel“ jako řízení zahájené u orgánu státu, jehož je dospělá osoba státním občanem. Toto objasnění by orgánům státu občanství, které projednávají žádost o opatření týkající se ochrany majetku dospělé osoby, umožnilo ponechat si pravomoc v případě, byla-li orgánům státu obvyklého bydliště podána žádost týkající se ochrany dotyčné dospělé osoby. Toto objasnění však bylo zamítnuto z toho důvodu, že se oba aspekty téměř vždy jeví jako vzájemně propojené a například povolení prodat majetek může být vyžadováno s cílem zajistit dospělé osobě minimální prostředky, bylo by tudíž v jejím zájmu.

- 62 Pravomoc orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, přestává platit pouze tehdy, pokud byly tyto orgány informovány o jedné za tří okolností uvedených v textu orgánem příslušným podle článku 5, čl. 6 odst. 2 nebo článku 8, který vykonával nebo vykonává svou pravomoc. Nepostačuje, aby se o tom dověděly, a to ani na základě dokladů obsažených ve spisu. Tato informační povinnost orgánu státu občanství poté, co oznámil, že má v úmyslu vykonávat pravomoc, je důležitá, jelikož poskytuje jistotu, že v okamžiku, kdy je orgán státu občanství připraven zasáhnout, posoudí orgán, který je obvykle příslušný, okolnosti odůvodňující výkon pravomoci ze strany orgánu státu občanství. Existence rozhodnutí, která dříve přijaly například orgány státu obvyklého

⁴¹ Podmínka, kterou ukládá již čl. 4 odst. 1 *Úmluvy ze dne 5. října 1961 o pravomoci a použitelném právu při ochraně nezletilých*, však byla při neexistenci mechanismu spolupráce dodržována jen ojedinele.

⁴² Skutečnost, že ustanovení čl. 7 odst. 2 nezmiňuje příslušné orgány podle čl. 6 odst. 1, je samozřejmá, jelikož v případě, na nějž se vztahuje čl. 6 odst. 1 (uprchlíci nebo vysídlené osoby), nemají orgány státu občanství pravomoc. V mezním případě uvedeném výše v bodě 58 týkajícím se osoby s dvojím státním občanstvím, která musí opustit jeden ze států, jehož je státním občanem, by měla i nadále přednost pravomoc orgánů státu, na jehož území se dotyčná osoba nachází.

bydliště a o nichž nebyly údajně orgány státu občanství oficiálně informovány, by jim proto nebránila ve výkonu pravomoci v souladu s čl. 7 odst. 1, jelikož se situace od doby vydání těchto rozhodnutí mohla změnit.

- 63 Komise tím, že příslušnému orgánu přiznala právo podle článku 8⁴³ zablokovat pravomoc orgánů státu občanství, chtěla odstranit riziko alternativní pravomoci, která by mohla být vykonávána souběžně a protichůdně. V případech, kdy je přenesená pravomoc podle článku 8 omezena na určitý aspekt ochrany (viz níže bod 66), je vhodné předpokládat, že by delegující orgán měl upustit od zablokování pravomoci orgánu státu občanství, co se týká ostatních aspektů ochrany.

Aby mohl každopádně příslušný orgán podle článku 8 informovat orgán státu občanství o tom, že neuplatní svou pravomoc, musí být sám informován o záměrech orgánu státu občanství. Ze znění vyplývá, že tyto informace může poskytnout pouze příslušný orgán podle článku 5 nebo čl. 6 odst. 2, který je sám vyrozuměn orgány státu občanství podle čl. 7 odst. 1.

Odstavec 3

- 64 Podpůrná povaha pravomoci orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, ovlivňuje opatření přijatá těmito orgány v tom smyslu, že tato opatření „pozbudou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článku 5, článku 6 odst. 2 nebo článku 8 přijmou opatření, jež si určitá situace vyžaduje, nebo se rozhodnou, že není třeba přijímat žádná opatření“.

Podobnost s odstavcem 2 je záměrná. Jak bylo právě objasněno, tyto dvě okolnosti brání orgánu státu občanství vykonávat pravomoc (odstavec 2). Pokud nastanou poté, co orgán státu občanství uplatnil svou pravomoc a přijal opatření na ochranu, mají za následek ukončení platnosti těchto opatření (odstavec 3). Není přípustné, aby alternativní pravomoci měly za následek opatření na ochranu, která nebyla přijata řádně, či byla přijata vzájemně si odporujícím způsobem. Z tohoto důvodu přiznává znění prvenství rozhodnutím, která s konečnou platností přijaly orgány státu obvyklého bydliště, jež mají obvykle pravomoc podle článku 5 nebo podle čl. 6 odst. 2 nebo článku 8, a to bez ohledu na skutečnost, zda jsou tato rozhodnutí kladná a zahrnují opatření na ochranu, nebo záporná v tom smyslu, že bylo rozhodnuto, že není třeba přijmout opatření na ochranu.

Podobnost s odstavcem 2 pokračuje v tom, že příslušné orgány podle článku 5, čl. 6 odst. 2 nebo článku 8 musí informovat orgány státu občanství o opatřeních, která přijaly, nebo o svém rozhodnutí žádná taková opatření nepřijmout. Znění textu však nenaznačuje, že ačkoliv jsou tyto informace povinné, jsou podmínkou pro skončení účinnosti opatření, která přijal orgán státu občanství.

Článek 8 (přenesení pravomoci na vhodné fórum)

- 65 Tento článek, jehož inspirace je podobná inspiraci článků 8 a 9 úmluvy o ochraně dětí, je druhým prvkem výše uvedeného kompromisu mezi dvěma přístupy k problematice pravomoci. Klade důraz na prvenství orgánů smluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby a umožňuje jim požádat o ochranu orgány jiného smluvního státu, pokud to vyžaduje zájem dospělé osoby.

⁴³ Jinými slovy, orgánu, na nějž orgán státu obvyklého bydliště (nebo v případě článku 6 státu, na jehož území se dotyčná osoba nachází) nějakým způsobem přenesl pravomoc, viz níže bod 65 a následující body.

Odstavec 1

- 66 Může se stát, že orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby, jimž je svěřena hlavní pravomoc (článek 5), či dokonce ještě více orgány státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, v případě článku 6 nemají nejlepší předpoklady k tomu, aby v konkrétním případě posoudily zájmy dospělé osoby. Pokud například dospělá osoba žije v jiném státě, než je stát, jehož je státním občanem, a byla v něm pod ochranou určité osoby, která právě zemřela, a jediný příbuzný, který je schopen zajistit její ochranu v budoucnu, má své obvyklé bydliště v jiném státě, mají nepochybně orgány tohoto státu nejlepší předpoklady k tomu, aby posoudily způsobilost dotyčného příbuzného a zajistily podmínky pro výkon této ochrany.

Ustanovení čl. 8 odst. 1 spojující dva postupy stanovené v člancích 8 a 9 úmluvy o ochraně dětí uvádí, že orgány smluvního státu mající pravomoc podle článku 5 (obvyklé bydliště) nebo článku 6 (přítomnost v případě uprchlíků, vysídlených osob nebo osob, u nichž nebylo zjištěno obvyklé bydliště) mohou z vlastního podnětu nebo na žádost orgánů jiného smluvního státu požádat orgány smluvního státu, které se zdají mít k tomu nejlepší předpoklady, o přijetí opatření na ochranu dospělé osoby⁴⁴.

Tato možnost požádat o přenesení pravomoci je vyhrazena orgánům smluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby, nebo v případech uvedených v článku 6 orgánům státu, na jehož území se dospělá osoba nachází. Znění vylučuje orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem. Tyto orgány mohou svou pravomoc vykonávat přímo, „jestliže se domnívají, že mají lepší předpoklady pro posouzení zájmů dospělé osoby“ (článek 7), pokud tomu tak však není, mohou se pouze zdržet jednání.

Cílem žádosti určené orgánům jiného smluvního státu je „přijetí opatření na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku“. Text dodává, že se tato žádost může týkat „všech nebo jen některých aspektů takovéto ochrany“. Do tohoto mechanismu přenesení pravomoci je tudíž zaveden prvek pružnosti. Například žádost určená státu, na jehož území se nachází majetek, může být tudíž omezena na ochranu majetku, který se nachází na jeho území.

Odstavec 2

- 67 V tomto odstavci jsou uvedeny státy, jejichž orgánům může být žádost zaslána, a to za podmínek stanovených v předchozím odstavci, tj. na žádost orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby.
- 68 Text zmiňuje na prvním místě „stát, jehož je dospělá osoba státním občanem“. Nedochozí k překrývání s prvořadou pravomocí orgánů státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, podle článku 7. V případě článku 7 je tato alternativní pravomoc podpůrná a pozbývá účinnosti, pokud se orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby rozhodnou uplatnit svou pravomoc. V případě článku 8 mají orgány státu občanství volný prostor v mezích přenesené pravomoci, o jejíž přijetí byly požádány, jelikož orgány státu obvyklého bydliště odstoupily ve prospěch jejich pravomoci. V případě uprchlíka nebo osoby nedobrovolně vysídlené ze státu, jehož je státním občanem, je třeba předpokládat (ačkoli si komise nepřála vložit objasnění za tímto účelem⁴⁵), že orgány

44 Pracovní skupina, které předsedala paní Baurová, delegátka Francie, vypracovala vzorový formulář, který může používat dožadující orgán a dožádaný orgán při uplatňování článku 8 (pracovní dokument č. 91). Tento vzor schválený komisí nebyl do úmluvy začleněn, Stálý úřad však smluvním státům doporučí jeho používání.

45 Viz diskuse ohledně tohoto bodu, zápis č. 4, body 20 až 36 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 244–245].

státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, které jsou příslušné podle čl. 6 odst. 1, upustí (nedojde-li ke změně okolností) od přenesení pravomoci na orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem.

- 69 Text dále zmiňuje „stát předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby“. Tímto je třeba rozumět stát posledního obvyklého bydliště, a nikoli stát kteréhokoli předchozího obvyklého bydliště⁴⁶. Orgány státu současného obvyklého bydliště vezmou v úvahu zejména skutečnost, zda toto poslední obvyklé bydliště bylo v blízké či dávnější minulosti a zda se zde nacházejí osoby, které dospělou osobu znají.
- 70 Text na třetím místě zmiňuje „stát, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby“. Na tomto místě je třeba učinit podobnou poznámku jako v souvislosti se státem, jehož je dospělá osoba státním občanem. Pravomoc orgánů státu, na jehož území se nachází majetek, je v článku 9 stanovena jako prvořadá, je však vymezena (jak se uvidí) opatřeními, která přijaly orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby, a je omezena na opatření týkající se majetku, zatímco v případě článku 8 je pravomoc státu, na jehož území se nachází majetek, určitým způsobem delegována, a není omezena na opatření týkající se tohoto majetku.
- 71 Na čtvrtém místě text zmiňuje „stát, jehož orgány si písemnou formou zvolila dospělá osoba, aby přijaly opatření na její ochranu“. Toto uchýlení se k autonomii vůle je reakcí na přání uznat a prosazovat potřebu autonomie nezpůsobilé osoby. Jelikož však bylo třeba přihlídnout i ke zranitelnosti těchto osob s ohledem na vnější vlivy, jimž mohou být vystaveny, bylo rozhodnuto tuto autonomii vymezit tím, že je podmíněna kontrolou ze strany orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby⁴⁷.
- 72 V písmenu e) je za páté uveden „stát obvyklého bydliště osoby blízké dospělé osobě, jež je ochotna zajistit ochranu této dospělé osoby“. Pravomoc orgánů tohoto státu je o to pochopitelnější, že v tomto státě bude vykonávána ochrana a v tomto státě bude dospělá osoba případně pobývat. Tato pravomoc je rovněž podrobena dohledu orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby, které *prima facie* posoudí spolehlivost dotyčné osoby, pokud jde o zajištění ochrany dospělé osoby, což určí orgány státu obvyklého bydliště.

Komise ponechala výraz „osoba blízká dospělé osobě“ a upřednostnila jej před zdánlivě přesnějším pojmem „*příbuzní dospělé osoby*“ s cílem zahrnout rovněž osoby, jako jsou přátelé nebo společníci, jež jsou dospělé osobě oddány, ačkoli k ní nemají žádnou rodinnou vazbu.

- 73 V písmenu f) je pak zmíněn stát, na jehož území se nachází dospělá osoba, pokud o ochranu této dospělé osoby. Pravomoc orgánů místa, kde se nachází dospělá osoba, je v zásadě stanovena již v článku 6, a to v případech, které popisuje, a rovněž v článku 10 v naléhavých případech a v článku 11, pokud jde o dočasná a omezená opatření. Podle článku 8 mohou orgány státu, na jehož území se nachází dospělá osoba, obdržet zmocnění od orgánů státu obvyklého bydliště⁴⁸ k zajištění ochrany osoby, a to bez jakýchkoli omezení kromě omezení uvedených v žádosti těchto orgánů. Tento nový

⁴⁶ Ustanovení čl. 8 odst. 2 písm. b) se v tomto ohledu liší od ustanovení čl. 15 odst. 2 písm. b), které dospělé osobě umožňuje určit právo „státu předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby“ jako právo, jímž se má řídit pověření v případě nezpůsobilosti, viz níže bod 102.

⁴⁷ Komise zamítla návrh delegace USA, aby bylo přípustné přenesení pravomoci na stát, jehož právem se řídí pověření v případě nezpůsobilosti, jak je stanoveno v článku 15. Viz pracovní dokument č. 26 a diskuse, zápis č. 4, body 58–65 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 246–247].

⁴⁸ V tomto konkrétním případě může přenesení pravomoci teoreticky pocházet pouze od orgánů, které jsou příslušné podle článku 5.

případ zmocnění byl během diskusí poprvé zvažován s ohledem na použití pouze v oblasti zdravotnictví. Výše uvedené rozhodnutí (bod 42) nestanovit pro tuto oblast zvláštní pravidla znamenalo rozšíření této možnosti zmocnění k ochraně dospělé osoby obecně.

Odstavec 3

- 74 Delegující orgány nemohou donutit orgány, na něž se obrátí, k přijetí pravomoci, o jejíž výkon je žádají. Aby se zamezilo mezeře v ochraně, odstavec 3 stanoví, že pokud dožádané orgány pravomoc nepřijmou, ponechávají si pravomoc orgány mající pravomoc podle článku 5 nebo článku 6.

Znění neuvádí způsob nepřijetí pravomoci. Může to být zjevně formální odmítnutí pravomoci, avšak rovněž (jak se zdá) déletrvající nereagování na tuto žádost⁴⁹.

Článek 9 (pravomoc orgánů státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby)

- 75 Nutnost zahrnout pravomoc orgánů státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby, k přijetí opatření týkajících se ochrany tohoto majetku vysvětluje skutečnost, že dospělé osoby, které potřebují ochranu, jsou obvykle na rozdíl od dětí vlastníky určitého majetku. Nachází-li se majetek v jiném smluvním státě, než je stát, ve kterém má dospělá osoba obvyklé bydliště, umožní pravomoc orgánů státu, na jehož území se tento majetek nachází, přijmout opatření na ochranu, které je přizpůsobeno požadavkům práva tohoto státu a které lze snadno provést. Pokud například právo místa, ve kterém se nachází majetek, vyžaduje soudní povolení k prodeji majetku nebo naopak k přijetí dědictví, na němž závisí, nebo učinění oficiálního oznámení týkajícího se pozemku a právo státu obvyklého bydliště tento typ povolení nezná, je vhodnější předložit záležitost přímo orgánům státu, na jehož území se majetek nachází.
- 76 Pravomoc orgánů státu místa k přijetí opatření týkajících se ochrany dotyčného majetku je přijata pouze „v rozsahu, v jakém jsou tato opatření slučitelná s opatřeními přijatými orgány majícími pravomoc podle článků 5 až 8“.

Toto omezení nevyžaduje vysvětlení a má zamezit případnému nesouladu mezi opatřeními na ochranu majetku, která mohou přijmout místní orgány, a opatřeními přijatými orgány s obecnou pravomocí, pokud jde o zajištění ochrany. Je třeba uvést, že opatření přijatá orgány s obecnou pravomocí mohla být přijata dříve nebo později než opatření orgánů státu místa⁵⁰. Byla-li přijata posléze, ukončují účinnost opatření přijatých orgány v místě v rozsahu, v jakém jsou tato opatření neslučitelná.

Článek 10 (pravomoc v naléhavých případech)

- 77 Toto znění doslovně opakuje znění článku 11 úmluvy o ochraně dětí a bylo přijato bez diskuse, vyjma doplnění čtvrtého odstavce.

⁴⁹ Použití výše uvedeného formuláře (pozn. pod čarou č. 44) by mělo zabránit nejistotě v souvislosti s implicitním odmítnutím.

⁵⁰ Toto řešení je důsledkem přijetí návrhu USA týkajícího se vyškrtnutí příslovce „již“ (již přijatá opatření) v předběžném návrhu zvláštní komise, viz pracovní dokument č. 101 a zápis č. 15, body 76–77 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 326].

Odstavec 1

- 78 Toto znění přiděluje orgánům smluvního státu, na jehož území se nachází dospělá osoba nebo majetek patřící této dospělé osobě, pravomoc přijmout nezbytná opatření na ochranu v naléhavých případech.

Naléhavá situace nastává v případě, že by nápravná opatření přijatá prostřednictvím obvyklých způsobů stanovených v člancích 5 až 9 mohla dospělá osobě nebo jejímu majetku způsobit nenapravitelnou újmu. Naléhavá situace proto odůvodňuje odchylku od běžného pravidla, a z tohoto důvodu by měla být vykládána poměrně striktně. Zejména v záležitostech týkajících se zdravotnictví nelze článek 10 použít jako obecné odůvodnění pravomoci orgánů státu, na jehož území se dospělá osoba nachází. Příkladem, který byl uveden, je ukončení těhotenství mladé nezpůsobilé ženy. Ačkoli tento zákrok je třeba provést v určité lhůtě, obvykle se nejedná o naléhavý případ, na který se vztahuje článek 10. V této oblasti by si některé delegace přály pravomoc orgánů místa, ve kterém se dospělá osoba nachází, zamítnutí návrhů za tímto účelem⁵¹ však nemůže odůvodnit zneužití pravomoci v naléhavém případě.

Pravomoc stanovená v článku 10 představuje alternativní pravomoc k pravomoci orgánů státu obvyklého bydliště dospělé osoby. Důvodem je právě existence naléhavého případu. Pokud by tato pravomoc nebyla stanovena, mohly by prodlevy, které by byly způsobeny povinností podat žádost orgánům státu obvyklého bydliště dospělé osoby, ohrozit ochranu zájmů dospělé osoby. Tato alternativní pravomoc bude uplatněna například tehdy, je-li nezbytné zajistit zastupování dospělé osoby, která se nenachází v místě svého obvyklého bydliště a která se musí podrobit neodkladnému chirurgickému zákroku, nebo je-li třeba prodat rychle zboží podléhající zkáze, které patří dospělé osobě.

- 79 Státy, jejichž orgány mohou být osloveny kvůli naléhavosti, jsou státy, na jejichž území se nachází dospělá osoba nebo majetek patřící této dospělé osobě. Co se týká orgánů státu, na jehož území se nachází dospělá osoba, to se vztahuje *ex hypothesi* na jiné dospělé osoby než uprchlíky nebo vysídlené dospělé osoby ve smyslu čl. 6 odst. 1, nebo dospělé osoby bez obvyklého bydliště ve smyslu čl. 6 odst. 2. U těchto dospělých osob mají v případě neexistence státu obvyklého bydliště, které je zjištěno nebo které je dostupné, obecnou pravomoc orgány státu, na jehož území se dospělá osoba nachází. Rozsah pravomoci na základě přítomnosti je zde naopak omezen na naléhavé případy.

Orgány státu, na jehož území se nachází majetek dospělé osoby, mají v naléhavých případech pravomoc, která není omezena na ochranu tohoto majetku. Ve skutečnosti je možné mít za to, že naléhavost vyžaduje prodej majetku dospělé osoby v jedné zemi za účelem poskytnutí prostředků, jež jsou ihned zapotřebí, této osobě v zemi, na jejímž území se nachází (viz výše bod 61).

Odstavec 2

- 80 Pravomoc založená na naléhavosti, která představuje alternativní pravomoc k pravomoci orgánů majících obvykle pravomoc podle úmluvy, musí být podřízena pravomoci těchto orgánů. Ustanovení čl. 10 odst. 2 tudíž stanoví (avšak pouze v případě, má-li dospělá osoba obvyklé bydliště ve smluvním státě), že opatření přijatá podle odstavce 1 „pozbudou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článků 5 až 9 přijmou opatření, která situace vyžaduje“ (srov. čl. 7 odst. 2). V tomto okamžiku je situace pod

⁵¹ Viz návrh tří severských států (pracovní dokument č. 19 a diskuse, zápis č. 4, body 66–100 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 247–249].

kontrolou orgánů, které mají obvykle pravomoc, a již neexistuje důvod pro zachování pravomoci orgánů státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, ani opatření, která byla přijata v naléhavých případech a která byla do této chvíle nutno uznat ve všech smluvních státech (srov. článek 22).

Odstavec 3

- 81 Tento odstavec upravuje otázku přetrvání opatření, která přijal soud na základě pravomoci v nutných případech, ovšem za předpokladu, že dotyčná dospělá osoba nemá obvyklé bydliště ve smluvním státě. Pokud orgány nesmluvního státu obvyklého bydliště dospělé osoby nebo případně jiného státu, jehož pravomoc lze uznat, přijaly opatření, která situace vyžadovala, není důvod zachovat opatření přijatá soudem, který jednal na základě příslušnosti v nutných případech.

Důvod pro vyvození tohoto závěru je stejný jako v situaci, která se předpokládá v odstavci 2, přičemž v tomto případě by nastala potíž spočívající v tom, že orgánem, který by měl obvykle pravomoc, je orgán nesmluvního státu, jemuž nemůže úmluva *ex hypothesi* udělit pravomoc a jehož rozhodnutí nejsou nutně uznána ve smluvních státech. Uznání opatření přijatých nesmluvním státem ve smluvních státech může záviset jen na vnitrostátním právu každého z dotčených smluvních států s tím výsledkem, že ke skončení účinnosti opatření přijatých soudem, který jednal na základě pravomoci v nutných případech, nedojde v jednotlivých smluvních státech jednotně a současně. V každém z těchto států k tomu dojde nezávisle, „jakmile jsou opatření v dotčeném smluvním státě uznána“, tj. jakmile jsou rozhodnutí přijatá nesmluvním státem uznána v každém ze smluvních států (a nikoli jen ve státě, jehož orgán přijal opatření v naléhavém případě).

Může se zdát, že ustanovení čl. 10 odst. 3 uvádí to, co je samozřejmé. Jeho podstatou je však přinejmenším upozornění na skutečnost, že přijetí naléhavého opatření ve smluvním státě nepředstavuje překážku pro uznání opatření, která byla přijata v nesmluvním státě, v ostatních smluvních státech.

Odstavec 4

- 82 Tento odstavec stanoví povinnost orgánů příslušných podle odstavce 1 informovat o přijatých opatřeních orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby. Toto ustanovení opět vyjadřuje prvenství státu obvyklého bydliště dospělé osoby a lze je porovnat s informační povinností, která je uložena orgánům státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, podle čl. 7 odst. 1. Informační povinnost je však zde mnohem slabší. Stanoveno je pouze „pokud to bude možné“ a jen tehdy, byla-li přijata opatření. Jelikož se *ex hypothesi* jedná o naléhavá opatření, byla by povinnost informovat o těchto opatřeních předem, podobně jak je stanoveno v čl. 7 odst. 1, stěží pochopitelná. Informování orgánů státu obvyklého bydliště proto není podmínkou pravomoci podle článku 10, a neinformování nemůže být tudíž důvodem pro neuznání naléhavých opatření.

Další rozdíl oproti ustanovení čl. 7 odst. 1 spočívá v tom, že orgány, které přijímají naléhavá opatření, o nich musí informovat pouze orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby, a nikoli orgány, které by mohly mít pravomoc podle článku 6. Toto omezení je pochopitelné. Je-li orgánem, který přijal naléhavá opatření, orgán státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, lze jej zaměnit s orgánem stanoveným v článku 6. Je-li orgánem, který přijal naléhavé opatření týkající se ochrany majetku, orgán státu, na jehož území se nachází majetek, není důvod ukládat povinnost informovat orgány státu místa, která mu není uložena článkem 9 při rozhodování v

případech, jež nejsou naléhavé⁵². Článek 9 ve skutečnosti neukládá povinnost informovat stát obvyklého bydliště a v tomto ohledu je povinnost informovat v naléhavém případě těžší než v běžné situaci.

Článek 11 (dočasná opatření na ochranu osoby, která mají omezenou územní účinnost)

Odstavec 1

- 83 Nezávisle na naléhavých případech uděluje článek 11 orgánům každého smluvního státu, na jehož území se nachází dospělá osoba, rovněž výjimečnou alternativní pravomoc přijímat dočasná opatření týkající se ochrany této osoby, která mají územní účinnost omezenou na dotyčný stát.

Toto znění, které se inspirovalo článkem 12 úmluvy o ochraně dětí, má svůj původ v dlouhé diskusi diplomatické komise o záležitostech týkajících se zdravotnictví (viz výše bod 41 a následující body týkající se čl. 4 odst. 1 písm. f)). Delegace USA, Finska a Švýcarska⁵³ navrhly převést zmíněný článek 12 jednoduše i na dospělé osoby, jelikož se domnívaly, že by se takto mohly řešit mimo jiné záležitosti týkající se zdravotnictví. Tento návrh byl zamítnut⁵⁴, a to mimo jiné z toho důvodu, že pojem „omezená územní účinnost“ má v záležitostech týkajících se zdravotnictví jen ojedinele smysl. Návrh byl poté předložen znovu a komise ve druhém čtení schválila znění omezené na opatření týkající se léčby, přičemž omezená územní účinnost se již nezmiňovala⁵⁵. V závěrečné fázi jednání bylo v duchu kompromisu přijato bez diskuse konečné znění⁵⁶, které již neobsahovalo další odkaz na léčbu a znovu zavádělo pojem „omezená územní účinnost“.

- 84 Tato pravomoc je orgánům státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, svěřena pouze ve výjimečných případech. Opatření, která lze přijmout, se týkají jen dospělé osoby, na rozdíl od článku 12 úmluvy o ochraně dětí, který zmiňuje rovněž ochranu majetku dítěte. S ohledem na výše uvedené diskuse lze samozřejmě mít za to, že tato opatření mohou mít léčebný účel. Tato opatření však mohou být pouze dočasná a mají územní platnost omezenou na dotyčný stát. Lze si představit situaci, kdy stát, na jehož území se dočasně nachází mladá nezpůsobilá dospělá osoba, rozhodne za účelem ochrany o jejím oddělení od určitých osob v jejím bezprostředním okolí během jejího pobytu v tomto státě, nebo přijme opatření k jejímu umístění nebo dočasné hospitalizaci i v případě, který není naléhavý. Toto znění však neuděluje státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, pravomoc schválit závažná, definitivní lékařská opatření, jako je potrat, sterilizace nebo chirurgický zákrok znamenající odstranění určitého orgánu či amputaci končetiny.

⁵² Pouze v případě, kdy orgány státu, na jehož území se nachází majetek, byly výjimečně požádány, aby přijaly naléhavé opatření na ochranu dospělé osoby, si lze v situacích stanovených v článku 6 představit povinnost informovat orgán státu, na jehož území se nachází dospělá osoba. Komise nechtěla jejich úkol dále ztěžovat.

⁵³ Pracovní dokument č. 15.

⁵⁴ Osmi hlasy ku šesti a sedm členů se zdrželo hlasování, zápis č. 4, bod 103 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 249].

⁵⁵ Viz pracovní dokument č. 82, zápis diskuse č. 13, body 1-18 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 310-311] a znění předložené po diskusi redakčním výborem, pracovní dokument č. 88, článek 10a a další diskuse, zápis č. 15, body 78-100 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 326-328].

⁵⁶ Pracovní dokument č. 114.

Pravomoc vyplývající z tohoto článku je však omezena v tom, že opatření přijatá na tomto základě orgány státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, nesmějí být neslučitelná s opatřeními, která přijaly orgány státu jejího obvyklého bydliště. Není tudíž důvod k obavám, že by orgány mající pravomoc podle článku 11 mohly na území svého státu zajistit zvláštní ochranu dospělé osoby, jelikož tato opatření musejí být v souladu se všemi opatřeními, která již přijaly orgány mající obvykle příslušnost. Toto omezení odlišuje článek 11 od článku 10. Pouze v naléhavých případech může pravomoc státu, na jehož území se nachází dospělá osoba, zrušit opatření, která dříve přijaly orgány mající obvykle příslušnost.

Pravomoc vyplývající z článku 11 je stejně jako pravomoc svěřená podle článku 7 orgánům státu, jehož je dospělá osoba státním občanem, závislá na předchozím informování orgánů státu obvyklého bydliště.

Odstavec 2

- 85 Toto ustanovení, které je s ohledem na pojmy velmi blízké, avšak velmi odlišné od druhého odstavce článku 10, ve stejném případě dospělé osoby s obvyklým bydlištěm ve smluvním státě stanoví, že dočasná opatření takto přijatá pozbudou účinnosti, jakmile orgány mající pravomoc podle článků 5 až 8⁵⁷ „přijaly rozhodnutí ohledně opatření na ochranu, která situace vyžaduje“. Poslední část věty se liší od znění použitého v článku 10. Může se stát, že po posouzení situace se orgány mající obvykle pravomoc domnívají, že není třeba přijmout žádné opatření. V tomto případě není důvod pro zachování dočasných opatření přijatých podle článku 11.

Článek 11 neopakuje ustanovení čl. 12 odst. 3 úmluvy o ochraně dětí. Je totiž evidentní, že má-li dospělá osoba obvyklé bydliště v nesmluvním státě, zbavuje uznání opatření přijatých státem obvyklého bydliště (které úmluva neupravuje) ze strany smluvního státu, který přijal opatření na základě článku 11, opatření přijatá na základě článku 11 v dotčeném smluvním státě účinnosti.

Článek 12 (zachování platnosti opatření v případě změny okolností)

- 86 Tento článek, který je totožný s článkem 14 úmluvy o ochraně dětí, zajišťuje zachování platnosti opatření přijatých příslušným orgánem, ačkoli v důsledku změny okolností odpadl důvod, který založil pravomoc tohoto orgánu, dokud orgány mající pravomoc podle úmluvy nezměnily, nenahradily nebo nezrušily taková opatření.

Zachování platnosti těchto opatření je nezbytné k zajištění určité kontinuity ochrany dospělé osoby. Pokud byl například opatrovník určen orgány státu prvního obvyklého bydliště dospělé osoby, je nutné, aby tento opatrovník mohl i nadále vykonávat své funkce v případě, že dospělá osoba změní své obvyklé bydliště do jiného státu. V souladu s čl. 5 odst. 2 mají jistě orgány tohoto nového státu napříště pravomoc přijímat opatření na ochranu dospělé osoby, případně zrušit dříve přijatá opatření (viz výše bod 20), dokud však nejednají, měla by opatření přijatá před změnou bydliště zůstat v platnosti, aby byla zajištěna kontinuita ochrany.

57 Odkaz na článek 6 je zde zbytečný, jelikož článek 6 stejně jako článek 11 uděluje pravomoc státu, na jehož území se dospělá osoba nachází.

Zásada stanovená v čl. 22 odst. 1 (viz níže bod 116) týkající se uznání opatření přijatých orgány jednoho ze smluvních států ze zákona ve všech smluvních státech by k dosažení tohoto výsledku nepostačovala. Článek 22 ve skutečnosti zajišťuje uznání opatření, která jsou platná, problémem, který řeší článek 12 a jímž se zabývá tato připomínka, je však povědomí o tom, zda po změně okolností zůstanou opatření v platnosti.

- 87 Článek 12 se vztahuje na opatření přijatá podle článků 5 až 9. Ponechává stranou opatření přijatá na základě pravomoci v nutných případech podle článku 10, která upravuje odstavec 3 zmíněného článku, i dočasná opatření na ochranu dospělé osoby přijatá podle článku 11. Použije se na druhou stranu na opatření přijatá orgány státu, jehož je dospělá osoba státním občanem (článek 7), avšak s výjimkou ustanovení čl. 7 odst. 3, jež určuje způsob, jakým tato opatření pozbudou účinnosti (viz výše bod 64).
- 88 Uvažovanou „změnou okolností“ bude v případě článku 5 resp. článku 6 změna státu obvyklého bydliště dospělé osoby nebo státu, na jehož území se dospělá osoba pouze nachází. Přijatá opatření zůstanou podle článku 12 v platnosti, podmínky jejich uplatňování se však od okamžiku změny budou v souladu s článkem 14 řídit právem státu nového obvyklého bydliště (viz níže). V případě článků 7 a 9 bude „změnou okolností“ změna státního občanství dospělé osoby nebo změna místa, ve kterém se nachází její majetek. V případě článku 8 se bude toto ustanovení používat méně často, a to kvůli skutečnosti, že některé důvody pravomoci v něm upravené (písmena b) a d)) jsou časově vymezené. Lze je však uplatnit v případě změny státního občanství dospělé osoby, místa, ve kterém se nachází majetek, místa, ve kterém se nachází dospělá osoba, nebo obvyklého bydliště příbuzných dospělé osoby.

Zachování platnosti přijatých opatření je zajištěno pouze „v jejich rozsahu“. Toto upřesnění bere v úvahu skutečnost, že příslušný orgán státu obvyklého bydliště mohl přijmout opatření použitelná pouze po dobu, kdy dospělá osoba pobývala v tomto státě. Mohl například stanovit, že změna místa pobytu musí být oznámena státním orgánům v místě nového pobytu. Tato povinnost nemůže mít exteritoriální účinek a nemůže přetrvávat po změně obvyklého bydliště do jiného státu. Podobně v případě, byla-li dospělá osoba tímž orgánem umístěna pod dohled veřejné sociální služby, je zřejmé, že toto opatření nemůže přetrvávat po změně obvyklého bydliště dospělé osoby do jiného státu, jelikož dotyčná služba může své pravomoci vykonávat pouze na území státu, k němuž náleží.

Závěrečné poznámky

- 89 Pravidla příslušnosti obsažená v kapitole II, která byla analyzována výše, tvoří úplný a uzavřený systém, jenž se použije jako nedílný celek na smluvní státy v případě, má-li dospělá osoba obvyklé bydliště na území jednoho z těchto států. V tomto případě není smluvní stát oprávněn vykonávat nad dospělou osobou pravomoc, není-li tato pravomoc stanovena v úmluvě. Stejně řešení platí v případech popsanych v článku 6, kdy se dospělá osoba nachází na území smluvního státu.

V ostatních případech vede pouhá přítomnost dospělé osoby k použití článků 10 a 11, tyto články však nevylučují širší důvody, na nichž se zakládá pravomoc, kterou mohou smluvní státy udělit svým orgánům podle svého vnitrostátního práva; s výjimkou toho, že v tomto případě nemají ostatní smluvní státy povinnost uznat tyto širší důvody pravomoci, které nespádají do oblasti působnosti úmluvy. Totéž platí (dokonce ještě více) v případě dospělých osob, které nemají obvyklé bydliště ve smluvním státě a ani se nenacházejí na území smluvního státu.

KAPITOLA III – POUŽITELNÉ PRÁVO

- 90 Ačkoli celá tato kapitola sleduje příslušnou kapitolu v úmluvě o ochraně dětí, a zejména zásadu, že orgán, který převzal pravomoc, uplatňuje vlastní právo, ve dvou důležitých bodech se od ní nicméně odchyľuje.

Prvním z nich je to, že jakékoli omezení způsobilosti dospělé osoby či dokonce volného nakládání s jejími právy může být pouze výsledkem opatření na ochranu. V úmluvě proto nenajdeme ustanovení odpovídající ustanovením, která v úmluvě z roku 1996 stanoví právo použitelné na přiznání nebo zánik rodičovské zodpovědnosti ze zákona. Komise zamítla návrh finské a švédské delegace týkající se uplatňování práva státu obvyklého bydliště dospělé osoby na její zastupování *ex lege*⁵⁸. Praktickým příkladem bylo zastupování jednoho z manželů jiným manželem ze zákona za účelem přijímání lékařských rozhodnutí po nehodě, po níž první z manželů upadl do kómatu. Tato otázka proto není v úmluvě upravena, ačkoliv spadá do její oblasti působnosti jako důsledek manželství (viz výše bod 35 týkající se čl. 4 odst. 1 písm. b)).

Druhý rozdíl souvisí s případem, kdy dospělá osoba byla schopna předem zajistit režim ochrany v době, kdy již nebude moci chránit své zájmy. Rozvoj těchto „*mandats d'inaptitude*“ v některých právních systémech (např. v Kanadě) odůvodňoval zařazení ustanovení o právu použitelném na tyto případy do úmluvy (viz níže bod 96 k článku 15).

Článek 13 (právo použitelné na opatření ochrany)

Odstavec 1

- 91 Komise přijala bez diskuse zásadu stanovenou v úmluvě z roku 1996, která se již objevovala v úmluvě ze dne 5. října 1961 o ochraně nezletilých a podle níž „při výkonu pravomoci podle ustanovení kapitoly II použijí orgány smluvních států své vlastní právo“.

Bude tudíž usnadněn úkol orgánu, který převzal pravomoc a který bude uplatňovat právo, jež zná nejlépe. Jelikož opatření budou nejčastěji prováděna ve státě orgánu, který tato opatření přijal, bude jejich výkon bezproblémovější, jelikož budou v souladu s právem tohoto státu. Aby se však zabránilo riziku strnulosti, připouští tato úmluva stejně jako úmluva z roku 1996 při určování práva použitelného na opatření na ochranu určitou flexibilitu. To se projevuje v odstavci 2.

Odstavec 2

- 92 Tento odstavec představuje doložku o výjimce, která je založena nikoli na zásadě blízkosti (nejtěsnější vztah), nýbrž na nejlepším zájmu dospělé osoby. Pokud se například vyžaduje povolení orgánů státu obvyklého bydliště (a nikoli orgánu státu místa, jak by bylo přípustné podle článku 9) k prodeji majetku dospělé osoby, který se nachází v zahraničí, je vhodnější, aby byl orgán vykonávající pravomoc schopen použít nebo zohlednit právo místa, ve kterém se dotýčný majetek nachází, a udělit povolení stanovené v tomto právu, ačkoliv právo orgánu vykonávajícího pravomoc v takovém případě povolení nevyžaduje.

⁵⁸ Pracovní dokument č. 29, zamítnuto deseti hlasy ku třem, přičemž devět členů se zdrželo hlasování, viz zápis č. 6, bod 61 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 264].

Článek 14 (podmínky provádění opatření)

- 93 Článek 14 je výsledkem sloučení ustanovení čl. 12 odst. 3 a článku 14 předběžného návrhu vypracovaného zvláštní komisí, jež mají na základě týchž zásad řešit dvě rozdílné situace.

První situací je změna práva, přičemž nejjasnějším příkladem je změna obvyklého bydliště dospělé osoby mezi přijetím opatření na ochranu a jeho provedením. Touto situací se zabývalo ustanovení č. 12 odst. 3 předběžného návrhu, ačkoli to nebylo adekvátně vyjádřeno⁵⁹. Myšlenkou bylo to, že by se podmínky provádění opatření ve státě nového obvyklého bydliště měly řídit právem tohoto státu.

Druhou situací je obecněji výkon plné moci k zastupování – bez ohledu na to, zda vyplývá z opatření na ochranu, nebo z pověření v případě nezpůsobilosti uděleného dospělou osobou – v jiném státě, než je stát, podle jehož práva byla tato plná moc udělena. Jedná se o situaci, která byla upravena (zdrženlivě⁶⁰) v článku 14 předběžného návrhu, a sice že postup při výkonu této plné moci podléhá právu státu, ve kterém je vykonávána.

V obou případech bylo cílem poskytnout prostor právu v místě provádění opatření nebo výkonu plné moci, bylo však obtížné rozlišit, co spadá do podmínek provádění opatření (v případě změny práva) a co pod postup pro výkon plné moci.

- 94 Znění článku 14, o němž rozhodla diplomatická komise, má zajistit provádění ochranných opatření v jiném státě, než je stát, ve kterém byla tato opatření přijata, bez ohledu na to, zda tato situace vyplývá ze změny práva, či nikoli. Nevztahuje se na uplatňování plné moci k zastupování udělené dospělou osobou, jež upravuje čl. 15 odst. 3 (viz níže).

Podle článku 14 se podmínky provádění opatření řídí právem smluvního státu, ve kterém se opatření provádí. Pojem „podmínky provádění“ je třeba vykládat poměrně široce. Vezměme jako příklad opatrovníka ustanoveného dospělé osobě v zemi jejího předchozího obvyklého bydliště, který musí vykonávat svou plnou moc, jinými slovy provádět ochranné opatření, jímž byl ustanoven, v jiném státě, bez ohledu na to, zda se jedná o stát nového obvyklého bydliště, nebo o stát, v němž dospělá osoba vlastní majetek, který má být prodán. Jestliže právo tohoto jiného státu podmiňuje úkon, který má opatrovník provést, například prodej majetku, povolením opatrovnického soudce, jedná se o „podmínku provádění“, kterou bude proto nutno dodržet. Může se naopak stát, že právo státu, v němž byl opatrovník ustanoven, vyžaduje toto povolení, zatímco právo v místě provádění opatření nikoli. Podobnost situací by v tomto případě rovněž znamenala, že je třeba použít právo v místě provádění. Požadavek na povolení stanovený v právu původu však lze pokládat za nedílnou součást samotné existence plné moci a opatrovníkovi naznačuje, že se vyžaduje takovéto povolení. Tak by tomu mělo být zejména v případě, má-li opatrovník potvrzení zmíněné v článku 38, v němž je uvedeno, že určité pravomoci vyžadují povolení.

⁵⁹ Viz důvodová zpráva k předběžnému návrhu, body 86–89.

⁶⁰ Viz důvodová zpráva k předběžnému návrhu, body 100–102.

Článek 15 (pověření v případě nezpůsobilosti)

Odstavec 1

- 95 Tento článek předpokládá situaci, kdy dospělá osoba sama předem zajistí svou ochranu v době, kdy nebude schopna chránit své zájmy. Dotyčná osoba tak učiní udělením plné moci k zastupování osobě, kterou si zvolí, a to dobrovolným úkonem, kterým může být smlouva uzavřená s touto osobou, nebo jednostranným úkonem. Pro srovnání, úmluva o ochraně dětí (čl. 16 odst. 2) se zabývá přiznáním rodičovské zodpovědnosti podle dohody nebo podle jednostranného právního úkonu, avšak zmocnitelem nebo zmocniteli podle dohody nebo úkonu jsou rodiče nebo rodič dítěte, zatímco v této úmluvě je zmocnitelem dospělá osoba, která má být chráněna.
- 96 Situace, která se v tomto ustanovení zvažuje, se vyznačuje tím, že na straně jedné lze plnou moc k zastupování obecně začít vykonávat až poté, co dospělá osoba, která plnou moc udělila, již není schopna chránit své zájmy, a že na straně druhé nabytí účinnosti této plné moci vyžaduje (přínejmenším v určitých právních systémech, např. v Québecu⁶¹) zásah soudního orgánu, který stanoví nezpůsobilost. Takto udělená plná moc se proto může velmi lišit. Musí se zabývat správou majetku dospělé osoby i osobní péčí o dotyčnou osobu. Často je v plné moci uveden pokyn udělený pověřené osobě, aby v případě nevléčitelné nemoci odmítla další léčbu. Pověření tohoto typu, které se v určitých státech jeví jako poměrně běžné, zejména v Severní Americe, není v řadě evropských států známé, včetně Francie, kde pověření na počátku nezpůsobilosti nutně skončí⁶²; existuje tudíž zájem na existenci kolizní normy s ohledem na tuto záležitost.
- 97 Toto pověření v případě nezpůsobilosti se naprosto liší od běžného pověření, jímž plně způsobilá dospělá osoba pověřuje určitou osobu, aby se starala o její zájmy. Tímto pověřením, které nabývá účinnosti okamžitě a které ve většině právních systémech pozbývá účinnosti na počátku nezpůsobilosti dospělé osoby nebo při zjištění její nezpůsobilosti chránit své zájmy, se v mezinárodním právu soukromém zabývá *Haagská úmluva ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na smlouvy o zprostředkování a zastoupení* a podle této úmluvy se pověření v případě, nedojde-li k volbě, v zásadě řídí právem místa podnikání nebo obvyklého bydliště zástupce (článek 6) a toto právo se vztahuje zejména na ukončení plné moci zástupce (čl. 8 písm. a)).

Nelze vyloučit případ, kdy běžné pověření udělené dospělou osobou nabývá ihned účinnosti, odlišuje se však tím, že bylo výslovně uděleno tak, že může být vykonáváno i poté, co se osoba, která je udělila, stane nezpůsobilou. Lze připustit, že toto pověření je dělitelné v tom, že do okamžiku, než se dotyčná osoba stane nezpůsobilou, spadá do oblasti působnosti úmluvy z roku 1978 a posléze do oblasti působnosti úmluvy o ochraně dospělých osob.

- 98 Pověření v případě nezpůsobilosti se naopak podle článku 15 úmluvy řídí právem státu obvyklého bydliště dospělé osoby v době uzavření smlouvy nebo učinění jednostranného úkonu. V případě udělení (i ve Francii) francouzským občanem, který má obvyklé bydliště v New Yorku, je toto pověření platné a zůstává v platnosti i tehdy, pokud tato osoba posléze změní své obvyklé bydliště do Francie. Naopak v případě udělení

⁶¹ Během jednání zvláštní komise vypracovala kanadská delegace k tomuto tématu důležitý informační dokument o stavu práva v tomto ohledu v Québecu a Britské Kolumbii (pracovní dokument č. 41 E a F).

⁶² Vyjma (přínejmenším ve francouzském právu) zvláštní případ pověření uděleného při umístění nebo za účelem umístění „*sous la sauvegarde de justice*“ (čl. 491-3 francouzského občanského zákoníku).

Američanem, který má obvyklé bydliště v Paříži, není účinné a zůstává takovým i v případě, že dotyčný Američan později změní své obvyklé bydliště do New Yorku. Znění neobsahuje ustanovení na podporu platnosti, umožňuje však zmocniteli zvolit použitelné právo (viz odstavec 2).

- 99 Oblast působnosti použitelného práva zahrnuje „existenci, rozsah, změnu a zánik plné moci k zastupování“. Novým prvkem v porovnání s úmluvou z roku 1996 je zmínka „rozsahu“ plné moci. Úmluva z roku 1996 rozlišuje na straně jedné mezi „přiznáním“⁶³ a „zánikem“ rodičovské zodpovědnosti, jež podléhají právu státu obvyklého bydliště dítěte v době, kdy dojde k událostem vedoucím k tomuto přiznání nebo zániku, a na straně druhé „výkonem“ rodičovské zodpovědnosti, jenž se v případě potřeby řídí právem nového obvyklého bydliště dítěte (čl. 16 odst. 1 a článek 17). Výsledkem je skutečnost, že rozsah rodičovské zodpovědnosti, tj. úkony, které může její držitel vykonávat sám nebo s povolením, nebo které naopak nemůže vykonávat, spadá pod výkon rodičovské zodpovědnosti. Pokud jde o zde posuzovaný článek, ten podřizuje existenci, rozsah, změnu a zánik plné moci udělené dospělou osobou jako celek právu státu obvyklého bydliště dospělé osoby v době sepsání smlouvy nebo učinění jednostranného úkonu; to představuje zjednodušení, odstavec 3 však používá pojem „způsob výkonu“ plné moci, který je restriktivnější než pojem „rozsah“ plné moci, a v této souvislosti vyžaduje použití práva státu, v němž se tato plná moc vykonává (viz níže poznámky k odstavci 3).
- 100 Spojitost mezi právem státu obvyklého bydliště dospělé osoby a existencí, rozsahem, změnou a zánikem plné moci k zastupování udělené touto osobou je zachována pouze tehdy, pokud dospělá osoba sama neurčila jiné právo, jímž se bude tato plná moc řídit. Co se týká plné moci udělené prostřednictvím dobrovolného úkonu, nebylo možno zpochybnit přijetí zásady týkající se práva na volbu použitelného právního řádu. Diskuse se soustředila na to, zda je vhodné poskytnout dospělé osobě při volbě použitelného práva naprostou volnost, nebo zda na druhou stranu tuto svobodu volby omezit tím, že je předem stanoveno, který právní řád si lze zvolit. Komise velkou většinou⁶⁴ (patnácti hlasů ku šesti, přičemž dva členové se zdrželi hlasování) schválila posledně uvedené řešení.
- 101 Odstavec 1 rovněž vyžaduje, aby byl právní řád „výslovně zvolen v písemné formě“. Toto znění se očividně vyhýbá znění použitému v úmluvách o rozhodném právu pro smlouvy, tj. Římské úmluvě ze dne 19. června 1980 uzavřené mezi členskými státy Evropské unie, Haagských úmluvách ze dne 15. července 1955 a 22. prosince 1986 o právu použitelném na prodej a ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na smlouvy o zprostředkování a zastoupení. Tyto jednotlivé úmluvy různými slovy ve větším či menším rozsahu umožňují implicitní (ačkoli v zásadě definitivní) volbu použitelného práva. Byla patrná velmi široká shoda ve prospěch úplného zákazu implicitní volby, a to ve snaze zamezit jakékoli nejistotě s ohledem na právo použitelné na plnou moc, která bude *ex hypothesi* vykonávána v době, kdy dospělá osoba, která tuto plnou moc udělila, již nebude schopna chránit své zájmy.

⁶³ Což v této úmluvě odpovídá „existenci“ plné moci, rozdíl v terminologii vyplývá ze skutečnosti, že se úmluva z roku 1996 týká rodičovské zodpovědnosti *ex lege*, zatímco předběžný návrh odkazuje na plnou moc, která svou existenci může odvodit pouze od vůle samotné dospělé osoby.

⁶⁴ Komise zamítla návrh nizozemské delegace ohledně ustanovení týkajícího se neomezené svobody volby, a to třinácti hlasy ku pěti a tři členové se zdrželi hlasování (pracovní dokument č. 35 a zápis č. 6, bod 22 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 261].

Odstavec 2

- 102** Tento odstavec se omezuje na výčet právních řádů, které si může dospělá osoba zvolit. Komise potvrdila stanovisko uvedené v předběžném návrhu, které prosazovalo uzavřený seznam, jenž neponechává žádný prostor pro posouzení soudem⁶⁵. Právními řády, které si lze zvolit, jsou právní řád státu, jehož je dospělá osoba státním občanem⁶⁶, právní řád státu předchozího obvyklého bydliště dospělé osoby⁶⁷ a právní řád státu, v němž se nachází majetek dospělé osoby, avšak pouze ve vztahu k tomuto majetku⁶⁸. Komise odložila návrhy, které požadovaly, aby byl na seznam způsobilých právních řádů zařazen i právní řád státu, na jehož území hodlá dospělá osoba založit obvyklé bydliště⁶⁹, a právní řád státu obvyklého bydliště příbuzného dospělé osoby, který je ochoten zajistit ochranu této dospělé osoby⁷⁰.
- 103** Znění je nutno vykládat tak, že dospělé osobě implicitně umožňuje zvolit několik právních řádů, které upravují pověření v případě nezpůsobilosti, a to rozdělením jeho jednotlivých prvků tak, aby každý z nich podléhal jinému právnímu řádu. Zvláštní komise výslovně schválila tuto pravomoc „*dépeçage*“, jež se zdála být obzvláště opodstatněná v případě, že dospělá osoba vlastní majetek v různých státech. Komise se však domnívala, že není nutné vypracovat výslovné ustanovení za tímto účelem. Toto řešení diplomatická komise znovu neprojednávala. Mělo by se tudíž pokládat za přijaté.

Možnost, aby dospělá osoba podrobila celé pověření několika právním řádům, a to alternativně (ve prospěch platnosti), nebo kumulativně (platnost podmíněná souladem se všemi určenými právními řády), nebyla projednána, zdá se však, že tomu nic nebrání.

- 104** Pravomoc zvolit právo použitelné na pověření v případě nezpůsobilosti, která je přiznána dospělé osobě, způsobuje určité problémy, jelikož řada právních řádů tento typ pověření nezná, či jej zakazuje. Komise zamítla návrh delegací severských států, který by omezil použití odstavce 2, jinými slovy pravomoc zvolit použitelné právo, na případy, kdy právo státu obvyklého bydliště dospělé osoby uznává pověření v případě nezpůsobilosti⁷¹. Tyto delegace si přály, aby státům neuznávajícím tento institut nebyla uložena povinnost zavést jej do svého právního řádu oklikou. Diskuse však ukázala, že by toto omezení příliš limitovalo autonomii vůle a způsob, jakým si dospělá osoba přeje zajistit ochranu v případě své nezpůsobilosti. Zejména se zdálo, že stát obvyklého bydliště dospělé osoby nemá oprávněný zájem na tom, aby bránil výkonu plné moci k zastoupení vyplývající z pověření v případě nezpůsobilosti v zahraničí, například ve státě, ve kterém se nachází majetek.

⁶⁵ Zvláštní komise zamítla těsnou většinou možnost otevřené volby, například možnost zvolit právo státu, k němuž má dospělá osoba těsný vztah, a během zasedání diplomatické komise nebyl za tímto účelem předložen žádný návrh.

⁶⁶ Proto v případě více státních občanství jeden či druhý právní řád státu občanství.

⁶⁷ A nikoli pouze posledního obvyklého bydliště v rozporu s tím, co je stanoveno s ohledem na přenesení pravomoci v čl. 8 odst. 2 písm. b) (viz výše bod 69). Komise zamítla návrh za tímto účelem, který předložily delegace severských států, jedenácti hlasy ku sedmi, přičemž pět členů se zdrželo hlasování (pracovní dokument č. 28 a zápis č. 6, bod 22 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 261].

⁶⁸ Viz pracovní dokument č. 28, přijatý v tomto ohledu dvaceti hlasy k jednomu a dva členové se zdrželi hlasování, zápis č. 6, bod 36 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 262].

⁶⁹ Pracovní dokument č. 41, staženo autorem.

⁷⁰ Pracovní dokument č. 44, staženo autorem.

⁷¹ Pracovní dokument č. 28, zamítnuto třinácti hlasy ku pěti, přičemž čtyři členové se zdrželi hlasování, viz zápis č. 6, bod 54 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 263].

- 105 Komise projednávala (nedospěla však k žádnému rozhodnutí) rovněž případ, kdy právo zvolené dospělou osobou (a nikoli právo státu jejího obvyklého bydliště) neuznává (či zakazuje) pověření v případě nezpůsobilosti.

Zvláštní komise zamítla návrh, který vycházel z článku 5 *Haagské úmluvy ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání*⁷² a který prohlašoval odstavec 2 (jinými slovy právo volby) za nepoužitelný v případě, že určený právní řád tuto kategorii pověření nestanoví. Tento návrh by v tomto případě znamenal návrat k právu státu obvyklého bydliště dospělé osoby v souladu s odstavcem 1. Diplomatičké komisi nebyl předložen žádný další návrh. V platnosti tak zůstává závěr vyvozený ve zprávě o předběžném návrhu (bod 99), a to pokládání plné moci udělené dospělou osobou za neplatnou a vyžádání opatření na ochranu od příslušného orgánu.

Odstavec 3

- 106 Tento odstavec podrobuje způsob výkonu plné moci k zastupování v případě nezpůsobilosti právu státu, v němž se tato plná moc vykonává. To je třeba porovnat s článkem 14, který podrobuje podmínky provádění opatření na ochranu, která přijal příslušný orgán jednoho smluvního státu, právu státu, ve kterém se opatření provádí (viz výše bod 94). Oblast působnosti práva místa, ve kterém je vykonávána plná moc, je tudíž v případě plné moci udělené samotnou dospělou osobou omezenější než v případě jejího odvození z opatření na ochranu. Některé delegace vyslovily obavy, že by více či méně zásadoví zahraniční zmocněnci mohli uplatňovat plnou moc v rozporu s místním právem k udělení souhlasu s transfúzí krve či transplantací orgánu u dospělé osoby. Komise nehledíc na tuto obavu, která bude vyřešena prostřednictvím veřejného pořádku v místě výkonu plné moci, po formálním hlasování⁷³ rozhodla o omezení uplatňování práva místa výkonu plné moci udělené dospělou osobou na „způsob výkonu“ a v rámci téhož hlasování odmítla jeho rozšíření na „výkon“ této plné moci. Na druhou stranu rozhodla, že se toto právo má „použít“, nikoli pouze vzít v úvahu, jak bylo stanoveno v předběžném návrhu.
- 107 Pojem „způsob výkonu“ je (jak bylo uvedeno výše v bodě 99 (k čl. 15 odst. 1)) restriktivnější než pojem „výkon“ plné moci. Způsob výkonu by měl zahrnovat pouze detaily (*Art und Weise* v němčině). To nebylo v průběhu diskuse výslovně zmíněno, na tomto místě však lze jako příklad uvést ověření existence a rozsahu plné moci podle místního postupu, uložení aktu udělujícího plnou moc nebo povolovací postup, pakliže pověření v případě nezpůsobilosti vyžaduje povolení.

⁷² Článek 5 *Haagské úmluvy ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání*: „Úmluva se nepoužije, pokud právo stanovené v kapitole II trust nebo dotčenou kategorií trustu neumožňuje“. V úmluvě o trustu je toto ustanovení objasněno hlavní zásadou ve prospěch platnosti trustu, která se objevuje v čl. 6 odst. 2. Odstavec 1 umožňuje zřizovateli zvolit právo použitelné na trust a odstavec 2 doplňuje: „Pokud právo zvolené podle předchozího odstavce trust nebo dotčenou kategorií trustu neumožňuje, není volba práva účinná a použije se právo stanovené v článku 7“. Článek 6 tudíž zdvojnásobuje šanci, že trust bude platný (zvolené právo, nebo v případě jeho neexistence objektivně použitelné právo) a článek 5 doplňuje třetí, tj. možnost práva určeného mimo úmluvu právem orgánu, u něhož je zahájeno řízení. Převedení těchto ustanovení do úmluvy o ochraně dospělých osob by vyžadovalo hlubší diskusi o tom, zda by se nemělo upřednostnit pověření v případě nezpůsobilosti.

⁷³ Jedenácti hlasy ku sedmi a čtyři členové se zdrželi hlasování, viz zápis č. 6, bod 82 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 265].

Článek 16 (zrušení nebo změna plné moci)

108 Tento článek, který do jisté míry odpovídá článku 18 úmluvy o ochraně dětí, umožňuje orgánům majícím pravomoc podle úmluvy zrušit nebo změnit⁷⁴ plnou moc, kterou dospělá osoba udělila podle článku 15.

Znění, o němž bylo rozhodnuto a které je propracovanější než v předběžném návrhu, má sladit respektování přání dospělé osoby vyslovené v době, kdy tato osoba byla dosud schopna chránit své zájmy, s nutností chránit dospělou osobu v době, kdy se její stav zhorší a kdy je nutno tuto plnou moc vykonávat.

Snaha respektovat přání dospělé osoby vedla některé delegace k žádosti o vyškrtnutí tohoto článku a použití práva státu, ve kterém bylo pověření uděleno, jak je stanoveno v článku 15, na změnu nebo zrušení plné moci udělené dospělou osobou. Naopak delegace, které se snažily zajistit bezprostřední ochranu dospělé osoby, požadovaly, aby byl úkol spočívající ve zrušení nebo změně plné moci svěřen orgánům majícím pravomoc podle úmluvy v souladu s právem obvykle použitelným na opatření na ochranu, jak je stanoveno v článku 15.

Článek 16 je výsledkem sladění těchto dvou názorů⁷⁵. Tento článek stanoví za prvé případy, kdy bude plná moc vyplývající z pověření změněna nebo ukončena. To je možné pouze v případě, „pokud není plná moc k zastupování vykonávána způsobem, který by dostatečně zajistil ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku“. To odstraňuje nebezpečí, že by orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby mohly nahradit ochranu požadovanou dospělou osobou ochranou podle svého vlastního práva. Tyto orgány budou muset nejprve zjistit, zda je výkon plné moci ze strany pověřené osoby nedostatečný či nepřiměřený. Aby bylo možno plnou moc zrušit nebo změnit, musí za druhé příslušné orgány v co možná největším rozsahu přihlídnout k právu určenému podle článku 15, jinými slovy k právu upravujícímu pověření v případě nezpůsobilosti, které si mohla dospělá osoba zvolit. Toto ustanovení bylo zapotřebí zejména v případech, kdy právo příslušného orgánu pověření v případě nezpůsobilosti neuznává.

Článek 17 (ochrana třetích stran)

109 Článek 17 vychází přímo z článku 19 úmluvy o ochraně dětí a má chránit třetí stranu, jež v dobré víře jedná s „jinou osobou, která je oprávněna jednat jako zástupce dospělé osoby podle práva státu, ve kterém byl úkon učiněn“. Platnost úkonu je zachována a třetí strana je chráněna před jakoukoli odpovědností vyplývající z tohoto omylu, ledaže by třetí strana věděla nebo musela vědět, že se způsobilost k takovému úkonu řídí podle [práva určeného podle ustanovení této kapitoly]⁷⁶. Od třetí strany se tudíž vyžaduje dobrá víra, která je posílena povinností řádné péče⁷⁶.

Toto ustanovení se použije v případě, byla-li způsobilost jednat jako zástupce udělena opatřením na ochranu, stejně jako v případě, je-li výsledkem dobrovolného úkonu samotné dospělé osoby.

⁷⁴ Změna může spočívat například v zavedení dohledu nad pověřenou osobou.

⁷⁵ To dokládá hlasování o návrzích č. 50 a 55 zastupujících dva opačné názory. Viz zápis č. 7, bod 103 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 272]. Návrhy předložené ve druhém čtení se snažily tuto shodu zpochybnit, a to buď nahrazením příděstí „uplatněno“ slovem „zohledněno“ (pracovní dokument č. 93), nebo naopak vyškrtnutím druhé věty v článku 16 (pracovní dokument č. 94). Všechny tyto návrhy byly zamítnuty (viz zápis č. 16, bod 21 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 330]).

⁷⁶ Viz vysvětlivky uvedené v důvodové zprávě k úmluvě o ochraně dětí, body 111–114.

Úkony, jejichž platnost nelze napadnout z důvodu nedostatečného oprávnění zdánlivého zástupce dospělé osoby jednat a v souvislosti s nimiž nemůže vzniknout odpovědnost třetí strany, je nutno vykládat velmi široce. Může se jednat o úkony týkající se pouze majetku, jako je předání finančních prostředků ze strany banky zdánlivému zástupci dospělé osoby, stejně jako o lékařské úkony, například chirurgický zákrok nebo lékařské ošetření provedené na žádost tohoto zdánlivého zástupce⁷⁷.

- 110** Toto ustanovení se použije pouze v případě, jednala-li třetí strana se zdánlivým zástupcem. Nepoužije se tehdy, pokud třetí strana jednala přímo s dospělou osobou bez ohledu na skutečnost, že tato byla zbavena způsobilosti k právním úkonům. Tuto mezeru vysvětluje skutečnost, že se na takovou situaci vztahuje článek 11 *Římské úmluvy ze dne 19. června 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy*, jejímiž stranami jsou členské státy Evropské unie a která má zamezit možným kolizím mezi úmluvami⁷⁸. Tato situace se bude proto řídit článkem 11 *Římské úmluvy* v případě států, které jsou její stranou, a vnitrostátním právem u ostatních států.

Článek 18 (všeobecná povaha kolizních norem)

- 111** Tento článek je v Haagských úmluvách o kolizním právu obvyklý. Nepoužije se však v případě, odkazuje-li úmluva výslovně (jak je tomu v článku 14) na právo smluvního státu.

Článek 19 (vyloučení zpětného a dalšího odkazu)

- 112** Tento článek, který je v Haagských úmluvách o kolizním právu rovněž běžný, stanoví zásadu vyloučení zpětného a dalšího odkazu.

Na rozdíl od článku 21 úmluvy o ochraně dětí neobsahuje tento článek pravidlo upravující kolizi mezi volbou právních řádů. Toto pravidlo bylo opodstatněné v případě, kdy je rodičovská zodpovědnost upravená dotyčnou úmluvou odvozena od samotného práva. Pak bylo vhodné předejít situaci, kdy by kolizní norma stanovená v úmluvě ve spojení s vyloučením zpětného a dalšího odkazu mohla vést k ohrožení harmonické úpravy rodičovské zodpovědnosti v důsledku souběhu kolizních norem nesmluvních států, s nimiž má dotyčná situace nejtěsnější vztah. V případě ochrany dospělých osob nebyla tato obezřetnost zapotřebí, jelikož úmluva nestanoví kolizní normu týkající se zastoupení dospělé osoby *ex lege* (viz výše bod 90).

⁷⁷ Tento bod schválila zvláštní komise. Diplomatičká komise článek 17 znovu neprojednávala s výjimkou nepodstatné stylistické záležitosti (zápis č. 7, body 17–23 [viz řízení zvláštní komise diplomatičkého charakteru (1999), s. 267]).

⁷⁸ Římská úmluva, článek 11: „*Ve smlouvě uzavřené mezi osobami, které se nacházejí v téže zemi, se může fyzická osoba, která by byla způsobilá podle práva této země, odvolat na svou nezpůsobilost vyplývající z jiného práva pouze tehdy, pokud druhá smluvní strana o této nezpůsobilosti v době uzavření smlouvy věděla, nebo o ní nevěděla z nedbalosti.*“

Článek 20 (nutně použitelné normy)

- 113 Výhrada týkající se „nutně použitelných norem“⁷⁹ státu, v němž má být dospělá osoba chráněna, byla zavedena především s ohledem na oblast zdravotnictví. Byla zejména protiváhou možnosti dospělé osoby zvolit právo použitelné na plnou moc k zastupování. Delegace Nizozemska uvedla příklad nizozemského práva, které považuje za nutně použitelné právo, jež stanoví zvláštní formy zastoupení dospělé osoby v záležitostech týkajících se zdravotnictví, které se odchyľují od pravidel zvykového práva v oblasti opatrovnictví a poručnictví. Pacienta proto s ohledem na jeho přijetí do psychiatrické léčebny nebo na geriatrickou kliniku zastupuje jeho manžel/manželka, a to i v případě, má-li tento pacient opatrovníka nebo poručníka. Stejně právo vyžaduje, aby si zástupce před omezením osobní svobody vyžádal povolení. Výhradou týkající se nutně použitelných norem chtěla komise umožnit státům, které vydaly takováto pravidla, jejich uplatňování na vlastním území, i když je ochrana dospělé osoby zajištěna podle jiného práva. Ačkoli na konci zasedání komise odkaz na oblast zdravotnictví v souladu s již zmíněným obecným rozhodnutím (bod 42) vyškrtla, článek 20 se bude často uplatňovat v záležitostech týkajících se zdravotnictví a měl by umožnit vyřešit mnoho problémů, které se v této oblasti během jednání vyskytly.

Jedna delegace by upřednostnila, aby každý smluvní stát vypracoval seznam svých ustanovení, která považuje za nutně použitelná, aby je mohly ostatní smluvní státy pokud možno dodržet při přijímání opatření na ochranu, jež spadají do jejich pravomoci a která mají být provedena v jiném státě. Tento návrh byl vzhledem k problémům při realizaci odložen.

Článek 21 (veřejný pořádek)

- 114 Tento článek kopíruje obvyklé ustanovení Haagských úmluv týkající se výhrady veřejného pořádku. Odkaz na nejlepší zájmy dospělé osoby, který se objevil v předběžném návrhu, byl vyškrtnut. Bylo podotknuto, že pojem „nejlepší zájem dítěte“ je obsažen v Úmluvě OSN o právech dítěte, s ohledem na dospělé osoby však srovnatelné ustanovení mezinárodního práva veřejného neexistuje⁸⁰.

KAPITOLA IV – UZNÁNÍ A VÝKON

- 115 Tato kapitola velmi přesně sleduje příslušnou kapitolu v úmluvě o ochraně dětí⁸¹. Stejně tak rozlišuje uznání (články 22–24), prohlášení vykonatelnosti a registraci pro účely výkonu (články 25 a 26) a samotný výkon (článek 27).

⁷⁹ Francouzský výraz „*lois de police*“ se nepoužil, ačkoli parafráze použitá v textu („ustanovení... se ... musí použít vždy, bez ohledu na to, které právo by bylo použitelné“) jeho definici velmi přesně odpovídá. Některé delegace upozornily na potíže při překladu tohoto výrazu.

⁸⁰ Viz diskuse a pozn. pod čarou v zápisu č. 7, body 74–89 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 270–271].

⁸¹ Tato zpráva proto opakuje některé části zprávy týkající se úmluvy z roku 1996. Totéž platí pro následující kapitolu.

Článek 22 (uznání a důvody odmítnutí uznání)

Odstavec 1

- 116** Tento odstavec stanoví zásadu, že opatření přijatá v jednom smluvním státě jsou ze zákona uznána ve všech ostatních smluvních státech⁸². Předmětem uznání je opatření existující ve smluvním státě, ve kterém bylo přijato, včetně případu, kdy se týká obnovení způsobilosti k právním úkonům, které byla určitá dospělá osoba zbavena. Stejně tak by měla být uznána i plná moc k zastupování udělená na základě opatření nebo prostřednictvím institutu dohledu ve státě obvyklého bydliště dospělé osoby.

Uznáním ze zákona se rozumí, že za účelem získání uznání není nutné zahájit řízení, pokud osoba, jíž se opatření týká, nepodnikne kroky proti výkonu. Některý z důvodů pro neuznání zmíněných v odstavci 2 musí uvést osoba, proti níž je opatření zaměřeno, například v průběhu soudního řízení. Úmluva však nevylučuje preventivní postup, který je omezen na uznání či neuznání opatření (viz článek 23).

- 117** Aby bylo opatření uznáno, musí být zjevně prokázáno. Tento důkaz obvykle poskytuje písemný doklad vydaný orgánem původu, který obsahuje rozhodnutí přijaté tímto orgánem. V naléhavých případech se však může stát, že opatření je přijato telefonicky a ve spisu je učiněna pouze poznámka napsaná rukou. S cílem zabránit byrokracii se úmluva vyhnula tomu, aby bylo uznání podmíněno předložením písemného dokladu, který je opatřen datem a podpisem orgánu původu. Doklad o přijetí opatření za účelem jeho uznání proto může představovat například telefax nebo e-mail.

Odstavec 2

- 118** Odstavec 2 uvádí důvody pro odmítnutí uznání. Jedná se o jediné důvody neuznání, které může dožádaný stát uplatnit. Dožádaný orgán nesmí zejména přezkoumávat právní předpisy použité orgánem původu. Mimoto je třeba uvést, že odstavec 2 umožňuje odmítnout uznání, nenařizuje je však.

Písmeno a)

- 119** Uznání může být odmítnuto, jestliže opatření bylo přijato orgánem, jehož pravomoc se nezakládá nebo není v souladu s některým z důvodů uvedených v kapitole II. Odkaz na to, aby byla pravomoc orgánu původu v souladu s kapitolou II úmluvy, je pochopitelný při porovnání s čl. 2 odst. 2 úmluvy. Úmluva se vztahuje na opatření týkající se dospělé osoby, která v době, kdy byla taková opatření přijata, nebyla ještě zletilá a pravděpodobně se na ní vztahovala jiná pravidla příslušnosti, než jsou pravidla stanovená v úmluvě. Uznání těchto opatření může být odmítnuto, pokud tato pravidla příslušnosti nejsou v souladu s pravidly úmluvy. Jestliže bylo opatření týkající se tehdy nezletilé osoby přijato podle úmluvy z roku 1966, může být jeho uznání odmítnuto, bylo-li přijato podle pravidla příslušnosti stanoveného v úmluvě z roku 1996 (např. rozvodový soud stanovený v článku 10), nikoli však v úmluvě o ochraně dospělých osob (viz výše bod 15, pozn. pod čarou č. 16).

Ustanovení písmena a) znamená, že dožádaný orgán může za účelem uznání ověřit pravomoc orgánu původu. Při tomto ověřování je však vázán skutkovými zjištěními, na jejichž základě orgán původu založil svou pravomoc (článek 24, viz níže).

⁸² Uznání opatření přijatých orgány nesmluvního státu ve smluvním státě je upraveno vnitrostátními právními předpisy každého smluvního státu.

Písmeno b)

- 120** Uznání může být odmítnuto, jestliže opatření bylo přijato, s výjimkou naléhavého případu, v soudním nebo správním řízení, aniž by dospělá osoba dostala příležitost být slyšena, čímž byly porušeny základní zásady řízení dožádaného státu. Tento důvod odmítnutí neznamena, že by dospělá osoba měla být vyslechnuta v každém případě. Může se stát, že by takovéto slyšení bylo v rozporu s jejími zájmy, to však musí zůstat výjimkou. V tomto ohledu by se nemělo rozlišovat podle toho, zda bylo opatření přijato v soudním nebo ve správním řízení. Jedná se o zvláštní ustanovení týkající se procesně právního veřejného pořádku. Nepoužije se v naléhavých případech, v nichž je třeba požadavky na spravedlivé řízení vykládat pružněji.

Písmeno c)

- 121** Toto ustanovení uvádí jako důvod neuznání zjevnou neslučitelnost s veřejným pořádkem dožádaného státu. Kvůli symetrii s článkem 20 je text doplněn o neslučitelnost s nutně použitelnými normami dožádaného státu⁸³.

Písmeno d)

- 122** Tento odstavec, jehož znění se blíží znění čl. 27 odst. 5 Bruselské a Luganské úmluvy⁸⁴, předpokládá možnou kolizi mezi opatřením přijatým ve smluvním státě, které má být uznáno, a jiným opatřením přijatým později v nesmluvním státě, jenž by měl jinak pravomoc podle článků 5 až 9 úmluvy, pokud toto pozdější opatření splňuje požadavky pro uznání v dožádaném státě. Jsou-li v tomto případě tato dvě opatření neslučitelná, upřednostní se druhé, novější opatření přijaté orgánem, který je blíže dospělé osobě a má lepší předpoklady pro posouzení jejích zájmů.

Toto upřednostnění opatření přijatého později v nesmluvním státě předpokládá, že by tento stát měl pravomoc podle článků 5 až 9 úmluvy. Je proto širší než v úmluvě o ochraně dětí, v níž je toto omezeno na opatření přijatá orgánem v nesmluvním státě obvyklého bydliště dítěte.

Písmeno e)

- 123** Tento poslední důvod pro odmítnutí uznání je spojen s článkem 33 (viz níže), který zavádí povinný postup konzultací před přijetím opatření k umístění dospělé osoby v jiném smluvním státě. Ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. e) zabraňuje tomu, aby stát, v němž má být opatření týkající se umístění provedeno, čelil *fait accompli*, a umožňuje mu odmítnout uznání, nebyl-li dodržen postup konzultace.

⁸³ Rada delegátů podotkla, že toto doplnění je zbytečné a že ve fázi uznání postačuje k dosažení požadovaného výsledku výhrada veřejného pořádku, zejména pokud jde o odmítnutí uznání lékařského opatření, které je v rozporu s nutně použitelnými normami dožádaného státu (viz diskuse podle zápisu č. 7, body 126–142 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 273–274]).

⁸⁴ S tím rozdílem, že zmíněné úmluvy dávají přednost rozhodnutí vydanému *dříve* v nesmluvním státě, které splňuje podmínky potřebné pro jeho uznání v dožádaném státě, jelikož první rozhodnutí jakožto pravomocně vylučuje uznání pozdějšího rozhodnutí, které s ním není slučitelné. V této úmluvě je naopak upřednostněno opatření přijaté *později* v nesmluvním státě, jelikož podle čl. 10 odst. 2, čl. 11 odst. 2 a článku 12 mohou být přijatá opatření vždy pozměněna nebo nahrazena orgánem majícím pravomoc podle úmluvy.

Článek 23 (preventivní úkon za účelem uznání nebo neuznání)

- 124 Jelikož k uznání dochází ze zákona, bude se o případném sporu ohledně existence důvodu pro neuznání rozhodovat v době, kdy je opatření uplatněno v určitém státě. V tomto okamžiku již může být příliš pozdě a zainteresovaná osoba může mít oprávněný zájem na okamžitém rozptýlení pochybností, které mohou existovat s ohledem na existenci takového důvodu pro neuznání.

Znění omezuje přípustnost preventivního úkonu na uznání nebo neuznání *opatření*. Nestanoví takovýto úkon například s ohledem na rozhodnutí o otázce platnosti či neplatnosti pověření v případě nezpůsobilosti.

Úmluva ponechává na právu dožádaného státu, aby stanovilo postup pro tento preventivní úkon. Tento postup se nemusí nutně podobat postupu pro podání žádosti o rozhodnutí o vykonatelnosti a úmluva neukládá jako v případě prohlášení vykonatelnosti požadavek na „jednoduché a rychlé“ řízení (čl. 25 odst. 2). Řízení o prohlášení vykonatelnosti podle mezinárodní úmluvy, která má zajistit volný oběh rozhodnutí, by mělo být rychlé a často nebude možné je v první fázi napadnout⁸⁵. Preventivní postup na druhou stranu obvykle okamžitě vyvolává spor ohledně mezinárodní zákonnosti opatření a v případě žádosti o neuznání opatření znemožňuje jeho volný oběh. Tento spor by měl logicky zahrnovat plné projednání, jež obvykle zabere více času než zrychlené řízení o prohlášení vykonatelnosti.

Článek 24 (skutková zjištění související s pravomocí)

- 125 Jak již bylo uvedeno v souvislosti s čl. 22 odst. 2 písm. a) (viz bod 119), orgán dožádaného státu je vázán skutkovými zjištěními, na jejichž základě orgán původu založil svou pravomoc. Pokud například orgán původu vydal rozhodnutí jakožto orgán státu obvyklého bydliště dospělé osoby, nemůže orgán dožádaného státu přezkoumat skutečnosti, na nichž orgán původu založil své posouzení obvyklého bydliště. Je-li obdobně pravomoc založena na předběžném posouzení nejlepšího zájmu dospělé osoby ze strany orgánu původu⁸⁶, je orgán dožádaného státu vázán tímto posouzením. Toto pravidlo se objevuje i v jiných úmluvách⁸⁷.

Článek 25 (prohlášení vykonatelnosti)

- 126 Tento článek předpokládá případ, kdy opatření přijatá v jednom smluvním státě a tam vykonatelná vyžadují výkon v jiném smluvním státě. Není-li tomu tak, postačuje k tomu, aby opatření nabylo účinnosti, článek 22 (jinými slovy uznání). Například plná moc udělená právnímu zástupci na základě opatření přijatého v jednom smluvním státě umožní tomuto zástupci (neexistuje-li důvod pro neuznání) uzavírat transakce jménem dospělé osoby v jiném smluvním státě, pokud se tyto transakce týkají ochrany dospělé osoby nebo majetku. Jestliže však opatření vyžaduje výkon, například nucený prodej majetku, musí být opatření ve druhém státě předmětem prohlášení vykonatelnosti nebo registrace pro účely výkonu v souladu s postupem platným v určitých státech.

⁸⁵ Viz postup pro podávání návrhů zavedený Bruselskou a Luganskou úmluvou, článek 31 a následující články.

⁸⁶ Viz čl. 7 odst. 1, čl. 8 odst. 1 a čl. 13 odst. 2.

⁸⁷ Viz článek 9 *Haagské úmluvy ze dne 2. října 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti*; čl. 28 odst. 2 Bruselské a Luganské úmluvy.

Ustanovení čl. 25 *odst. 1* tuto nutnost připomíná a zmiňuje, že řízení je v dožádaném státě zahájeno na „žádost zainteresované strany, ... podle procesních předpisů [dožádaného státu]“. Výrazu „*requête*“ by neměl být přisouzen přesný procesní význam, jaký má ve francouzské právní terminologii, a to jako první krok řízení *ex parte* určený přímo soudu, jelikož záměrem textu odkazujícího na postup podle procesních předpisů dožádaného státu nebylo (jako v případě Bruselské úmluvy) zaujetí stanoviska k postupu, který se má přijmout.

Odstavec 2 je omezen na stanovení toho, že dožádaný stát použije „jednoduchého a rychlého řízení“, ponechává však zcela na tomto státě způsob, jakým bude tohoto cíle dosaženo, a nestanoví žádnou lhůtu. Jedná se tudíž o *lex imperfecta*.

Odstavec 3 uvádí (stejně jako čl. 34 *odst. 2* Bruselské úmluvy), že prohlášení vykonatelnosti nebo registrace může být zamítnuto pouze z důvodů uvedených v čl. 22 *odst. 2*.

Článek 26 (zákaz přezkumu opodstatněnosti)

- 127** Zákaz přezkumu opodstatněnosti představuje v úmluvách o uznávání a výkonu rozhodnutí běžné ustanovení. Týká se jak uznání, tak i prohlášení vykonatelnosti nebo registrace.

Článek 27 (výkon)

- 128** Tento článek, který je rovněž totožný s článkem 28 úmluvy o ochraně dětí, stanoví zásadu, že opatření přijatá v jednom smluvním státě, která byla prohlášena za vykonatelná v jiném smluvním státě, „budou vykonána v tomto jiném státě tak, jako by byla přijata orgány tohoto státu“. Jedná se o druh naturalizace opatření ve smluvním státě, ve kterém má být vykonáno. Orgány dožádaného státu budou proto moci odložit výkon opatření týkajícího se umístění, které bylo přijato v zahraničí, v případech, kdy by tak mohly učinit u opatření přijatého ve vlastním státě, například tehdy, pokud se mu dospělá osoba odmítá podřídit.

Druhá věta uvedeného článku toto řešení posiluje a uvádí, že se výkon řídí „právem dožádaného státu v rozsahu stanoveném tímto právem“.

Pokud například orgán státu obvyklého bydliště dospělé osoby podrobil opatrovníka dohledu ze strany místních orgánů sociální péče a pokud je později dospělá osoba přemístěna do jiného smluvního státu, bude výkon rozhodnutí přijatého v prvním státě v tomto druhém státě možný pouze tehdy, mohou-li orgány druhého státu podle svého práva plnit úkoly dohledu, jež byly svěřeny orgánům sociální péče v prvním státě. Není-li tomu tak, je na orgánech druhého státu, aby případně po konzultacích s orgány prvního státu opatření přijaté v prvním státě přizpůsobily nebo jej pozměnily v souladu s čl. 5 *odst. 2*.

Během zasedání zvláštní komise byly vysloveny určité obavy ohledně uplatňování tohoto ustanovení na dospělé osoby. Zmíněno bylo riziko porušování občanských svobod v důsledku státem uložených omezení. Panovaly rovněž rozpaky ohledně finančních důsledků tohoto ustanovení, pokud by mělo za následek povinnost státu, na jehož území se dospělá osoba nachází, převzít odpovědnost za náklady na hospitalizaci či umístění v důsledku výkonu opatření přijatých orgány jiného státu. Tyto obavy rozptýlila skutečnost, že se článek 27 použije pouze na výkon opatření v kontextu soukromého práva.

KAPITOLA V – SPOLUPRÁCE

- 129 Také tato kapitola sleduje poměrně přesně příslušnou kapitolu úmluvy o ochraně dětí. Úmluva tudíž stanoví, že v každém smluvním státě má být zřízen ústřední orgán, který představuje určité centrum, na něž se mohou obracet orgány ostatních smluvních států a které může odpovídat na jejich žádosti (články 28 až 30). Současně s touto uznanou úlohou ústředního orgánu úmluva poměrně obecně stanoví možnost vzájemného styku a přímých žádostí o informace mezi orgány jednotlivých smluvních států, jež mají přijmout opatření na ochranu (články 31 až 35), jakož i možnost uzavírání dohod mezi těmito orgány s cílem usnadnit tuto spolupráci (článek 37). Článek 36 stanoví, že každý ústřední orgán nese v zásadě vlastní náklady.

Článek 28 (zřízení ústředního orgánu)

- 130 Tento článek vyžaduje, aby smluvní státy určily ústřední orgán, který je pověřen plněním povinností uložených úmluvou, a stanoví možnost určit v případě států s různými systémy několik ústředních orgánů. Reprodukuje článek 29 úmluvy o ochraně dětí, který byl vypracován podle vzoru článku 6 úmluvy ze dne 25. října 1980 a úmluvy ze dne 29. května 1993.

Článek 29 (obecná povinnost spolupráce)

- 131 Ústřední orgány mají obecné poslání týkající se spolupráce a informování. Informace, jež mají být na žádost poskytnuty, se budou týkat platných právních předpisů a služeb v oblasti ochrany dospělých osob, které jsou dostupné v dotyčném státě.

Článek 30 (vzájemný styk, zjišťování pobytu)

- 132 Tento článek vyjmenovává určité úkoly ústředního orgánu. Prvním z těchto úkolů je „usnadnění vzájemného styku mezi příslušnými orgány v situacích, na které se vztahuje tato Úmluva, a to s veškerými prostředky“. Použitými prostředky mohou být i elektronické prostředky. Tento detail byl zmíněn v textu, o němž se hlasovalo v prvním čtení. Ve druhém čtení byl vyškrtnut (nikoli však prohlášen za nepoužitelný), a to na žádost Číny, která měla obavy, že by si rozvojové státy mohly toto objasnění vykládat nesprávně⁸⁸.

Komise nesouhlasila s tím, aby bylo mezi úkoly ústředního orgánu zařazeno odpovídání na žádosti o informace o opatřeních, která se mohou na dospělou osobu vztahovat, jež zaslaly orgány ostatních smluvních států. Rovněž si nepřála zmínit v textu možnost orgánů smluvních států, aby se souhlasem svých ústředních orgánů byly přímo ve vzájemném styku⁸⁹. Tato objasnění se zdála být zbytečná, jelikož v úmluvě není obsaženo nic, co by bránilo přímému styku mezi jinými než ústředními orgány nebo možnosti jednoho z nich obrátit se s dotazem na ústřední orgán jiného státu.

⁸⁸ Viz pracovní dokumenty č. 66 a 104, zápis č. 13, body 44-50 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 313-314] a zápis č. 16, body 23-44 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 330-332].

⁸⁹ Viz v tomto ohledu pracovní dokument č. 63 a zápis č. 8, body 95-120 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 280-282].

Druhým úkolem je „poskytnutí pomoci, na žádost příslušného orgánu jiného smluvního státu, při zjišťování pobytu dospělé osoby, která se na území tohoto státu zřejmě nachází a potřebuje ochranu na území dožádaného státu“ (čl. 30 písm. b)).

Článek 31 (mediace)

- 133 Předběžný návrh zvláštní komise řadil mezi úkoly ústředního orgánu stejně jako odpovídající znění úmluvy o ochraně dětí na stejném základě jako poskytování informací a zjišťování pobytu dospělé osoby (viz článek 30 výše) i úkol spočívající v „usnadnění prostřednictvím mediace, conciliace nebo obdobných prostředků dohodnutých řešení na ochranu dospělé osoby nebo jejího majetku v situacích, na které se vztahuje tato Úmluva“. Toto ustanovení, jež bylo v prvním čtení po hlasování s těsnou většinou pro⁹⁰ vyškrtáno, bylo opět přijato ve druhém čtení, a to v mírnější formě, která neukládá ústřednímu orgánu žádnou povinnost, nýbrž pouze doporučuje „podporovat“ tento alternativní způsob řešení sporů, a to uchýlením se v případě potřeby k „zásahům jiných orgánů“⁹¹.

Na dotaz, mezi kterými osobami se mohou tyto pokusy o mediaci uskutečnit, příslušná odpověď zněla, že se může jednat o opatrovníka a jiné osoby s ohledem na osud dospělé osoby nebo jejího majetku, nebo o dospělou osobu a osoby, které za ní zodpovídají, ve snaze přimět dospělou osobu souhlasit s opatřením, které se jeví jako prospěšné.

Článek 32 (žádosti o konkrétní informace a pomoc s ohledem na konkrétní dospělou osobu)

Odstavec 1

- 134 Toto ustanovení opravňuje příslušný orgán jednoho smluvního státu požádat v případě, že zvažuje opatření na ochranu, kterýkoliv orgán v jiném smluvním státě, jenž má k dispozici informace užitečné pro ochranu dospělé osoby, aby mu tyto informace sdělil. Ačkoliv to znění tohoto ustanovení výslovně neuvádí, je zřejmé, že dotýcnými orgány jsou výhradně státní orgány, a to navíc orgány, které mohou podle úmluvy přijímat opatření na ochranu, a nikoli sdružení a nevládní organizace.

Možnost vyžádat si informace o dospělé osobě by se měla ukázat jako obzvláště užitečná v případě změny obvyklého bydliště dospělé osoby do jiného státu stejně jako v případech, kdy se ochranou zabývají orgány státu občanství, které budou moci položit dotazy orgánům státu obvyklého bydliště.

- 135 Byly přijaty určité záruky s cílem zamezit nebezpečí nekontrolovaného shromažďování informací. Tato žádost o informace je opodstatněná pouze v případě, „jestliže to vyžaduje situace dospělé osoby“. Je na dožadujícím orgánu, aby tuto podmínku posoudil a aby v případě, existují-li důvody pro podání žádosti o informace, prokázal její splnění. Ve stejném duchu zakazuje článek 35 takovou žádost v případě, že by to dospělou osobu nebo její majetek vystavilo nebezpečí, anebo že by to představovalo vážné

⁹⁰ Viz zápis č. 8, body 75–90 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 279–280].

⁹¹ Pracovní dokument č. 98 a zápis č. 16, body 44–55 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 332].

ohrožení osobní svobody nebo života rodinného příslušníka této dospělé osoby. Týž článek 35 ukládá stejné omezení s ohledem na postoupení požadovaných informací dožádaným orgánem, pokud by toto předání vystavilo dospělou osobu nebo její rodinné příslušníky stejným rizikům.

Ačkoli to znění formálně neuvádí, je třeba mít za to, že dožádaný orgán není povinen požadované informace poskytnout. Dožádané orgány by měly mít vlastní posuzovací pravomoc. Úmluva neukládá povinnost uvést písemně důvody zamítavého rozhodnutí. Mimoto je možné, že vnitrostátní právo neumožňuje vyhovět žádosti o informace, zejména v případě, že by tato žádost porušovala pravidla tohoto práva týkající se důvěrných sdělení v rámci komunikace s příslušníky určitých profesí.

Odstavec 2

- 136 Odstavec 1 ponechává příslušnému orgánu smluvního státu možnost obrátit se se žádostí o informace, které potřebuje, na kterýkoli orgán jiného smluvního státu. Tento pružný postup může být výhodný, může však také představovat zátěž pro fungování požadované spolupráce, není-li dožádaný orgán schopen pohodlně určit dožadující orgán a posoudit, zda je oprávněn žádost zaslat. Odstavec 2 tudíž stanoví, že každý smluvní stát může prohlásit, že dožádání podle odstavce 1 lze doručovat pouze prostřednictvím jeho ústředního orgánu.

Odstavec 3

- 137 Tento odstavec umožňuje vzájemnou pomoc mezi příslušnými orgány smluvních států při provádění opatření na ochranu. Tato pomoc bude často nezbytná, zejména v případě přestěhování dospělé osoby či jejího umístění ve vhodném zařízení nacházejícím se v jiném státě, než je stát, který přijal opatření týkající se umístění.

Článek 33 (přeshraniční umístění)

- 138 Tento článek, který byl zmíněn již v souvislosti s čl. 22 odst. 2 písm. e) (viz výše bod 123), zavádí jediný postup povinné konzultace, který je v úmluvě stanoven. Tak je tomu v případě, jestliže orgán mající pravomoc podle článků 5 až 8 uvažuje o umístění dospělé osoby do ústavní péče nebo na jiném místě, kde je možno poskytnout ochranu, má-li k umístění dojít v jiném smluvním státě. Tato konzultace opravňuje orgán přijímajícího státu přezkoumat rozhodnutí a umožňuje orgánům stanovit předem podmínky, za nichž bude dospělá osoba pobývat v přijímajícím státě, zejména s ohledem na imigrační zákony platné v tomto státě, nebo dokonce sdílet náklady spojené s prováděním opatření týkajícího se umístění⁹². Znění upřesňuje, že se konzultace uskuteční s ústředním orgánem anebo s jiným příslušným orgánem přijímajícího státu a že má formu zaslání zprávy uvedenému orgánu ohledně situace dospělé osoby spolu s důvody pro navrhované umístění či poskytování péče.
- 139 Ustanovení čl. 33 odst. 2 uděluje ústřednímu orgánu nebo jinému příslušnému orgánu dožádaného státu právo vznést námitku proti rozhodnutí o umístění. To představuje zjevný rozdíl v porovnání se souběžným ustanovením úmluvy o ochraně dětí, jež rozhodnutí o umístění podmiňuje předchozím souhlasem dožádaného státu⁹³.

⁹² Viz níže článek 36.

⁹³ V prvním čtení byl přijat text stejného znění jako článek 33 úmluvy o ochraně dětí, avšak pouze velmi těsnou většinou (jedenácti hlasů ku deseti a dva členové se zdrželi hlasování), některé delegace požadovaly jeho úplné vyškrtnutí a pokládaly schvalovací postup v případě dohody mezi orgány původu a hostitelským zařízením v dožádaném státě za příliš obtížný (viz pracovní dokument č. 57 a zápis č. 9, body 1–29) [viz

Není-li tento postup konzultace dodržen, bude příslušnou sankcí odmítnutí uznání opatření týkajícího se umístění (čl. 22 odst. 2 písm. e), viz výše).

Článek 34 (dospělá osoba vystavená vážnému nebezpečí)

140 Tento článek se týká případu, kdy jsou příslušné orgány smluvního státu, které přijaly nebo uvažují o opatřeních na ochranu dospělé osoby, jež je vystavena vážnému nebezpečí (například onemocnění vyžadující trvalou léčbu, drogy, ovlivnění sektou), informovány o tom, že dospělá osoba změnila bydliště nebo že se tato dospělá osoba nachází v jiném smluvním státě. Tyto orgány pak mají povinnost informovat orgány tohoto jiného státu o vzniklém nebezpečí a o přijatých nebo zvažovaných opatřeních. Tato oznamovací povinnost se vztahuje i na případ, kdy se dospělá osoba nachází v nesmluvním státě.

Aby toto ustanovení fungovalo, zjevně předpokládá, že orgány prvního státu jsou informovány o přítomnosti dospělé osoby ve druhém státě, což může v praxi omezit jeho dosah. Nic však orgánům prvního státu nebrání v tom, aby případně, že se dospělá osoba nachází v jiném smluvním státě, nejprve požádaly o zjištění místa pobytu dospělé osoby podle čl. 30 písm. b) a poté poskytly informace v souladu s článkem 34.

Článek 35 (informace vytvářející riziko pro dospělou osobu)

141 V souvislosti s článkem 32 bylo podotknuto, že požadování či postupování informací může vystavit dospělou osobu nebo její majetek nebezpečí, nebo představovat vážné ohrožení osobní svobody nebo života rodinného příslušníka této dospělé osoby. Článek 35 bere tyto připomínky v potaz a nařizuje orgánu, který se domnívá, že takovéto riziko existuje, informace nepožadovat nebo nepostupovat.

Článek 36 (náklady)

142 Fungování mechanismů spolupráce je spojeno s určitými náklady a článek 36 stanoví pravidlo, které je stejné jako pravidlo v úmluvě o ochraně dětí (článek 38), které se v poněkud jiné formě nachází již v *Úmluvě ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* (článek 26) a podle něhož ústřední a jiné státní orgány smluvních států nesou vlastní náklady vyplývající z uplatňování kapitoly V. Výraz „státní orgány“ se vztahuje na správní orgány smluvních států, nikoli soudy. Soudní náklady, a obecněji náklady řízení, zejména náklady na právní zástupce, tudíž nejsou v tomto článku zahrnuty. Tento článek na druhou stranu zahrnuje kromě stálých nákladů na fungování orgánů náklady na korespondenci a předávání informací, požadování různých informací a zjišťování místa pobytu dospělé osoby, organizaci mediace nebo dohod o narovnání, jakož i náklady na provádění opatření přijatých v jiném státě.

Tento odstavec však uznává, že si orgány státu ponechávají „možnost uložit přiměřené poplatky za obstarání služeb“, kterými může být například zjištění místa pobytu dospělé osoby, poskytnutí informací nebo vydání potvrzení. Použité pojmy dávají tušit, že toto „uložení“ může představovat žádost o uhrazení již vynaložených nákladů nebo žádost o

řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 282–284]). Ve druhém čtení diskuse pokračovala a kompromisem, k němuž se dospělo, bylo jeho nahrazení nevznesením námitky proti výslovnému kladnému schválení (pracovní dokument č. 108, zápis č. 16, body 55–90 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 332–335]).

poskytnutí finančních prostředků před obstaráním služby, přičemž každou z těchto žádostí je nutno formulovat s určitou zdrženlivostí. Odstavec 2 mimoto umožňuje smluvním státům uzavřít vzájemné dohody týkající se rozdělení těchto nákladů.

Článek 37 (dohody mezi smluvními státy)

- 143 Tento článek, který je rovněž zkopírován z úmluvy o ochraně dětí (článek 39) a jehož ekvivalent se nachází v čl. 39 odst. 2 *Haagské úmluvy ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení*, umožňuje smluvním státům uzavírat vzájemné dohody v zájmu snazšího uplatňování kapitoly o spolupráci. Jedná se pouze o dohody, které posilují spolupráci zavedenou touto kapitolou, například stanovením některých jejích ustanovení jako povinných, a nikoli samostatné dohody, jež stanoví pravidla odlišná od pravidel úmluvy, jak je uvedeno v článku 49 (viz níže bod 160 a následující body).

KAPITOLA VI – VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 38 (mezinárodní potvrzení)

- 144 Komise zkopírovala a rozšířila ustanovení článku 40 úmluvy o ochraně dětí a stanovila, že osobě pověřené ochranou dospělé osoby nebo jejího majetku se vystaví osvědčení s uvedením rozsahu, v němž může tato osoba jednat, a jí příslušející pravomoci. Komise však nechtěla uložit smluvním státům, které si nepřejí potvrzení vystavovat, povinnost tak činit. Potvrzení proto není povinné.

Užitečnost tohoto potvrzení pro aplikující odborníky je zjevná. Ať už se jedná o dospělou osobu, nebo ještě více o její majetek, aplikující odborníci cítí potřebu jistoty. Usuzovalo se, že potvrzení, které má důkazní hodnotu ve všech smluvních státech, umožní předejít nákladům i sporům.

Potvrzení uvádí oprávnění a pravomoci osoby pověřené ochranou dospělé osoby nebo jejího majetku, aniž by se rozlišovalo, zda byla tato osoba určena, nebo zda jí byly pravomoci uděleny prostřednictvím opatření na ochranu či samotnou dospělou osobou. V náležitých případech může potvrzení záporným způsobem uvádět pravomoci, které dotyčné osobě nepřísluší. Může například uvádět, že právní zástupce dospělé osoby s obvyklým bydlištěm v USA není oprávněn spravovat majetek, který tato dospělá osoba vlastní v jiném státě.

- 145 Na rozdíl od článku 40 úmluvy o ochraně dětí článek 38 stanoví, že potvrzení mohou vystavit pouze orgány smluvního státu⁹⁴, ve kterém bylo přijato opatření na ochranu nebo potvrzena plná moc k zastupování. Orgány státu obvyklého bydliště dospělé osoby proto na rozdíl od řešení přijatého úmluvou o ochraně dětí nemohou toto potvrzení vystavit, pokud nepřijaly opatření na ochranu nebo nepotvrdily pověření v případě nezpůsobilosti. Tyto orgány nezauímají ústřední místo, které mají v úmluvě o ochraně dětí, a komise nechtěla zvyšovat počet potvrzení ani riziko toho, že si tato potvrzení vzájemně odporují⁹⁵.

94 Odstavec 3 upřesňuje, že je na každém smluvním státu, aby určil orgány příslušné pro vystavení tohoto potvrzení.

95 Viz zamítnutí návrhu švýcarské delegace v této souvislosti, pracovní dokument č. 59, zápis č. 10, bod 79 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 296].

- 146 Koncepce potvrzení plné moci musí poskytovat veškeré záruky spolehlivosti a je nutno ji posoudit ve světle právních systémů, které toto potvrzení umožňují a svěřují do rukou určitého orgánu, v Québecu soudního, jinde správního. Toto potvrzení, v závislosti na své formě a obsahu, by mohlo představovat opatření na ochranu spadající do oblasti působnosti článku 3 úmluvy^{95a}. Je uvedeno souběžně s termínem „opatření na ochranu“ s cílem zabránit nejistotě, jelikož mnoho delegátů nebylo s koncepcí „potvrzení“ obeznámeno^{95b}. Mohlo by být vydáno pouze příslušným orgánem podle úmluvy. Přesto by v souladu s čl. 15 odst. 2 mohla dospělá osoba podrobit pověření, které udělila, jinému právu, než je právo, podle něhož mají soudní pravomoc orgány na základě úmluvy, a zástupce nesmí být zbaven možnosti nechat si plnou moc potvrdit, například příslušným orgánem státu, jehož právo je na potvrzení použitelné.
- 147 Podle čl. 38 odst. 2 „platí domněnka, že rozsah oprávnění i pravomocí uvedených v potvrzení přísluší této osobě od data uvedeného v potvrzení, pokud není prokázán opak“. Zainteresovaná osoba bude mít proto možnost napadnout správnost údajů uvedených v potvrzení, pokud však nebudou tyto údaje zpochybněny, může třetí strana s osobou uvedenou v potvrzení jednat zcela bezpečně, a to v mezích pravomocí, které jsou v něm zmíněny. Důkazní hodnota je omezena na den, k němuž bylo potvrzení vyhotoveno. Potvrzení nemůže zaručit, že pravomoci, které existovaly v té době, budou platit i v budoucnu. Toto upřesnění znamenalo, že bylo možné upustit od toho, aby bylo orgánu vystavujícímu potvrzení přiznáno právo toto potvrzení zrušit, jak se navrhovalo⁹⁶.

Pracovní skupina, jejíž předsedkyní byla paní Bauerová, delegátka Francie, vypracovala vzor potvrzení (pracovní dokument č. 90), který komise schválila. Toto potvrzení nebylo v zájmu zjednodušení budoucích změn do úmluvy začleněno. Bylo rozhodnuto, že bude předáno členským státům a že Stálý úřad smluvním státům doporučí jeho používání.

Článek 39 (ochrana osobních údajů)

- 148 Tento článek, který je totožný s článkem 41 úmluvy o ochraně dětí, kopíruje v zásadě ustanovení článku 31 úmluvy ze dne 29. května 1993 o osvojení⁹⁷. Ochrana osobních údajů, zejména v případě, jsou-li v počítačové podobě, mimoto představuje obecný cíl, který je společný moderním státům.

^{95a} Předseda poznamenal, že samotný akt potvrzující plnou moc k zastupování by představoval opatření na ochranu a že je sporné, zda opatření potvrzující platnost je již uvedeno v čl. 3 písm. d) (viz zápis č. 10, body 75 a 79 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 296]).

^{95b} Viz pracovní dokument č. 77, a související diskusi, zápis č. 10, body 51–81 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 294–296], a konkrétněji č. 74 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 296], pokud jde o vysvětlení cíle návrhu kanadské delegace. Návrh byl schválen sedmi hlasy ku pěti, přičemž třináct členů se zdrželo hlasování.

⁹⁶ Viz pracovní dokument č. 59, zápis č. 10, bod 55 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 294].

⁹⁷ Viz s ohledem na tento článek zpráva, kterou vyhotovil pan Parra-Aranguren, *Proceedings of the Seventeenth Session*, Tome II, s. 632.

Článek 40 (důvěrnost informací)

- 149 Toto ustanovení vyžaduje, aby orgány, jimž byly informace postoupeny, zajistily jejich důvěrnost v souladu s právními předpisy svého státu. To bude třeba pečlivě sledovat s tím, jak se bude rozvíjet elektronický přenos. Tato povinnost týkající se důvěrnosti informací musí být uložena i orgánu postupujícímu informace, jelikož je také příjemcem informací, které předává elektronickými prostředky.

Článek 41 (osvobození od legalizace)

- 150 Osvobození od legalizace, které je již stanoveno v úmluvě o ochraně dětí, je zde rozšířeno na „veškeré doklady zaslané nebo vydané podle této Úmluvy“, tj. veškeré poskytnuté písemné informace, veškerá soudní a správní rozhodnutí a potvrzení vystavená v souladu s článkem 38.

Článek 42 (určení orgánů)

- 151 Tento článek má usnadnit praktické fungování článků, na něž odkazuje, tím, že dožadujícímu orgánu smluvního státu umožňuje zjistit, na který orgán v dožádaném státě by se měl obrátit při zvažování přenesení pravomoci vhodnějšímu fóru (článek 8) nebo umístění v zahraničí (článek 33)⁹⁸. Toto určení však není povinné v případě smluvních států, které nemusí být kvůli velké rozmanitosti a vysokému počtu orgánů, jež by mohly mít pravomoc v různých situacích, schopny poskytnout úplné seznamy.

Článek 43 (sdělení určení a prohlášení)

- 152 Toto ustanovení uvádí, komu musí být předána sdělení a prohlášení států učiněná podle úmluvy. Toto ustanovení ukazuje rozdělení úkolů mezi Stálý úřad Haagské konference a depozitáře úmluvy. Na rozdíl od předchozích úmluv tento článek stanoví, že sdělení je nutno učinit nejpozději v den uložení ratifikační listiny, přijetí nebo schválení úmluvy nebo přistoupení k úmluvě. Cílem tohoto ustanovení, které vyplývá z návrhu nizozemské delegace⁹⁹, je usnadnit ostatním smluvním státům plnění jejich povinností podle kapitoly o spolupráci. Nedodržení této lhůty neznámá nepřipustnost uložení listiny, nýbrž posiluje postavení Stálého úřadu vůči neplnícímu státu.

Články 44–47 (federální doložky)

- 153 Tyto články obsahují to, co se nazývá federálními doložkami, a týkají se uplatňování úmluvy s ohledem na státy, jejichž právní systémy nejsou jednotné. Tyto doložky se v Haagských úmluvách staly běžnými přibližně před třiceti lety, od jedné úmluvy k druhé se však zdokonalují a jejich zestylizování musí být přizpůsobeno účelům jednotlivých úmluv. Jak bylo uvedeno v úvodu této zprávy, zvláštní pracovní skupina, které předsedala paní Alegría Borrásová, delegátka Španělska, byla během diplomatického

⁹⁸ Článek 33 ve skutečnosti nestanoví určení žádosti, nýbrž pouze nařizuje, že je nutno konzultovat orgány státu umístění. Článek 42 se zjevně vztahuje na řešení těchto konzultací (viz zápisy z plenárního zasedání č. 163-167 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 351]).

⁹⁹ Pracovní dokument č. 87 a diskuse, zápis č. 10, body 44–45 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 293] a zápis č. 16, body 90–III [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 335–336].

zasedání pověřena vypracováním návrhu článků (pracovní dokument č. 100), které komise přijala téměř beze změn. Článek 44 se týká situací, které vedou pouze ke kolizím v rámci určitého smluvního státu, zatímco články 45 a 46 se zabývají uplatňováním úmluvy s ohledem na státy s kolizemi mezi územními celky a článek 47 činí totéž s ohledem na státy s kolizemi z hlediska osobního.

Článek 44 (nepoužitelnost úmluvy v případě vnitrostátních kolizí)

- 154 Úmluva má upravovat mezinárodní kolize mezi orgány a právními řády, pokud jde o ochranu dospělých osob. Smluvní stát, v němž v této oblasti platí různé právní systémy, může, pokud si to přeje, použít k řešení těchto kolizí pravidla úmluvy, tento článek však uvádí, že takovýto stát není povinen tak učinit¹⁰⁰. Je třeba uvést, že se kolize v rámci smluvního státu, jichž se tento článek týká, mohou vyskytovat mezi různými územními celky i různými kategoriemi osob.

Pro zachování tohoto článku hlasovala jen těsná většina¹⁰¹. Jelikož článek 1 stanoví (na rozdíl od úmluvy o ochraně dětí), že se úmluva použije v „mezinárodních situacích“, je zřejmé, že se nevztahuje na vnitrostátní kolize. Článek 44 lze chápat přinejmenším jako nepřímou výzvu k uplatňování pravidel obsažených v úmluvě při řešení těchto kolizí.

Článek 45 (kolize mezi územními celky, obecná pravidla)

- 155 Tento článek podobně jako následující článek uvádí, jak se úmluva uplatňuje v případě státu zahrnujícího více územních celků, v nichž platí různé právní systémy nebo soubory právních předpisů.

Účel tohoto článku je čistě technický. Tento článek stanoví obecná pravidla, která se mohou použít na otázky pravomoci orgánů, použitelného práva i uznání opatření na ochranu, co se však týká určení použitelného práva, jeho oblast působnosti je značně okleštěna článkem 46, který v tomto ohledu stanoví zvláštní pravidla.

- 156 Obecnou myšlenkou, z níž článek 45 vychází a jejíž precedenty lze najít v jiných úmluvách¹⁰², je to, že by federální nebo polofederální stát měl prostorové hraniční činitele podporované úmluvou lokalizovat v územním cečku tohoto státu, ve kterém se skutečně nacházejí. Tak je tomu tudíž u obvyklého bydliště dospělé osoby, její přítomnosti, umístění jejího majetku nebo významného vztahu situace k určitému státu nebo místa provádění opatření (písmena a), b), c), f) a i)). Obdobně by odkaz na orgán, právo nebo řízení měl znamenat odkaz na orgán, který má pravomoc jednat, nebo právo či řízení platné v dotčeném územním cečku (písmena g), h) a i)). Odkaz na stát, jehož je dospělá osoba státním občanem (srov. článek 7 a čl. 8 odst. 2 písm. a)), je nutno vykládat

¹⁰⁰ Stejně pravidlo je obsaženo v řadě Haagských úmluv, konkrétně v *Úmluvě ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na smlouvy o zprostředkování a zastoupení*, článku 20; *Úmluvě ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na úpravu majetkových poměrů v manželství*, článku 18; *Úmluvě ze dne 22. prosince 1986 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží*, článku 20; *Úmluvě ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí*, článku 33; *Úmluvě ze dne 1. srpna 1989 o právu použitelném na dědění majetku zesnulých osob*, článku 21; *Úmluvě ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení*, článku 38; *Haagské úmluvě ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí*, článku 46.

¹⁰¹ Dvanácti hlasy ku deseti a jeden člen se hlasování zdržel, viz zápis č. 17, body 21–27 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 340].

¹⁰² Viz *Haagská úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí*, článek 31, a zejména *Haagská úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení*, článek 36.

jako odkaz „na územní celek stanovený zákonem tohoto státu anebo, při neexistenci příslušných předpisů, na územní celek, ke kterému má dospělá osoba nejtěsnější vztah“ (písmeno d)). Odkaz na stát, jehož orgány si dospělá osoba zvolila, by se měl vykládat jako odkaz na územní celek, pokud si dospělá osoba zvolila orgány tohoto územního celku, nebo v opačném případě na územní celek, ke kterému má dospělá osoba nejtěsnější vztah (písmeno e)).

Článek 46 (kolize mezi územními celky, zvláštní pravidla týkající se rozhodného práva)

- 157 Stručná srovnávací studie nejnovějších Haagských úmluv by prokázala, že k určení použitelného práva územního celku se používají velmi rozmanité systémy, pokud kolizní normy úmluvy určí právo státu s kolizemi mezi územními celky. Některé úmluvy určují přímo územní celek, jehož právo bude použitelné¹⁰³. Jiné odkazují v zásadě na vnitrostátní kolizní normy dotyčného státu a podpůrně na právo územního celku, k němuž má situace nejtěsnější vztah¹⁰⁴, nebo na právo přímo určeného územního celku¹⁰⁵. Článek 46 této úmluvy stejně jako úmluva o ochraně dětí prosazuje posledně uvedený systém. Územním celkem, jehož právo je použitelné, je územní celek, který je určen platnými pravidly v dotčeném státě, pokud však takováto pravidla neexistují, pak je to územní celek vymezený v článku 45. Jestliže tudíž článek 15 určuje, že se plná moc k zastupování, kterou udělila dospělá osoba, řídí právem státu obvyklého bydliště této dospělé osoby, a tento stát zahrnuje několik územních celků, v nichž platí různé právní řády, je třeba nejprve prověřit, zda v právu tohoto státu existují pravidla vedoucí k určení územního celku, jehož právo je použitelné, a pokud takováto pravidla neexistují, použít v souladu s čl. 45 písm. a) právo územního celku, ve kterém měla dospělá osoba tehdy obvyklé bydliště.

Článek 47 (kolize z hlediska osob, rozhodné právo)

- 158 Na rozdíl od článků 45 a 46 se článek 47, který je převzat z článku 49 úmluvy o ochraně dětí, zabývá státy s kolizemi z osobního hlediska, tj. státy, které mají různé právní systémy nebo soubory právních předpisů platných pro různé kategorie osob. Všechny Haagské úmluvy, které se zabývají určením použitelného práva, se v případě, že kolizní normy, které obsahují, určují stát tohoto typu, podřizují vnitrostátním kolizním normám daného státu. Některé z nich zde končí, aniž by poskytovaly řešení pro případ, kdy takováto pravidla v dotyčném státě neexistují¹⁰⁶. Jiné tuto mezeru zaplňují a

¹⁰³ Viz Úmluva ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na smlouvy o zprostředkování a zastoupení, článek 19; Úmluva ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na úpravu majetkových poměrů v manželství, článek 17; Úmluva ze dne 14. března 1978 o uzavírání a uznávání platnosti manželství, články 18 a 19; Úmluva ze dne 22. prosince 1986 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží, článek 19; Úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, čl. 31 písm. b); Úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání, článek 23; Úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, čl. 36 písm. b).

¹⁰⁴ Úmluva ze dne 2. října 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, článek 16.

¹⁰⁵ Viz Úmluva ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na úpravu majetkových poměrů v manželství, článek 16; Úmluva ze dne 1. srpna 1989 o právu použitelném na dědění majetku zesnulých osob, čl. 19 odst. 2.

¹⁰⁶ Viz Úmluva ze dne 14. března 1978 o uzavírání a uznávání platnosti manželství, článek 20; Úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, článek 32; Úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, článek 37.

odkazují v případě neexistence těchto pravidel na právo, k němuž existuje nejtěsnější vztah¹⁰⁷. Článek 47 této úmluvy přijímá posledně zmíněný systém. Pokud v dotčeném státě neexistují platné předpisy určující rozhodné právo, použije se právní systém nebo soubor právních předpisů, k nimž má dospělá osoba nejtěsnější vztah.

Článek 48 (nahrazení úmluvy ze dne 17. července 1905)

- 159** Tento článek uvádí, že ve vztahu mezi smluvními státy tato úmluva nahrazuje starou úmluvu ze dne 17. července 1905¹⁰⁸. Na rozdíl od podobného ustanovení článku 51 úmluvy o ochraně dětí neobsahuje výhradu týkající se uznání opatření přijatých dříve podle staré úmluvy, která je (jak se zdá) sotva ještě uplatňována.

Pokud by tomu tak nebylo, mohl by přechod z jedné úmluvy na druhou způsobit potíže podobné problémům, jaké byly zaznamenány při nahrazení úmluvy z roku 1961 úmluvou z roku 1996¹⁰⁹. Jestliže se například obvyklé bydliště dospělé osoby změnilo ze státu A do státu B, přičemž oba státy byly dřívějšími stranami úmluvy z roku 1905, v době změny však byly stranami nové úmluvy, měla by se v jejich vzájemných vztazích logicky používat tato nová úmluva. Je-li však dospělá osoba státním občanem státu C, který byl stranou úmluvy z roku 1905, nikoli však nové úmluvy, budou státy A a B vázány úmluvou z roku 1905 ve vztahu ke státu C, který může uplatněním pravomoci svých orgánů zablokovat použití nové úmluvy ve vztazích mezi státy A a B¹¹⁰.

Článek 49 (kolize s jinými úmluvami)

- 160** Tento článek je převzat z článku 52 úmluvy o ochraně dětí, který byl přijat s ohledem na jednání, která v té době probíhala v Evropské unii v souvislosti s tím, co se mělo stát nařízením Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti v případě dětí obou manželů¹¹¹. Vyvolal však diskusi, jelikož se některé státy obávaly, že jim neponechá dostatečný manévrovací prostor, který by jim v budoucnu umožnil uzavírat samostatné dohody týkající se záležitostí upravených úmluvou. Vysvětlení podané během diskusí ukázalo, že manévrovací prostor je dostatečně široký.

Odstavec 1

- 161** Tento odstavec se stejně jako obvyklé doložky o slučitelnosti, jež jsou obsaženy v četných úmluvách, týká pouze předchozích smluv, které byly smluvními státy uzavřeny. Obsahuje výhradu týkající se jejich uplatňování, pokud smluvní státy, jež jsou stranami těchto dohod, neučiní opačné prohlášení.

¹⁰⁷ Úmluva ze dne 2. října 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, článek 16; Úmluva ze dne 1. srpna 1989 o právu použitelném na dědění majetku zesnulých osob, článek 20; srov. Úmluva ze dne 14. března 1978 o právu použitelném na úpravu majetkových poměrů v manželství, článek 19.

¹⁰⁸ Srov. článek 51, Úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí.

¹⁰⁹ Viz důvodová zpráva k úmluvě z roku 1996, bod 169.

¹¹⁰ Úmluva ze dne 17. července 1905 dává přednost pravomoci orgánů státu občanství, pokud jde o rozhodnutí o zbavení osobní svobody a ustanovení opatrovnictví (článek 2). Orgány státu obvyklého bydliště mají pouze podpůrnou pravomoc v případě, že se orgány státu občanství zdrží jednání (článek 6); zbavení osobní svobody, o kterém rozhodly orgány státu obvyklého bydliště, však může být orgány státu občanství zrušeno podle jejich právních předpisů (článek 11).

¹¹¹ Toto nařízení vstoupí v platnost dne 1. března 2001.

Odstavec 2

- 162 Tento odstavec připouští, aby „jeden nebo více smluvních států uzavřely dohody, které by ve vztahu k dospělým osobám majícím obvyklé bydliště v některém ze států, jež jsou smluvními stranami takových dohod, obsahovaly ustanovení o záležitostech upravených touto Úmluvou“. Tyto dohody mohou být uzavřeny mezi smluvními státy nebo mezi smluvními státy a třetími státy¹¹², dohodami zmíněnými v tomto odstavci jsou však dohody, které se týkají „dospělých osob majících obvyklé bydliště v některém ze států, jež jsou smluvními stranami takových dohod“.

Toto omezení pokládaly delegace severovýchodních států za nadměrné, jelikož chtěly mít možnost uzavírat samostatné dohody založené nejen na obvyklém bydlišti, nýbrž také na státním občanství nebo místu pobytu dospělé osoby nebo na existenci majetku ve státech, které jsou smluvními stranami takových dohod. Za tímto účelem navrhovaly, aby byl odstavec 2 vyškrtnut a aby byla v odstavci 1 uvedena výhrada týkající se používání úmluv, které byly či budou uzavřeny smluvními státy¹¹³, stejně jako v článku 23 úmluvy o dědictví. Byla vznesena námitka, že tato úmluva je především úmluvou o pravomoci orgánů (a nikoli úmluvou o kolizi právních norem jako v případě úmluvy o dědictví) a že je nutno usilovat o to, aby se zamezilo uzavření zvláštní smlouvy některými smluvními státy úmluvy o ochraně dospělých osob, která by přijímala pravidla příslušnosti, jež by narušila její hladké fungování. Tak by tomu bylo v případě, pokud by se tato zvláštní smlouva vztahovala na dospělé osoby mající obvyklé bydliště mimo uzavřený okruh států, které jsou stranami této smlouvy, a ve státě, který je smluvní stranou Haagské úmluvy. V souvislosti s tím bylo rovněž uvedeno, že ačkoliv odstavec 2 ve skutečnosti znamená omezení zvažovaných dohod na dospělé osoby s obvyklým bydlištěm ve státě, který je jejich smluvní stranou, odstavec 3 toto omezení neopakuje a ponechává otevřenou možnost samostatných dohod týkajících se dospělých osob, jež nemají nutně obvyklé bydliště ve státě, který je smluvní stranou, avšak pod podmínkou, že tyto dohody nemají vliv na použití Haagské úmluvy.

Odstavec 3

- 163 Tento odstavec uvádí, že samostatné dohody, které budou uzavřeny jedním nebo více smluvními státy, „nemají vliv na použití ustanovení této Úmluvy ve vztahu těchto států k jiným smluvním státům“. Jinými slovy, volnost s ohledem na uzavírání samostatných dohod je úplná, smluvní státy, které jsou stranami těchto samostatných dohod, však nesmějí tyto dohody použít jako argument, aby se zprostily svých závazků vůči ostatním smluvním státům, jež stranami těchto samostatných dohod nejsou.

Dosah odstavce 3 lze ukázat na řadě příkladů. Jestliže podle Haagské úmluvy existuje základ pro pravomoc orgánu státu, který je stranou této úmluvy, nikoli však samostatné dohody, měly by smluvní státy, které jsou rovněž stranami samostatné dohody, uznat, že opatření přijatá tímto orgánem podle tohoto důvodu zakládajícího pravomoc byla přijata příslušným orgánem, a to i v případě, že samostatná dohoda takovýto důvod zakládající pravomoc vylučuje. Recipročně nebudou smluvní státy, které nejsou stranami samostatné

¹¹² Tato druhá možnost vyplývá ze skutečnosti, že odstavec předpokládá samostatnou dohodu, kterou uzavře „jeden nebo více smluvních států“. Je-li uzavřena pouze jedním smluvním státem, může se jednat pouze o třetí stát.

¹¹³ Návrh byl odložen dvanácti hlasy ku sedmi a pět členů se hlasování zdrželo, viz zápis diskuse č. 10, body 1–40 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 290–293] a zápis č. 17, body 28–34 [viz řízení zvláštní komise diplomatického charakteru (1999), s. 340–341].

dohody, zjevně povinny uznat opatření přijatá v jiných smluvních státech, jež jsou stranami takové dohody, na základě pravomoci stanovené v samostatné dohodě, nikoli však v Haagské úmluvě. Smluvní státy, které jsou stranami samostatné dohody, by měly mimoto plnit povinnosti týkající se spolupráce, které jim ukládá Haagská úmluva.

- 164 Podle výkladu, který převládal během diskusí v rámci diplomatické komise, se omezení v odstavci 3 týkají pouze dohod zmíněných v tomto odstavci, jinými slovy dohod, jež nejsou omezeny na dospělé osoby mající obvyklé bydliště na území jednoho ze států, které jsou smluvními stranami těchto dohod. Dohody stanovené v odstavci 2 proto nejsou těmito omezeními dotčeny.

Odstavec 4

- 165 Tento odstavec připodobňuje samostatným dohodám jednotné právní předpisy, které jsou založeny na existenci zvláštních vazeb mezi dotýčnými státy. Toto ustanovení má obzvláštní význam pro severské státy.

Článek 50 (časová působnost úmluvy)

- 166 Tento článek v prvních dvou odstavcích opakuje dvě přechodná právní pravidla stanovená v článku 53 úmluvy o ochraně dětí týkající se pravomoci orgánů a uznání opatření. Z odstavce 1 logicky vyplývá, že se pravidla příslušnosti použijí v daném státě až od vstupu úmluvy v platnost v tomto státě. Opatření přijatá ve smluvním státě před tím, než úmluva vstoupila pro tento stát v platnost, na základě pravidel příslušnosti platných dříve nebudou tudíž vstupem úmluvy v platnost zbavena účinnosti, a to ani v případě, že orgány, které tato opatření přijaly, již nemají podle úmluvy pravomoc.
- 167 Odstavec 2 omezuje časovou působnost kapitoly IV (uznání a výkon) na opatření přijatá po vstupu úmluvy v platnost, a to jak ve státě původu opatření, tak i v dožádaném státě. Dožádanému státu však nic nebrání v tom, aby na základě svého vnitrostátního práva uznal dříve přijatá rozhodnutí.
- 168 Odstavec 3 je nový. Vyžádala si ho existence plné moci k zastupování udělené dospělou osobou (článek 15). Komise si přála, aby byla plná moc k zastupování, kterou dospělá osoba udělila dříve, uznána v případě, že se tak stalo za podmínek odpovídajících podmínkám stanoveným v článku 15, v každém smluvním státě od okamžiku vstupu úmluvy v platnost ve vztahu k tomuto státu. Úmluva stručně řečeno vyžaduje uznání existence plné moci udělené před vstupem úmluvy v platnost do budoucna¹⁴, nevyžaduje však uznání úkonů, které byly provedeny na základě této plné moci před vstupem úmluvy v platnost v tomto státě.

Článek 51 (jazyk sdělení)

- 169 Tento článek, který je totožný s článkem 54 úmluvy o ochraně dětí a s článkem 24 Úmluvy ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, se zabývá problematikou jazyka, v němž mají být vyhotovena nebo do něhož mají být přeložena sdělení zasílaná mezi orgány. Sdělení musí být v původním jazyce a musí být

¹⁴⁴ Poněvadž neukládá povinnost uznat opatření na ochranu, která byla přijata dříve, viz čl. 50 odst. 1.

opatřena překladem do úředního jazyka nebo jednoho z úředních jazyků tohoto jiného státu, nebo pokud to není možné, překladem do francouzštiny nebo angličtiny. Obsaženo je i ustanovení týkající se výhrady ohledně použití buď angličtiny, nebo francouzštiny.

Článek 52 (sledování úmluvy)

- 170 Tento článek reprodukuje článek 54 úmluvy o ochraně dětí, který zase kopíroval článek 42 úmluvy ze dne 29. května 1993 o osvojení. Přínosem má být to, že konference bude pravidelně svolávat zasedání za účelem posouzení provádění úmluvy v praxi a případně předložení návrhů na její zlepšení.

KAPITOLA VII – ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Články 53–55 (závěrečná ustanovení)

- 171 Tyto články, které vypracoval Stálý úřad (pracovní dokument č. 65) a které byly přijaty bez dlouhých diskusí, jsou převzaty z předchozích úmluv, zejména úmluvy o ochraně dětí. Zabývají se podpisem, ratifikací, přijetím nebo schválením (článek 53), přistoupením (článek 54), možnostmi států, které mají dva nebo více územních celků, v nichž platí různé právní systémy, prohlásit, na které jeho územní celky se úmluva bude vztahovat (článek 55), systémem jediné výhrady, kterou úmluva připouští¹¹⁵, a jejím odvoláním (článek 56), vstupem úmluvy v platnost (článek 57), jejím vypovězením (článek 58) a rovněž notifikacemi, které musí depozitář úmluvy zaslat členským státům Haagské konference a státům, které přistoupily k úmluvě (článek 59).

V porovnání s předchozími úmluvami přebírá tato úmluva z úmluvy o ochraně dětí dvě inovace. Za prvé, podle článku 53 je tato úmluva na rozdíl od úmluvy o osvojení, která se sama odchylovala od předchozích úmluv, otevřena k podpisu pouze státům, které byly členy Haagské konference dne 2. října 1999, a nikoli státům, které se účastnily jako pozorovatelé nebo které se staly členy posléze. Posledně uvedené státy mohou k úmluvě přistoupit postupem podle článku 54, jinými slovy až poté, co úmluva vstoupí v platnost podle čl. 57 odst. 1. Článek 58 za druhé stanoví, že se vypovězení může týkat také jen určitých územních celků, na které se úmluva vztahovala.

V Paříži dne 5. ledna 2000

¹¹⁵ Tato výhrada se týká jazyka sdělení, viz výše bod 169 k článku 51. Právo učinit výhradu týkající se uplatňování úmluvy v oblasti zdravotnictví, které komise nejprve schválila, bylo zrušeno poté, co se dospělo k dohodě ohledně těchto záležitostí.